

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK
YETERLİLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özkan Ataseven

Düzce

Ağustos, 2016

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK
YETERLİLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özkan Ataseven

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sapancı

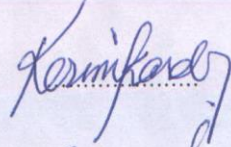
Düzce

Ağustos, 2016

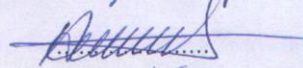
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd.Doç.Dr. Kerim KARABACAK

Üye: Yrd. Doç. Dr.Ahmet SAPANCI

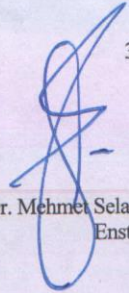

Üye: Yrd. Doç. Dr.Aslıhan KUYUMCU VARDAR

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

31/08/2016

Prof.Dr. Mehmet Selami YILDIZ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı yapmaktaki en önemli amacım, küçük yaşlardan itibaren tüketen değil; ülkesi ve kendisi için değerler üreten, yenilikçi ve girişimci öğrenciler yetiştirme sürecindeki eğitim bilimleri alanına katkıda bulunmaktır. Bu çalışmada öğretim programlarını benimle paylaşarak girişimcilik eğitiminin küçük yaşlarda verilmesinin önemini fark etmemi sağlayan İngiltere'nin Broadclyst İlkokulu öğretmenlerine; bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sapancı' ya; Avrupa Komisyonu için hazırladıkları ASTEE İlkokul Girişimcilik Ölçeğini Türkçe'ye ve Türk kültürüne uyarlamama izin veren ASTEE projesi konsorsiyum ekibi koordinatörü Kåre Moberg'e; ölçek uyarlama sürecinde uzman görüşlerini esirgemeyen; Orhan Ataman, Raşit Aydın, Hasan Emin Çelik, Orhan Taşpınar, Taner Akkoç, Selim Kaya ve Gürol Arı'ya; Adapazarı ilçesindeki ilkokullarda araştırma yapmama izin veren Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve ölçeğin uygulanmasına katkıda bulunan tüm idareci, öğretmen ve öğrencilere; son olarak emeği geçen diğer herkese çok teşekkür ederim.

31.08.2016

Özkan ATASEVEN

ÖZET

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK YETERLİLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ATASEVEN, Özkan

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sapancı

Ağustos 2016, 91 Sayfa

Bu çalışmanın temel amacı; Türkiye’de Sakarya il merkezinde, ilkokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeylerini ölçmek ve ölçümleri aynı kademedeki öğrenim gören Avrupa Birliği üyesi 13 ülkedeki 1362 öğrencinin ölçümleriyle karşılaştırarak analiz etmektir. Girişimcilik yeterlilikleri Avrupa Birliği’nin tanımladığı, girişimcilik eğitiminde bulunması gereken inisiyatifler temel alınarak; girişimcilik becerileri, girişimcilik tutumları, girişimcilik bilgisi, girişimcilik eğitimi verimliliği ve girişimcilik niyetleri şeklinde beş boyutta incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ‘‘ASTEE Projesi İlkokul Kademesinde Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçme Aracı’’ Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek; demografik sorular hariç 39 soru ve 5 faktörden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Uyarlama çalışmalarında dil geçerliliğini sağlamak için alanında deneyimli dil ve alan uzmanlarına başvurulmuştur. Ölçeğin kültürel uyumluluğunu tespit etmek için 2 ön uygulama yapılmıştır. İlk pilot uygulama Türkçe dil geçerliliğini sağlamak için 2 farklı okuldan 107 erkek, 99 kız olmak üzere 206 kişiye uygulanmıştır. 2. pilot uygulama ise geçerlilik ve güvenilirliği tespit etmek amacıyla 97 erkek ve 104 kız olmak üzere 2 farklı okuldan toplam 201 öğrenciye uygulanmıştır. Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ölçeğin tamamı için .879; girişimcilik tutumları için .894; girişimcilik eğitimi memnuniyeti için .892; girişimcilik bilgisi için .932; girişimcilik becerileri için .919; girişimcilik niyetleri için .904 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizinde model uyum indeksleri RMSEA: .046, RMR: .071, CFI: .93, NFI: .90, GFI: .88 olarak normal değerlerde bulunmuştur. Asıl uygulama için tabakalı örnekleme yöntemi ile 6 farklı coğrafi eğitim bölgesinden 384 kadın ve 362 erkek olmak üzere toplam 746 öğrenci ($n=746$) seçilmiştir. Çalışma verilerinin analizinde t-test, korelasyon analizi, regresyon analizi, frekans ve betimsel tablolar kullanılmıştır. Çalışmanın temel bulgularına göre; Sakarya İl merkezindeki öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeyleri toplam puanlarda ve tüm alt boyutlarda Avrupa Birliği ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Yeterlilikleri, Girişimcilik Eğitimi, Girişimsel Beceriler, Avrupa Birliği

ABSTRACT
**A COMPARISON OF ENTREPRENEURSHIP COMPETENCIES OF
TURKISH AND EUROPEAN UNION MEMBER COUNTRIES PRIMARY
LEVEL STUDENTS**

ATASEVEN, Özkan

Graduate Program, Department of Educational Sciences

Thesis Advisor: Assistant Professor Ahmet Sapanci

August 2016, 91 Pages

The main purpose of this study is to assess the level of entrepreneurship competencies of the primary school level students in the city center of Sakarya province, and to analyze the assessments by comparing them with the assessments of 13 EU member states' 1362 pupils at the same level. Based on the initiatives taken by EU for entrepreneurship education, entrepreneurship competencies are consisted of five dimensions including entrepreneurship skills, entrepreneurial attitudes, entrepreneurship knowledge, entrepreneurship education efficiency and entrepreneurial intentions. In this study, general survey method of quantitative research is applied. In the scope of the study, "ASTEE Project Assessment Tool for Entrepreneurship Competencies at Primary Level Supported by European Commission" is adapted into Turkish. The tool is a 5 choice Likert type questionnaire consisting of 39 questions in 5 factors as well as demographic related questions. The language of the questionnaire is validated by a team of experienced experts from different fields. Two pilot applications of the questionnaire are conducted. First application is done to validate it into Turkish language at two different schools, including 99 females and 107 males. Second application is conducted to 97 males and 104 females in 2 different schools in order to determine the validity and reliability values. Cronbach Alpha reliability coefficient is found .879 as whole and .894 for entrepreneurial attitudes, .892 for entrepreneurship education, .932 for entrepreneurship knowledge, .919 for entrepreneurship skills and .904 for entrepreneurial intentions. Model fit indices in Confirmatory Factor Analysis follows the cut-off criteria as they are: RMSEA: .046, RMR: .071, CFI: .93, NFI: .90, GFI: .88. For the major application, totally 746 pupils, including 384 females and 362 males, are sampled from 6 different geographic education districts by using stratified sampling. For the analysis of the study; t-test, correlation and regression analysis, frequencies and descriptive tables are used. The main findings of the study suggests that the level of entrepreneurship competencies of the pupils in Sakarya city center are statistically and meaningfully higher than their peers in EU as whole and in all factors.

Keywords: Entrepreneurship Competencies, Entrepreneurship Education, Entrepreneurial Skills, European Union

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER ve KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.4. Araştırmanın Önemi	6
2. LİTERATÜR	7
2.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik	7
2.2. Girişimcilik Yeterlilikleri	8
2.3. Girişimci ile Benzer Kavramlar	13
2.3.1. Girişimci ve Yönetici Farklılığı	13
2.3.2. Girişimci ve Sermayedar Farklılığı	14
2.3.3. Girişimci ve İşveren Farklılığı	14
2.4. Girişimcilerin Özellikleri	15
2.5. Girişimci Olma Sebepleri	16
2.6. Girişimsel Niyetlere Sahip Olmayı Etkileyen Faktörler	16
2.7. Girişimcilik Türleri	17
2.8. Girişimciliğin Öğrenilmesi	18
2.9. Girişimcilik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	21
2.10. Girişimcilik Eğitiminin Amacı	23

2.11. İlkokulda Girişimcilik Eğitimi	24
2.12. Dünyada İlkokul Kademesinde Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Yapılmış �nemli Araştırmalar	25
2.13. Avrupa'daki İlkokullarda Girişimcilik Eğitimi	28
2.14. Araştırmaya Konu Edilen Avrupa �lkelerinde İlkokul ve Diğer Eğitim Kademelerinde Girişimcilik Eğitimi	30
2.14.1. Almanya'da Girişimcilik Eğitimi	30
2.14.2. Avusturya'da Girişimcilik Eğitimi	31
2.14.3. Belçika'da Girişimcilik Eğitimi	31
2.14.4. Birleşik Krallık 'ta Girişimcilik Eğitimi	32
2.14.5. Danimarka'da Girişimcilik Eğitimi	33
2.14.6. Fransa'da Girişimcilik Eğitimi	33
2.14.7. Hırvatistan'da Girişimcilik Eğitimi	33
2.14.8. İrlanda'da Girişimcilik Eğitimi	34
2.14.9. İspanya'da Girişimcilik Eğitimi	34
2.14.10. İsveç'te Girişimcilik Eğitimi	34
2.14.11. İtalya'da Girişimcilik Eğitimi	34
2.14.12. Portekiz'de Girişimcilik Eğitimi	35
2.14.13. Romanya'da Girişimcilik Eğitimi	35
2.15. Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi	35
2.16. Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi	37
2.17. Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	39
3.0. YÖNTEM	41
3.1. Araştırma Modeli	41
3.2. Evren ve �rneklem	41
3.2.1. Demografik Bilgiler	42
3.3. ASTEE Girişimcilik Yeterlilikleri �lçme Aracı	43
3.3.1. �lçenin Türkçe 'ye ve Türk Kültürüne Adaptasyonu	43
3.3.2. Pilot Uygulamalar	44
3.3.3. Geçerlilik ve Güvenirlik alışmaları	45
3.4. Analiz	49
4.0. BULGULAR ve YORUMLAR	50
4.1. İlkokul �ğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Bulgular	51
4.2. İlkokul �ğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre Anamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine Dair Bulgular	52

4.3. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Yeterlilikleri Toplam Puanları ve Alt Boyutların Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Dair Bulgular	55
4.4. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Bilgileri, Girişimcilik Becerileri ve Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeylerinin Girişimsel Niyetlerini Yordama Gücüne Dair Bulgular.	63
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	66
5.1. Sonuçlar	66
5.2. Öneriler	70
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	70
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	71
6. KAYNAKÇA	72
7. EKLER	84

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Girişimci ile Sosyal Girişimci Arasındaki Farklar	18
Tablo 2: Örneklemdaki Tabakalandırılmış Okullar ve Öğrenci Frekans ve Yüzde Değerleri	42
Tablo 3: Girişimcilik Ölçeği Alt Boyutları, Madde Sayısı ve α Değerler	47
Tablo 4: Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Uyum İndeksleri	49
Tablo 5: Girişimcilik Yeterliliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	50
Tablo 6: İlkokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	52
Tablo 7: İlkokul Öğrencilerinin Okul Dışında Bir Aktivite veya Projeye Katılma Durumuna Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	53
Tablo 8: İlkokul Öğrencilerinin Tanıdıkları Arasında Kendi İş Yerini Kurma Değişkenine Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	54
Tablo 9: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	55
Tablo 10: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Bilgilerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	59
Tablo 11: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	60
Tablo 12: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimsel Niyetlere Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	61

Tablo 13: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	62
Tablo 14: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimi Memnuniyet Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	63
Tablo 15: Girişimcilik Bilgi, Beceri ve Tutum Düzeylerinin Girişimcilik Niyetlerini Yordama Gücüne Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Avrupa Birliği Girişimcilik Yeterlilikleri Çerçevesi	9
Şekil 2: Girişimcilik Eğitimi Unsurları	20
Şekil 3: Avrupa’da Girişimcilik Eğitimi Özel Stratejilerinin Ortaya Çıkışı	22
Şekil 4: Avrupa’da İlkokul Kademesinde Girişimcilik Eğitime Yönelik Öğretim Programları Yaklaşımları, 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı	29
Şekil 5: Girişimcilik Eğitimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı	48

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1: Araştırmada Uyarlanarak Kullanılan Girişimcilik Ölçeği	84
Ek 2: Ölçek Uyarlama İzin Belgesi	88
Ek 3: Ölçek Uyarlama Komisyonu	89
Ek 4: İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Olur Yazısı	90
Ek 5: Girişimcilik Ölçeğinin Madde Faktör Yükleri, Alt Ölçeklerin Açıkladığı Varyanslar ve Madde Analizleri Matrisi	91

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simge ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
ASE	Ekonomik Kalkınma Ajansı
ASTEE	Girişimcilik Eğitimi İçin Gösterge ve Araçlar Geliştirme Projesi
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
ERIC	Eğitim Kaynakları Bilgi Merkezi
EURYDICE	Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
EACEA	Eğitim, İşitsel, Görsel ve Kültürel Uygulama Birimi
EIPPEE	Belçika Eğitim ve Öğretim Bakanlığı
GEDI	Küresel Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü
GEM	Küresel Girişimcilik Görüntüleme Örgütü
GİSEP	Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı
ISCED	Uluslararası Eğitim Standartları Sınıflandırması
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin Testi
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme İdaresi Başkanlığı
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PISA	Uluslararası Öğrenci Ölçme Programı
SME	Avrupa Birliğinde Küçük ve Orta Çaplı Girişimler
SEECOL	Güneydoğu Avrupa Girişimsel Öğrenme Merkezi
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WEF	Dünya Ekonomik Formu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Girişimcilik yerel, milli ve küresel ekonomiye katkıda bulunarak ekonomik kalkınmayı destekleyen ana unsurlardan birisidir. Girişimcilik; insanın kendini tanıması, kendisine bir fırsat vermesi, kendini başarma, kendini tamamlama ve bir değer üretme faaliyeti olduğundan kişinin öz yeterliliğini geliştirmektedir. Girişimcilik psikolojik bir özellik olduğu için bireylerin girişimcilik yeterliliklerini sayısal verilerle ölçmek ve değerlendirmek oldukça zordur. Ancak, hem Avrupa'da hem de Türkiye'de ilkökul öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması beklenen bir beceri ve bir ara disiplin olan girişimciliğin ölçülmesi ülkelerin bundan sonra geliştireceği stratejilere yön vermesi ve girişimcilik kültürünün daha erken yaşlarda öğrencilere kazandırılması bakımından oldukça önemlidir. Türkiye'de girişimcilik eğitimi üzerine yapılan çalışmalar genellikle üniversite eğitimine ve özellikle işletme alanına yoğunlaşmaktadır. Ancak, girişimci tutumların oluşmasında ilkökul çağı önemli bir dönemdir (Mauer vd., 2009). Bu kritik dönemdeki öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini ölçerek değerlendirmelerde bulunmak ve buna göre eğitim sistemlerini şekillendirmek ülkelerin girişimcilik hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2013).

Girişimcilik sadece bir ekonomik değer değil; aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir fenomendir (Fayolle ve Klandt, 2006). Girişimcilik; iktisadi süreçteki rolüne paralel olarak toplumsal yapıda da, değişimci ve yenilikçi bir sürecin başlatıcısı durumundadır. Girişimcilik, sosyal ve kültürel yapının imkânlarıyla yakından ilişkilidir. Bazı sosyal yapılar, girişimci ruh ve kültürü baskıarken, bazıları teşvik eder. Girişimci kültür, toplumsal gelişme ve kalkınma için zengin bir potansiyel taşımaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007). Bireylerin; iş hayatının ve toplumun ihtiyaçlarına göre eğitilmeleri, eğitildikleri mesleklerde istihdam edilmeleri ve kendi mesleki alanlarında girişimci bir ruha sahip olmaları, bu ruh ve yeterliliklerle kendi iş alanlarını yaratmaları ve girişimci olmaları ülke ekonomisi açısından da oldukça kritiktir ve büyük önem taşımaktadır (Bozkurt, 2011). Küreselleşme sürecinin bir etkisi olarak, ekonomi, iş piyasası, toplumlar ve toplumsal yapılar gitgide dinamikleşerek sürekli

değişmektedirler (Lundvall, 1992). Bu sürekli değişimle başa çıkmak için farklı durumlarda girişimci bir şekilde hareket etme yeterliliğine sahip olmak son yıllarda daha da önemli olmuştur. Avrupa Komisyonu girişimciliği, üye ülkelerde tüm vatandaşların sahip olması gereken sekiz temel yeterlilikten birisi olarak tanımlamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2007). Türkiye’de ise 2014 ve 2018 yılları arasında kapsayan Onuncu Kalkınma Planı’nda, girişimcilik ve KOBİ’lere ilişkin hedeflere ulaşmak için uygulanacak birinci politika; girişimcilik kültürünü; eğitimin her kademesinde örgün ve yaygın eğitim programları yoluyla geliştirmek, girişimcilik eğitimlerinin niteliğini arttırmak, girişimci rol modellerini tanıtmak ve girişimci öğrencileri ödüllendirerek girişimciliği geliştirmek olarak belirlenmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2015). Bu hedeflere ulaşmak için, eğitim sisteminin eğitimin daha düşük kademelerinde bile girişimcilik becerileri ve yeterliliklerine odaklanması önemlidir. Ancak girişimcilik becerileri, iş kurmaya başlama becerileri ile eş anlamlı değildir. Girişimcilik eğitiminin rolü öğrencilere beceri çeşitleri, bilgi ve davranış kalıpları sağlayarak onların kendi hayatlarında girişimci olmalarına imkân vermek ve onlardaki girişimsel ruh zihniyetini beslemektir (ASTEE, 2014).

Avrupa Birliğinde KOBİ’ler 20 milyonun üzerinde toplam sayılarıyla Avrupa Birliği’ndeki işletmelerin %99’una eşit bir güçle ekonomide önemli rol oynamaktadırlar (Gagliardi vd., 2010). Bu girişimler Avrupa Birliği’ne üye ülkelerdeki ekonomik büyümeye önemli katkı sağlarlar. Çünkü, bu girişimlerden oluşan işler tüm Avrupa Birliği işlerinin yaklaşık üçte ikisine yeni istihdam sağlamak için hayati bir kaynaktır. 2012 yılında KOBİ’ler, Avrupa’da finansal olmayan ekonomiden üretilen katma değerın %57.6’sını oluşturmuştur. Ancak, şu anda Avrupa çapında yeni riskli girişimlere girmeyi güvenli bir şekilde destekleyecek girişimsel aktiviteler birçok farklı etken yüzünden eksiktir (Avrupa Komisyonu, 2014). Yeniliğin olması için bir etkenin insan kaynakları olduğu düşünülmektedir, bu yüzden Avrupa Birliği’ne üye ve aday devletlerin yenilikçilik performansları nüfuslarının eğitim seviyesiyle doğrudan ilgilidir. 2004’te Avrupa Ajanda’sında Avrupa Birliği’nin, girişimcilik potansiyelini tam olarak ortaya çıkarmadığı ve Birliğin yeterince insanı girişimci olmaya teşvik etmede başarılı olamadığı belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2004). 2020 Girişimcilik Eylem Planı’nda girişimcilik eğitiminin niteliğinin artırılması üç temel siyasi hedeften birisi olarak belirlenmiştir (Avrupa

Komisyonu, 2013). Girişimcilik eğitiminin sosyal düzeyde olumlu etkileri öğrencilerin yeni iş aktiviteleri ve deneme projeleri kurmalarına ilgi duymaya başlamaları, hırs duygularını geliştirmeleri ve kişisel gelişimlerine faydalı olan program dışı aktivitelerle daha çok uğraşmalarını sağlamayı kapsamaktadır. Ekonomik seviyede, araştırmalar gösteriyor ki girişimcilik eğitimi, iş kurma denemelerini ve kurulu işletmelerin yenilikçi faaliyetlerini arttırmaktadır ve yeni işler oluşturarak vergilendirilebilir geliri arttırmaktadır (Martin vd., 2013).

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2013 yılında Türkiye’de 3.529.541 işletme aktif olarak faaliyettedir. Bu işletmelerin toplamda 3.524.331’i sadece çalışan sayısı kriteri dikkate alındığında küçük ve orta boylu işletmedir ve bu da tüm işletmelerin %99,9’unu oluşturmaktadır (TÜİK, 2013). Yapılan bir araştırmaya göre; Türkiye’de girişimcilik eğitimi alan kişilerin, yeni iş kurmada üç kat daha fazla istekli oldukları, yıllık % 27 fazla gelir elde ettikleri, mal varlıklarının % 62 daha fazla olduğu belirlenmiştir (Seyfullahoğulları, 2011).

Türkiye’de Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında girişimcilik konusu bir ihtisas komisyonunca ele alınmış ve planda ayrı bir başlık altında yer almıştır. Bu çerçevede 2012 yılında hazırlıklar başlatılmış ve 2015-2018 yıllarını kapsayan “Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (GİSEP)” hazırlanmıştır ve GİSEP Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Planlama Kurulu’na 18.6.2015 tarih ve 2015/18 Karar No ile kabul edilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 2015). Bu eylem planının hazırlanması görevini Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Başkanlığı’nda KOSGEB’in koordinatörlüğündeki Girişimcilik Konseyi üstlenmiştir. GİSEP’in genel amacı, Türkiye’de girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmektir. GİSEP, genel amaca ulaşmak üzere belirlenen altı müdahale alanındaki stratejik hedefler ve bu hedefler çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca 2015-2018 döneminde yürütülecek eylem ve projeleri kapsamaktadır. Bu altı müdahale alanında Türkiye’nin girişimcilik alanında benimsediği beşinci stratejik hedefi “Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi” dir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2015). Bu stratejik hedefin ilk eylemi girişimcilik konusunun ilk ve orta öğretim programlarına yerleştirilmesidir. Ayrıca; ilk

ve orta öğretim öğretmenlerinin girişimcilik konusundaki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, eğitim fakülteleri öğretim programına girişimcilik eğitimlerinin eklenmesi, ilk ve ortaokullarda girişimcilik projelerinin gerçekleştirilmesi, “girişimci okul” kavramının yerleştirilmesi, girişimcilik kulüpleri kurulması, hayat boyu öğrenimde girişimcilik eğitiminin yaygınlaştırılması yapılması planlanan diğer eylemlerdir. Stratejik planları gerçekleştirmek için Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) ve Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında (2010-2014) girişimcilik ilk ve orta öğretim okullarının stratejik hedefleri kapsamına alınmıştır. İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik odaklı AB projeleri yürütülmektedir.

Avrupa'daki ülkelerin üçte ikisi ilkökul kademesi için açıkça girişimciliği eğitimle ilgili bağlayıcı belgelerde tanımlamaktadır ve bu ülkelerde girişimcilik çoğunlukla disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmaktadır (Eurydice, 2012). Bu yaklaşımla ilkökulda girişimcilik, başlı başına bir disiplin değildir, bunun yerine girişimcilik hedefleri disiplinler arası, yatay, geçişli olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik tüm derslerin öğretim programlarında farklı etkinliklerle kazandırılması gereken bir yeterlilik ve değer olarak görülmektedir. Girişimciliğin ilkökul eğitiminde ilişkilendirildiği derslerin çoğu zorunlu derslerdir. Türkiye'de de Avrupa Birliği ülkelerine benzer şekilde girişimcilik, ilkökuldaki zorunlu derslerde bir ara disiplin olarak öğretilmektedir. Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersi başta olmak üzere tüm dersler, öğretim programlarında öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmeyi kendilerine vizyon olarak görmekte ve bunu misyon edinmektedirler.

Sonuç olarak, ilkökulda girişimcilik eğitime verilen önem Türkiye ve Avrupa'da her geçen gün artmaktadır. Ancak, girişimcilik soyut bir kavram olduğu için öğrencilerin aldıkları girişimcilik eğitiminin verimliliğini sayısal ifadelerle ölçmek ve buna göre bir değerlendirmede bulunmak oldukça zordur. Yine de, ilkökulda hâlihazırda uygulanan girişimcilik eğitimi programı ve stratejilerinin yeterliliğini farklı boyutlarla ölçmek, bundan sonraki girişimcilik stratejilerini oluşturmak ve girişimcilik kültürünü küçük yaşlarda topluma yerleştirmek için oldukça önemlidir (Eurydice, 2016).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Türkiye’de Sakarya il merkezinde, ilkokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeylerini ölçmek ve ölçümleri aynı kademedeki öğrenim gören Avrupa Birliği üyesi 13 ülkedeki 1362 öğrencinin ölçümleriyle karşılaştırarak analiz etmektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1) İlkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeyleri nedir?

2. İlkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeyleri;

a) Cinsiyete,

b) Okul dışında bir aktivite veya projeye katılma,

c) Tanıdıkları kişiler arasında kendi iş yerlerine sahip olanların bulunması faktörlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Adapazarı örnekleme ve AB Ülkelerinin;

a) Girişimcilik yeterlilikleri toplam puanları,

b) Girişimcilik bilgilerine sahip olma düzeyleri,

c) Girişimsel becerilere sahip olma düzeyleri,

d) Girişimsel niyetlere sahip olma düzeyleri,

e) Girişimsel tutumlara sahip olma düzeyleri,

f) Girişimcilik eğitimi faaliyetlerinden duydukları memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. İlkokul öğrencilerinin;

a) Girişimcilik bilgileri,

b) Girişimcilik becerileri,

c) Girişimsel tutumlara sahip olma düzeylerinin girişimsel niyetlerini yordama gücü nedir?

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini Sakarya ili, merkez ilçesi olan Adapazarı'nda ilkokul 4. sınıfta okuyan 746 öğrenci ile sınırlıdır. Örneklemin karşılaştırıldığı grup ise Avrupa Birliği'ne üye 13 farklı ülkeden 1362 öğrenci ile sınırlıdır. Araştırma yalnızca 2015-2016 eğitim ve öğretim yılını kapsamaktadır ve girişimcilik eğitiminde Avrupa Birliği çerçevesinden yola çıkarak oluşturulan 5 boyutla sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Girişimcilik eğitimi alanında Türkiye'de daha önce yapılan çalışmalar daha çok ortaöğretim ve daha sonrasındaki kademelerde öğrenim gören öğrencilere verilen girişimcilik eğitime odaklanmaktadır. Ancak, bu çalışma girişimciliği sermaye piyasasına çok uzak bir kitle olan ilkokul kademesindeki öğrencilerde inceleyerek girişimcilik yeterliliklerinin daha küçük yaşlarda öğrencilerin benliklerinde yer alıp almadığının araştırılması bakımından farklıdır. Bu yüzden bu araştırma Türkiye'de girişimcilik eğitimi alan yazınına katkı yapması beklenen özgün ve öncül bir çalışmadır. Çalışmadaki veri toplama aracı Avrupa Birliği kriterleri temel alınarak oluşturulmuştur ve girişimcilik eğitimini ekonomik boyuttan daha farklı boyutlarda Avrupa Birliği ülkeleriyle kıyaslama olanağı sağlamaktadır. Böylece, Türkiye'de girişimcilik kültürünün oluşturulması ve girişimcilik eğitiminin kalitesinin artırılması için yapılacak araştırmalara fayda sağlaması beklenmektedir. Öğretim programları geliştiricileri ve milli eğitim stratejistleri için bu araştırma ilkokul öğretim programlarının öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini desteklemede sağladığı yararları ve varsa aksayan yönlerini tespit etmelerine katkı sağlamaları açısından önemli bir çalışmadır. Ayrıca, araştırmanın bulguları Türkiye'nin Onuncu Kalkınma Planı'nda 2018 yılına kadar gerçekleştirilmesi beklenen girişimcilik eğitimi hedeflerine ulaşılmasına ne kadar yakın veya uzak olduğuna dair ipuçları verebileceğinden milli eğitim siyasetçilerine yol gösterici olabilir. Araştırmanın bulguları, ilkokuldaki kurum idarecileri ve öğretmenler için de öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerinin düzeyi hakkında bilgi vererek onların eğitim yöntem tekniklerini gözden geçirmelerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Girişimcilik psikolojik bir kavram olduğu için ölçmesi kolay değildir (Wennekers, 2005). Bu

yüzden geçerli ve güvenilir bir ölçme aracını Türkçe'ye ve Türk kültürüne uyarlayarak Türkiye'deki mevcut girişimcilik eğitimini değerlendirmek, girişimcilik eğitiminin verimliliğini sürekli olarak arttırmak için oldukça önemlidir.

2.LİTERATÜR

2.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik

Girişim kavramı Türk Dil Kurumu (2016) 'na göre; "Bir işe girişme, teşebbüs" şeklinde tanımlanmaktadır. Güncel ya da ekonomik hayatta ise girişim sözcüğünün ifade ettiği anlam birçok farklı yazarların çalışmalarında tanımlanmış olmakla beraber, genel olarak somut açıdan ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için kurulan ekonomik amaçlı birimleri ifade etmektedir (Korkmaz, 2000). Girişim; kâr veya başka biçimlerde fayda sağlamak amacıyla, ücret karşılığında satmak için mal veya hizmet üretmek, ya da fonlar sağlamak üzere kurulan, hukuki ve finansal kişiliğe sahip, devamlı nitelikte bir örgüttür (Tutar ve Küçük, 2003).

Girişimci kavramı köken olarak Latince'de "ilk girişen, başlayan" anlamına gelmektedir. Mueller ve Thomas (2001) ise girişimciyi, "Fırsatları algılayarak, fırsatlar doğrultusunda işletmesini şekillendiren kişi" olarak tanımlamışlardır. Girişimcilik teorisine önemli katkılarda bulunan Hisrich ve Peters (2002) girişimciyi; "Emek, hammadde ve diğer varlıkları, imkânlar dâhilinde, daha büyük değer yaratacak şekilde bir araya getiren kişi" olarak ifade etmektedirler. Girişimci, bir ülkenin gelişme hızını belirleyen etkili sosyal aktörlerden biridir (Wennekers, 2005). Girişimci ruhuna sahip kişilerin, en belirgin özellikleri; başarıma arzularının yüksek olması, risk alma eğilimi, atak olma, yaratıcılık, öngörü yeteneği, analiz yapabilme yeteneği, çabuk karar verebilme, özgüvene sahip olma, güven verebilme ve akılcılıktır. (Arıkan, 2002). Schumpeter (2008) ise girişimci ile yenilik kavramlarını bir arada değerlendirmiş ve girişimciyi yeni bir buluş ya da yeni bir mal üreten veya mevcut üretim şekillerine yeni teknoloji ve yöntemler eklemek suretiyle üretim sürecinde yenilik veya reform yapan kişi olarak tanımlamıştır.

Girişimcilik ise farklı yazarların tanımlamalarına göre farklı anlamlar kazanır. Örneğin; bir tanıma göre girişimcilik: "Değer yaratmak için, kâr amacı güden yeni bir

işletme kurma veya büyütme ve yeni bir mal veya hizmet yaratma sürecidir” (Bird, 1989). Bir başka tanıma göre ise girişimcilik; “Bir fırsatı algılama ve o fırsatı ele geçirmek için bir organizasyon yaratma faaliyetidir” (Mueller ve Thomas, 2001). Girişimcilik; yenilik ve yaratıcılıkla beraber risk üstlenilmesini içerir. Günümüzün modern işletmecilik anlayışına göre hareket eden işletme yöneticileri girişimcilik kavramını, yenilik, esneklik, dinamiklik, risk alma, yaratıcılık ve gelişim odaklı olma gibi kavramlarla açıklamaktadırlar (Kutunis ve Hancı, 2004). Geçmişte daha çok kâr amacı ile kendi işini kurma ve büyütme olarak tanımlanan girişimcilik günümüzde daha çok risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatları değerlendirme ve bunları hayata geçirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik, fırsatlar ve fikirler karşısında harekete geçerek bunları başkaları için bir değer haline getirmektir. Bu oluşturulan değer finansal, kültürel veya sosyal olabilmektedir (Drucker, 1985). Girişimcilik atıl kaynakların ekonomiye kazandırılarak etkin ve verimli kullanılmasında ve yeni teknoloji üretiminde olduğu gibi; istihdam hacminin genişletilerek işsizliğin önlenmesinde, refah düzeyinin yükseltilerek geniş bir toplumsal tabana yaygınlaştırılmasında ve orta sınıfın güçlendirilmesinde de etkilidir. Ayrıca, girişimcilik bölgesel gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasında ya da azaltılmasında, katılımcı demokrasinin yerleşmesinde ve genel olarak toplumsal barışın sağlanarak bütünleşmenin güçlendirilmesinde işlevseldir (İlhan, 2005).

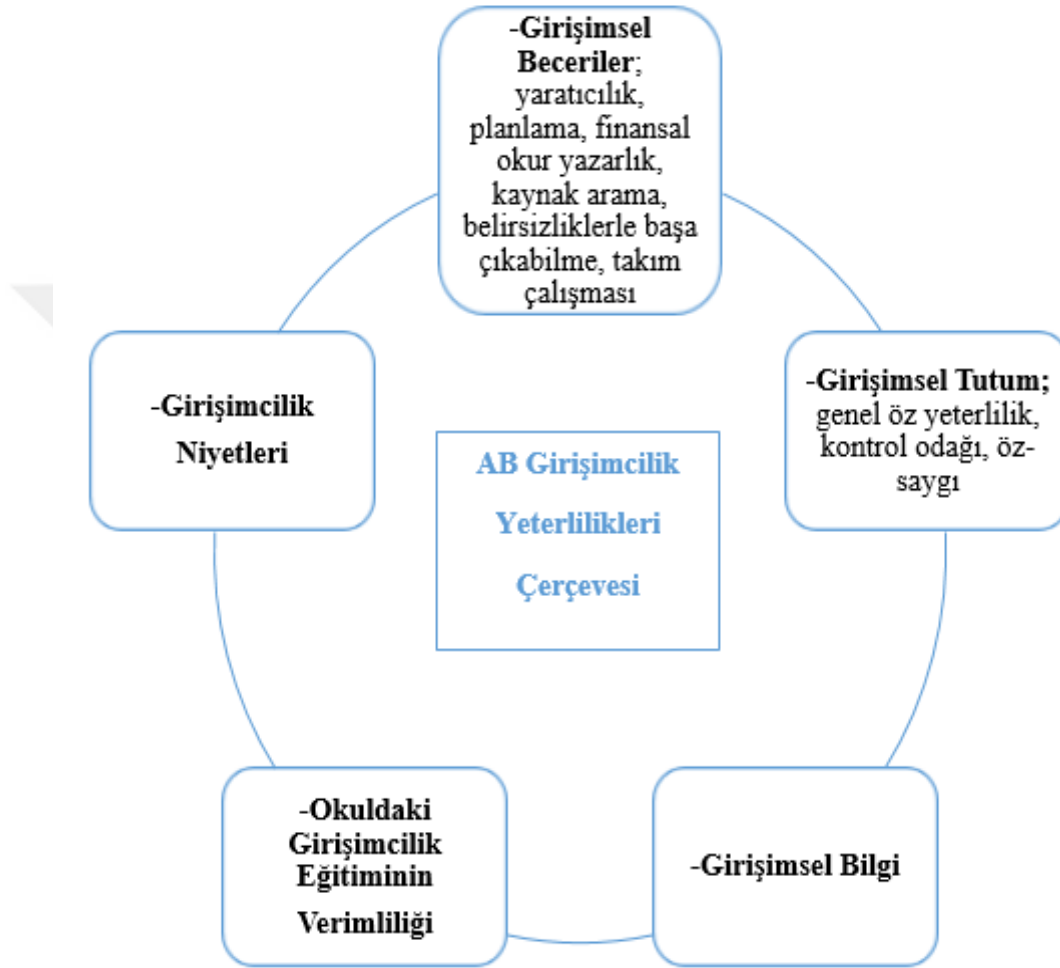
Sonuç olarak girişim, girişimci ve girişimcilik birbiriyle bağlantılı olmakta olup farklı şeyleri ifade etmektedir. Girişim genellikle ekonomi ile ilişkilendirilirken girişimci ve girişimcilik daha çok risk alma, sorumluluk üstlenme gibi yeterlilikleri ifade etmektedir.

2.2. Girişimcilik Yeterlilikleri

Girişimcilik eğitimi programının temel rolü öğrencilerin girişimsel bilgi, beceri ve tutumlarını destekleyerek, onların girişimsel yeterliliklerinin farkına varmalarını sağlamak ve girişimciliği cazip bir kariyer seçeneği olarak önlerine sunmaktır (Fayolle ve Gailly, 2013). Odak alınacak yeterlilik, doğal olarak eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır (Moberg, 2014). Eğitim sistemi öğretme becerilerine ve bilgiye odaklanan uzun bir geçmişe sahiptir. Ancak iş girişimciliği öğretmeye gelince küçük yaşlardaki öğrencilerin zihniyetini, tutumlarını ve kariyer heveslerini dikkate almak

gerekmektedir. Bu durum, 2007 yılında Avrupa Komisyonu Endüstri ve Girişim Genel Direktörlüğü'nün bireylerin girişimcilik yeterliliklerini içeren bir çerçeve hazırlamasına yol açmıştır. Bu çerçeve Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1: AB Girişimcilik Yeterlilikleri Çerçevesi

Kaynak: Avrupa Komisyonu, 2007: 5

Avrupa Komisyonu'nun benimsediği bu çerçevede girişimcilik yeterlilikleri; girişimsel beceriler, tutumlar ve bilgiler; girişimcilik eğitiminin verimliliği ve girişimcilik niyetleri olarak belirlenmiştir. Bu çerçeveden yola çıkarak girişimsel yeterlilikler şu şekilde sıralanabilir:

1. Girişimsel Beceriler

Girişimcilik eğitiminin hangi becerilere ağırlıklı olarak odaklanması gerektiği konusunda farklı görüşler vardır (Fayolle ve Klandt, 2006). AB Girişim ve Endüstri Biriminin yaptığı çerçeveye göre girişimsel aktiviteleri uygulamak için birçok beceri tanımlanmıştır. Bunlar; plan yapmak, organize etmek, yönetmek, liderlik yapmak, temsil etmek, analiz etmek, iletişime geçmek, değerlendirmek, pazarlık etmek, takım çalışması, güçlü ve zayıf yönleri tespit etmek, hüküm vermek, riskleri saptamak, risk almak, fikirler arasında bağlantı kurmak, kendini adamak, çok yönlü düşünebilmektir. Bu beceriler hem bilişsel hem de bilişsel olmayan karakterlerine göre altı kapsamlı yeterlilik seti şeklinde organize edilebilir. Bunlar; yaratıcılık, planlama, finansal okuryazarlık, kaynak sağlama, belirsizliklerle başa çıkabilme ve takım çalışmasıdır.

Yaratıcılık kabiliyeti, yeni ve hayali bir şekilde düşünme yeteneğidir. Birçok araştırma yaratıcılık yeteneğinin girişimciler için çok önemli olduğunu ortaya koymuştur (Baron, 2012; Elsbach, 2003). Planlama kabiliyeti, görevleri belirleme ve planlama yeteneğidir. Planlama yeteneğinin odak olması girişimcilik eğitiminde uzun süredir bir gelenek haline gelmiştir (Foss ve Klein, 2012) ve çeşitli çalışmalar bu yeteneğin girişimciler için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir (Honig, 2004). Finansal okuryazarlık, finansal ifadeleri ve bütçeleri anlama yeteneğidir. Bu, girişimsel aktivitelerle başarılı bir şekilde ilgilenmek için önemli bir beceridir. Girişimci en azından temel düzeyde finansal terimleri bilirse, içerideki ve dışarıdaki yatırımcılara karşı daha güvenilir olmaktadır (Castrogiovanni, 1996). Planlama yeteneği ve finansal okuryazarlık birbiriyle alakalı girişimsel becerilerdir ve bunlar her şeyden önce girişimsel teşebbüsün hazırlık ve değerlendirme aşamalarında önemlidir. Bunlar bilişsel olarak yönlendirilebilen beceriler olduğu için, eğitim çevrelerinde kodlanması ve öğretilmesi kolaydır (Moberg, 2014). Kaynak arama ise bir iş fırsatını değerlendirmek için kaynakları organize etme ve birleştirme yeteneğidir. Bu yetenek birçok araştırmacı tarafından girişimciliğin özü olarak görülmektedir (Gartner ve Carter, 2003; Sarasvathy, 2001).

Girişimde bulunma süreci sıklıkla yüksek belirsizlik diye tabir edilen bir bağlamda gerçekleşmektedir (Foss ve Klein, 2012). Bir iş fikrini fırsata dönüştürme sürecinde karşılaşılan belirsizlik ve güçlüklerle başa çıkabilme ve üstesinden gelme yeteneğine belirsizlikle başa çıkabilme denilmektedir. Girişimcilik alanın

öncülerinden Cantillion 1755 yılında girişimcilerin belirsizlikle başa çıkabilme yeteneklerinden bahsettiğinden beri girişimcilik az ya da çok belirsizlikle özdeşleşmiştir (Aktaran: Casson, 1991:45). Girişimsel aktiviteler her zaman belirsiz diye tabir edilen bir bağlamda şekillenmektedir (Sarasvathy, 2001). Bu yüzden girişimsel aktiviteleri başarılı bir şekilde uygulamak için, belirsizlikler ve güçlükleri yönetmek ve bunlarla başa çıkabilmek önemlidir. Kaynakları aramak ve belirsizliklerle başa çıkabilmek her şeyden önce girişimsel teşebbüsü fırsata dönüştürme ve uygulama safhaları boyunca önemli olan, birbirleriyle ilgili girişimsel becerilerdir. Bu beceriler bilişsel olmayan karakterdedirler ve bunların öğretimi zordur. Çünkü bunları öğrenmek pratik ve bireysel tecrübe gerektirir. Takım çalışması, başkaları ile etkili ilişkiler kurarak iş birliği içerisinde görev ve hedefleri yerine getirmek için gerekli olan beceridir. Hem yurtiçinde hem de yurtdışındaki çoğu teşebbüsler bugün takımlar tarafından yönetilmektedirler (ASTE, 2014). Gelişmiş kişilerarası ilişkiler kurabilme becerisi, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve grup görevlerinde kendi fikirlerini ve bakış açısını ifade edebilme girişimsel teşebbüsün tüm aşamalarında önemlidir; ancak fırsatı kovalama safhasında bu beceri sınanmaktadır (Moberg, 2014).

Sonuç olarak girişimcilik eğitiminde bulunması gereken becerileri; yaratıcılık, planlama, finansal okuryazarlık, kaynak arama, belirsizliklerle başa çıkabilme, takım çalışması şeklinde alt boyutlara indirgemek mümkündür.

II. Girişimsel Tutumlar

Girişimsel tutumlar, eylem ve sorumluluğa dayanmaktadır. Küçük ve büyük yaştaki öğrencilerin kendi geleceklerini inşa eden aktif bir yükümlü olarak rollerini anlamalarına yardım etmek önemlidir. Girişimci zihniyet, pasif çalışan mantığı ile gelişmektedir (Mauer vd., 2009).

Çoğu girişimsel beceriler, özellikle daha çok bilişsel olmayan karakterdekiler, sıklıkla bireyin tutumları ile yakından ilişkilendirilmektedir. Örneğin, kaynak arama, belirsizliklerle başa çıkabilme, yaratıcılık ve kişilerarası beceriler doğal olarak bireyin merak, adapte olabilmesi ve sosyalliği ile ilişkilidir. Girişimsel tutumları oluşturan vasıflar kişilik araştırmacılarına göre açıklık, dışadönüklük, uyum sağlama, sabır, dayanıklılık ve bağımsızlıktır (Bozkurt, 2011). Başka bir tanıma göre girişimsel

tutumlar kişinin zorlu aktivite ve görevler karşısında, kendi yetenekleri hakkındaki inancını başarılı bir şekilde korumasıdır (ASTEE, 2014). Girişimsel tutumlar bir girişimin başarısına yön verir. Çünkü girişimsel tutum, bireyin kendi karakteri, duyguları, güdüleri ve arzularına ilişkin bilgisidir. Yani, bireyin kendinden haberdar olmasını içermektedir (Badal ve Streur, 2012). Bir girişimcinin güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi ileride gelebilecek risklere karşı önlem almasını sağlar ya da fırsatları etkin bir şekilde kullanmasına katkıda bulunur. Olumlu girişimsel tutumlara sahip girişimciler başkalarının yeteneklerini algılamada iyidirler ve bu özelliklerini takım çalışmasına faydalı olarak aktarabilmektedirler (Castrogiovanni, 1996).

III. Girişimsel Bilgi

Girişimciliği anlamayı öğrenmek için bazı bilgileri bilmek gerekmektedir. Bireyler, fırsatları nasıl takip edeceği konusunda; insanların yaşayıp, çalıştığı hayatta karşılaştığı büyük meseleler karşısında hayal kurmasında, girişimlerin etik durumları hakkında; yenilikçi ve yaratıcı düşünme faaliyetleri hakkında ve genel olarak girişimcilik süreci hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar. Girişimsel bilgisi çok olan girişimciler karar verirken daha mantıklı ve tutarlı hareket etmektedirler (ASTEE, 2014).

IV. Okulda Verilen Girişimcilik Eğitiminin Verimliliği

Girişimcilik eğitimi, girişimsel bilgi, beceri ve tutumları kazandırılan bireylerin, kişisel, sosyal ve iş hayatında öngörü, inovasyon, fırsat arama, değişim ve eylemde bulunma davranışlarını sergilemesi sürecidir. Eğitim inisiyatifi bilişsel olmayan girişimsel becerileri geliştirmeye odaklanırsa, genelde eyleme dayalı öğretim metotları ve gruba dayalı eğitim ödevleri gerekmektedir (Moberg, 2014). Bu öğretim metotları ve pedagojik yaklaşımlar girişimcilik becerileri ve tutumlarını geliştirme ve girişimcilik hakkındaki bilgiyi arttırmanın yanı sıra öğrenci üzerinde birçok olumlu etki bırakmaktadır. Çünkü girişimcilik eğitimi sayesinde öğrenciler eğitimleri ve eğitimlerinin amacını daha iyi anlamaktadırlar. Okula bağlılık ve öğrenci-öğretmen ilişkileri gibi unsurların sağlık, devamsızlık, akademik başarı ve sosyo-ekonomik statü gibi değişkenler üzerinde önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir (Fredricks ve Blumenfeld., 2004). Sınıf arkadaşları ve öğretmenlerle ilişki burada önemli bir rol oynamaktadır; çünkü öğrenci eğitiminin amacını ve faydasını öğrenmeye

çalışmaktadır. Çoğu politikacı, öğretmen ve uzman tarafından, yenilikçilik ve girişimcilik yeterliliklerinin özellikle eğitim sisteminin düşük kademelerinde öğretilmesi diğer kademelerden daha önemli görülmektedir (Johannisson, 2010). Hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde özellikle sosyo-ekonomik yönden diğerlerine göre dezavantajlı olan öğrencileri eğitim aktivitelerine motive ederken genellikle bir problem yaşanmaktadır (Eccles vd., 1993). Otantik ve gruba dayalı girişimsel görevler özellikle akademik anlamda problem yaşayan öğrenciler için motive edici olabilmektedir, çünkü bu görevler farklı yetenek biçimlerinin önemine vurgu yapmaktadır ve bireysel olarak öğrencilerin ilgisini çekerek, derse olan motivasyonlarını arttırmaktadır (Jones ve Iredale, 2010).

V. Girişimsel Niyetler

Amaçlı ve otantik eğitim görevleri genelde küçük ve büyük öğrencilerin gelecekteki ve gündelik hayatlarında karşılarına çıkacak pratik bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermektedir. Eğitimin düşük kademelerinde iş piyasası ve çalışma hayatı öğrencilere uzak olsa bile, öğrencilerin doğal olarak kendi öğrenme süreçlerini gerçek meslek görevleriyle bağlantı kurarak, elde ettikleri becerileri gelecek iş hayatında kullanmak için kendilerini hazırlamaları önemlidir. Gelecekte öğrencilerin çalışacağı çoğu iş bugün bulunmamaktadır. Bazı öğrenciler ise bugün tanımlanamayan beceriler elde edeceklerdir. Bilgi yoğunluğu artmakta ve eğitim gereksinimleri daha yüksek olmaktadır. Yüksek kariyer hırsları genellikle, yüksek eğitim hırsları ile ilgilidir. Bu nedenle, öğrenciler eğitimlerinin önemini anlama düzeylerini arttırdıklarında, farklı kariyer yollarının var olduğunun da farkına varmaktadırlar (ASTEE, 2014).

2.3. Girişimci ile Benzer Kavramlar

Bu bölümde girişimci ile sıklıkla karıştırılan kavramlar ele alınarak kavram karmaşasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

2.3.1. Girişimci ve Yönetici Farklılığı

Girişimci denilince akla sıklıkla yönetici gelmektedir. Ancak yönetici temelde kazanç ve riski başkasına ait olan bir sistemi işleten, bu sistem içerisindeki üretim

faktörlerini, pazarlama vb. fonksiyonları amacına uygun olarak çalıştırma sorumluluğunu yüklenen kişi olarak tanımlanmaktadır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004). Yönetici daha çok liderin belirlediği ileri görüşlülük ve iş çerçevesinde işlerin planlandığı şekilde yürütmesini amaçlamaktadır. Buna karşılık girişimci, iş ile ilgili ana sistemi kuran ve oluşturduğu sistemin kâr ya da zararını üstlenen kişi olarak konumlandırılabilir. Girişimci yaratıcı ve yapıcı, başarılı olmak isteyen, kişisel imajını ve çıkarlarını ön planda tutan, kendi yeteneklerini geliştirmeye önem veren, şirketine sadık, belirli oranlarda ve durumlarda risk üstlenmeye hazır, kendi sezgilerine güvenen kişidir. Öte yandan yönetici ise birleştirici ve yerleştirici, güç elde etmek ve etkin olmak isteyen, örgütün imajını ve çıkarlarını ön planda tutan, örgütün ve personelin gelişmesine önem veren, yöneticiliğe saygılı; ancak destek sağladığı durumlarda risk üstlenmeye açık, analitik ve tedbirli davranan kişilik özelliklerine sahiptir (Bozkurt, 2007).

2.3.2. Girişimci ve Sermayedar Farklılığı

Uygulamada sermayedar fiilen yatırıma giriştiği ve işletmesinin kurucusu olduğundan girişimci ile karıştırılmaktadır. Oysa girişimcilik, risk alabilme, dinamizm, yaratıcılık vb. nitelikler gerektirmektedir. Her sermaye sahibinde bu niteliklerin bulunması beklenemez. İstikrarlı bir gelişme sağlayarak kazanç sağlamak sermayedar için yenilikler yaratmaktan, riske girmekten, yeni başarılar peşinde koşmaktan daha cazip olabilmektedir (Mazgal, 2013).

2.3.3. Girişimci ve İşveren Farklılığı

İşveren, bir işyerinde kişileri bedenen ya da fikren istihdam eden ve bu işveren ilişkisi temelinde yönetim fonksiyonlarını uygulayan kişi olarak tanımlanabilmektedir. Patron ise çoğu zaman işveren kavramını da içeren ve sermaye sahipliği ile ilgili bir kavramdır (Kök ve Halis, 2007). Girişimci kavramının bu kavramlardan farkı ise; girişimcilerin yenilikçi ve sıradanlıktan uzak bir şekilde, insanların göremediği fırsatların farkına vararak bunlardan kazanç sağlayabilmeleridir. Her girişimci bir işveren ya da patron olabilmekte ancak her patron veya işveren bir girişimci olarak değerlendirilememektedir.

Girişimciliğin iktisadi kalkınma ve sosyal gelişime katkısı büyüktür. Girişimcilik, ekonominin dinamik kalmasına ve yeni teknoloji üretimine katkı sağlar. Ayrıca, girişimcilik istihdam potansiyelinin genişletilerek işsizliğin önlenmesinde ve toplumsal refah ve gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesinde etkilidir (Çoban, 2015). Girişimcinin kişilik özellikleri arasında sayılan kendini ifade edebilme yeteneği, iletişim ve organizasyon kabiliyetleri girişimciyi benzer kavramlardan ayırır.

2.4. Girişimcilerin Özellikleri

Tarihte girişimciye farklı anlamlar yüklenmiştir. Ortaçağ döneminde girişimcilik, büyük ölçekli üretim projelerini yöneten bir aktör ya da yönetici olarak benimsenmiştir. Bu türden büyük ölçekli üretim projelerinde girişimci, herhangi bir risk almamaktadır. Girişimci bu dönemde sadece tahsis edilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişi konumundadır. 18. yy. da Richard Cantillon girişimciyi risk alan kişi olarak görürken aynı dönemde Beaudeau girişimciyi, planlayan, idare eden ve organize eden kişi olarak tanımlamıştır. 19. yy. da Jean Baptista Say girişimciyi, teşebbüs eden, inisiyatif alan, bazı sosyal ve ekonomik mekanizmaları organize eden ve iflas riskini göze alan kişi olarak ifade etmektedir. 20. yy. da ise Robert Hisrich girişimciyi, finansal, sosyal, psikolojik risklerle birlikte parasal ve kişisel tatmin elde etme amacıyla gerekli zaman ve çabayı harcayarak farklı bir değere sahip bir şey yaratma sürecindeki kişi olarak tanımlamıştır (Hisrich ve Peters, 2002).

Günümüzde alan yazınında girişimcilerin sahip olması gereken birçok farklı kişilik özellikleri vardır. Yenilikçi, risk alan, değişim odaklı, fırsatlara odaklanmış ve yaratıcı olmaları girişimcilerin en belirgin özelliklerindedir (Drucker, 1985). Bunların yanında gelişmiş iletişim becerisi, öngörü, yüksek başarı güdüsü ve kararlarında ısrarcı olmada girişimcilerin diğer özelliklerindedir (Hisrich ve Peters, 2002). Girişimcilik ruhuna sahip kişilerin, en belirgin özellikleri, başarı arzularının yüksek olmasıdır. Bu tip insanlar, rutin işleri yapmaktan pek hoşlanmazlar, yeni fikirler yaratmayı tercih ederler. Ayrıca, girişimci kişiler kendi hayatlarının gidişatlarını kendileri kontrol edebildikleri duygusuna; yani içsel kontrol hissine sahiptirler. Girişimciler risk almaya yatkındırlar. Girişimcilikte de risk almaya yatkın olmak, finansal açıdan zarar tehlikesini ve sosyal açıdan da başarısızlığı göze almak demektir. Girişimcilerin belirsizliğe karşı toleransları daha yüksektir. Girişimcilik için

bu önemli bir özelliktir. Çünkü çok az durum yeni bir işe başlamaktan daha fazla belirsizlik içerebilir. Kararlar hangi seçeneğin başarılı olacağı konusunda açıklık ve belirginlik olmadan alınır. Bu özelliklere sahip girişimciler birçok kişinin cesaret edemeyeceği belirsizlik düzeylerinde risk alarak işlerini sürdürmeye devam etmektedirler (Bozkurt, 2011).

2.5. Girişimci Olma Sebepleri

Genel olarak fayda ve kâr elde etme isteği girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Erdoğan, 2007). Ayrıca, girişimcilerin fikirlerini gerçeğe dönüştürme yolundaki başarıma arzuları ve yüksek motivasyonları da onları girişimde bulunmaya teşvik eder. İyi bir iş ve ünvana sahip olmak, toplum nazarında girişimcilere verilen değer olarak yorumlandığından kişilerin sosyal statülerine de olumlu etkiler yapmaktadır. Yaşadığı yerde “işadamı” ünvanı ile anılmak kişiyi işletme kurmaya ve çalıştırmaya yönelten önemli motivasyon kaynaklarından biridir. Kendi işinin patronu olmak, başkalarından emir almamak ve yeteneklerini kullanabilmek, her şeyden önce özgür olmakta kişileri girişimci olmaya iten diğer sebeplerdendir.

2.6. Girişimsel Niyetlere Sahip Olmayı Etkileyen Faktörler

Girişimcilik niyetleri girişimcilik bilgi, beceri ve tutumlarına sahip bireylerin girişimsel davranışta bulunma potansiyellerini ifade eder. Girişimcilik niyetlerine etki eden faktörleri ayrı bir başlık altında incelenerek girişimsel bilgi, beceri ve tutumlar ile davranışta bulunma yeterlilikleri ile ilişkisinin daha net olarak ortaya konulması hedeflenmiştir. Girişimcilik niyetleri, her şeyden önce bireysel faktörlerle çevresel faktörlerin bir bileşimi olup, bireylerin kendi işini yapma konusundaki isteklilik ve kararlılığını ifade etmektedir. Girişimcilik niyetleri girişimci davranışın bir parçası olup, özerklik, yenilik yapma, risk alma, öngörü ve rekabetçi bir yapı gibi temel süreçler ile birlikte bütünü oluşturmaktadır (Börü, 2006).

Girişimcilik niyetlerine etki eden en önemli faktörleri Hisrich ve Peters (1985) aile, eğitim, kişisel değerler, iş tecrübesi, yaş ve rol modelleri olarak sıralamıştır. Ailenin içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal sınıf ile değerlerin yanı sıra, çocuğun aile içinde almış olduğu eğitim, görgü, onu yaşamı boyunca doğrudan

etkilemektedir. Çocuğun üretken alanlarda faaliyet göstermesi için teşvik edilmesi, girişimci olarak yetişmesinde olumlu bir etki yaratır. Ailenin etkisini iki nedenle açıklamak mümkündür. Bunlar rol modeli olma ve aile desteğidir. Aile rol modeline göre, ailesi girişimci olan kişilerin kendi işletmelerini kurması daha olasıdır (Wang ve Wong, 2004). Bunun yanında, insanoğlu pek çok şeyi eğitim yoluyla öğrenmektedir. Bazı tutumlar, önyargılar, davranışlar yaşamın ilk yıllarında özellikle aile içerisinde ve daha sonraki yıllarda ise okullarda ve yaşam boyunca toplum içerisinde öğrenilir. Eğitim her alanda olduğu gibi girişimcilikte de sihirli bir anahtardır (Arıkan, 2002). Öte yandan, Morrison (2001), girişimcilik ile kültürel özgünlük arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü kültürün, girişimciliğin başlatılmasına yönelik bireysel tutumu belirlediğini savunan açık toplumlarda, başarısızlığın büyütülmediğine ve hataya tolerans anlamındaki bu anlayışın, bireyleri yenilikleri denemeye teşvik ettiğine; dolayısıyla girişimciliğin toplumca desteklendiğine dikkat çekmektedir. Girişimci kişiliğin ve girişimcilik niyetlerinin oluşmasında aile ve eğitimin yanı sıra kişisel değerler, yaş, cinsiyet, iş tecrübesi, rol modelleri ve çevre de etkili olmaktadır.

2.7. Girişimcilik Türleri

Girişimcilik niteliklerine göre çok farklı alt kategorilere ayrılabilir (Ulucan, 2015). Yenilikçi girişimcilik; kişilerin kendi hayal güçleri, yaratıcılık ve fikirleri bağlamında piyasa fırsatlarını değerlendirmek suretiyle sıfırdan başlayıp kurdukları girişimlerdir. İç girişimcilik ise belirli bir kurumsal yapı içerisindeki çalışanların kendi inisiyatifleri ya da gelen teşvikler doğrultusunda buldukları şirketten ayrılmadan fikir ve proje üretmesidir. Buradaki esas nokta iç girişimcilerin şirketten bütünüyle bağımsız ya da şirkete bütünüyle ait olmamalarıdır. İç girişimcilikteki esas amaç, şirketin kimliği paralelinde yeni bir fikir ve proje üretmek ve bu girişim sonucunda elde edilecek nihai kârın firmaya geri dönüşünü sağlayabilmektir. Kurumsal girişimcilikte ise genelde büyük ölçekli üretim yapan firmaların da teşvik etmesi ile bunların tedarik süreçlerinde kullanılmak üzere daha küçük düzeyde işletmeler kurulması süreci ele alınmaktadır. Chicken modeline göre işletmenin temel fonksiyonu kâr etmektir ve girişimcilik de bu kâr amacı çerçevesinde gerçekleşen bir olgudur. Ancak devlet için ekonomik faydanın ölçülemediği bazı

durumlarda girişimcilik, ana amacı olan kâr etme odağında gelişmeyebilir. Devlet kendisi için stratejik kabul edilen alanlarda girişimcilere birtakım destekler sağlayabilir. Bir diğer girişimcilik türü ise e-girişimciliktir. Dünya üzerinde internet temelli ticaretin yaygınlaşması ve işletmelerin birçok fonksiyonlarını internet kullanarak yerine getirebilme kabiliyetine ulaşması alan yazınına e-girişimcilik kavramının girmesini sağlamıştır. E-girişimcilik, özünde yenilikçilik kavramını merkezinde tutan ve internet üzerinden yapılan ticarete dayanan girişimler oluşturmayı ifade eden bir girişimcilik türüdür (Haşiloğlu ve Kaya, 2010).

Girişimciliğe sosyal bir bakış açısı getiren sosyal-girişimcilik kavramı son yıllarda gelişmeye başlayan ve alan yazınında başlı başına ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınan bir yapıya sahiptir. Girişimcilik kavramının bir alt disiplini sayılabilecek sosyal girişimcilik, piyasa odaklı bir yaklaşım ile sosyal bir sorunun çözümüne katkıda bulunmayı temel hedeflerinden birisi haline getirmiştir. Bu açıdan günümüz çalışma hayatındaki iş prensipleri ile toplum için çalışma güdüsünü birleştiren sosyal girişimcilik içerisinde temel olarak sosyal yenilik, sorumluluk ve sürdürülebilirlik kavramlarını barındırır. Girişimci ile Sosyal Girişimci arasındaki farklar Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Girişimci ile Sosyal Girişimci Arasındaki Farklar

GİRİŞİMCİ	SOSYAL GİRİŞİMCİ
-Pay sahipleri veya kendi adlarına risk alırlar.	-Paydaşlar adına risk alırlar.
-Yeni ihtiyaçlara odaklanma eğilimindedirler.	-Yeni yaklaşımlar aracılığı ile uzun dönemli amaçlara daha etkili bir şekilde hizmet etmeye odaklanırlar.
-İş/İşletme yaratmaya çalışırlar.	-Değişim yaratmaya çalışırlar.
-Girişimciyi motive eden temel faktör yeni bir iş kurma, kendi işine başlama ve finansal kazanç elde etme düşüncesidir.	-Temel amaçları kâr elde etmekten ziyade sosyal değişim ve kendi müşteri grubunun gelişimidir.
-Girişimcilerin risk tercihi para ve saygınlık kazanmaya dönüktür.	Sosyal girişimciler sivil toplum ihtiyaçları için sorumluluk ve risk alan kişilerdir.
-Temel amacı kârdır.	Kâr amaçlı aktivitelere de katılabilirler ancak, kârı kendi amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak görürler.

Kaynak: *Ulucan, 2015: 29*

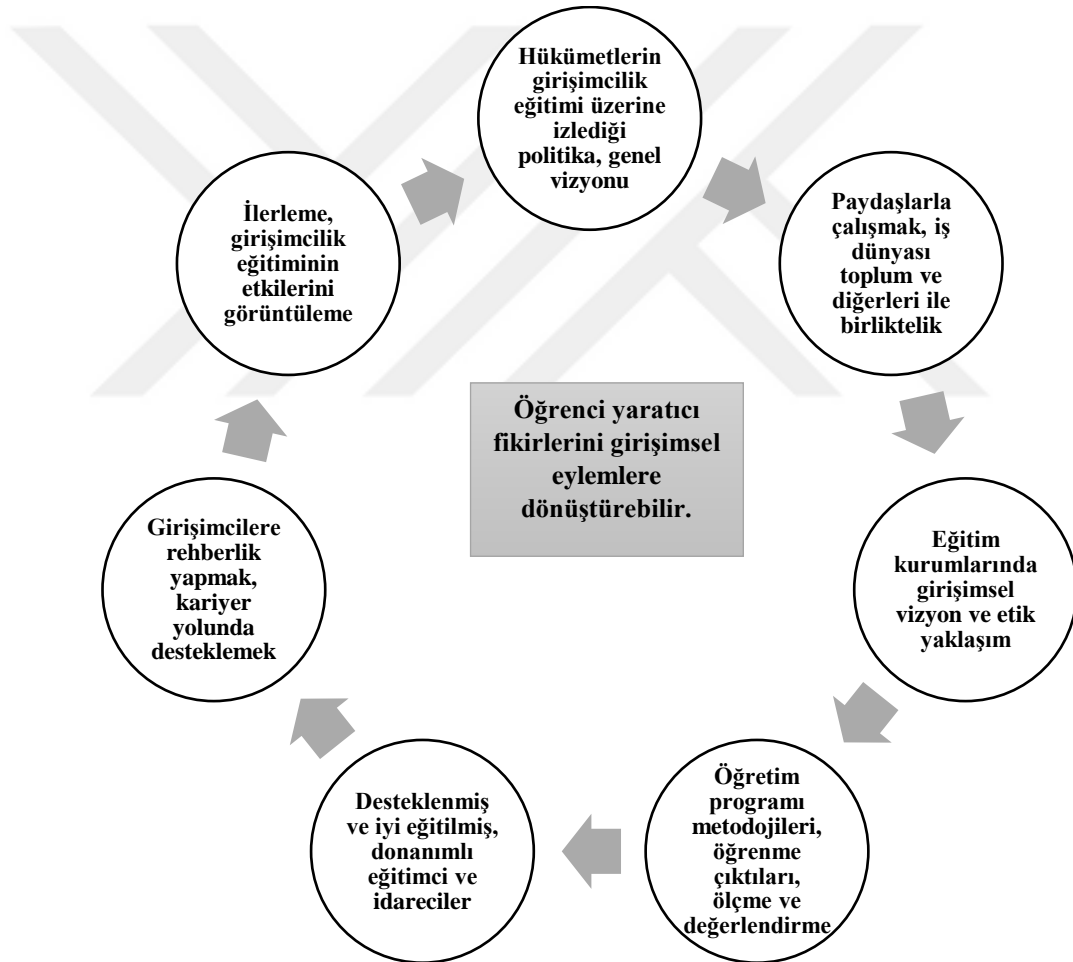
Sosyal girişimci yaşadığı çevredeki toplumsal bir sorunu veya ihtiyacı belirleyerek, bu sorunun ortadan kaldırılması veya ihtiyacın giderilmesi için girişimcilik prensiplerini kullanarak kalıcı çözümler üretir (Peredo ve Mclean, 2006). Girişimciler ise risk tercihlerini para ve saygınlık kazanmaya yönelik kullanırlar. Ekonomik düşünen bir girişimcinin yeni sanayiler veya iş alanları kurması gibi, sosyal girişimciler de toplumsal sorunlara yenilikçi çözümlerle yaklaşırlar ve bu çözümleri geniş ölçekte uygularlar. Bütün girişimci tipolojilerinde ortak olan özellik ise girişimcilerin problemleri çözmek için girişimcilik yeterliliklerini; yani girişimcilik bilgi, beceri ve tutumlarını kullanmalarındır.

2.8. Girişimciliğin Öğrenilmesi

Günümüzde girişimcilik konusunda ortaya çıkan gerçek, girişimciliğin değişik yönleriyle öğretilebileceği ve öğrenilebileceğidir (Bozkurt, 2013). Girişimciliğin doğuştan geldiği konusunda ortaya çıkan görüş, zaman içerisinde değişim göstermiştir. Bunun sonucunda girişimciliğin öğrenilemeyeceği düşüncesi aşılarak, girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşü kabul görmeye başlamıştır. Drucker, girişimciliği tanımlarken “Girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir” ifadelerini kullanmaktadır (Kuratko, 2005). Bu görüşe destek 10 yıl (1985-1994) süreyle yapılan işletme alan yazını taramasında, girişimcilik ve küçük işletme yönetimi eğitimi raporunda Gorman’dan gelmiştir. Gorman deneysel çalışmalarının çoğunun girişimciliğin öğretilbilir ya da en azından girişimcilik eğitimi sayesinde teşvik edilebilir olduğunu tespit etmiştir (Gorman vd., 1997). Böylece, girişimcilik eğitimi tüm dünyada popülerlik kazanmıştır. Bir tanıma göre girişimcilik eğitimi, bir kişinin hayatında fırsatları görebilme yeteneğini, yeni fikirler üretme, fırsatları takip etme becerisini ve gerekli kaynakları bulma yeteneğini, yeni bir firma kurma ve işletme yeteneğini, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünme yeteneğini içermektedir (Raposo ve Paço, 2011). Bir başka tanıma göre ise girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimsel değer üretme sürecini başlatıp bu sürece aktif katılmasını mümkün ve zevkli kılan, öğrencilerde bilgi, yeterlilik ve tecrübelerin oluşmasını ve gelişmesini destekleyen içerik, yöntem ve aktivitelerle ilgilidir (WEF, 2009).

Girişimcilik eğitimi süreci Avrupa Komisyonu'nun 2006'daki tanımına göre; bireylerin fikirlerini inisiyatif olarak eyleme dönüştürmeleri sürecidir. Bu süreç yaratıcılık, inovasyon ve risk alma ile birlikte hedeflere ulaşmak için projeler planlayıp yürütebilmeyi de içermektedir. Bu eğitim bireyleri sadece evde ve okuldaki gündelik hayatlarına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda onları çalıştığı yerdeki iş mantığından haberdar ederek ve fırsatları değerlendirmelerine olanak sağlayarak iş yerlerinde de destekler.

Şekil 2: Girişimcilik Eğitimi Unsurları

Kaynak: Avrupa Komisyonu Tematik Çalışma Grubu Final Raporu, 2014: 14

Şekil 2’de görüldüğü gibi girişimcilik eğitimi kaliteli öğretim programları ve öğretim yöntem tekniklerinin yanı sıra iyi eğitilmiş eğitimcileri, iş dünyası ve toplumun

desteğini ve hükümetlerin bu konuda sağlayacağı etkili politikaları da gerekli kılar. Raposo ve Paço'ya (2011) göre girişimcilik eğitimi, bir kişinin hayatındaki fırsatları görebilme yeteneğini, yeni fikirler üretme, fırsatları takip etme becerisini ve gerekli kaynakları bulma yeteneğini, yeni bir firma kurmak ve işletme yeteneğini, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünme yeteneğini içermektedir.

Girişimcilik eğitimi ayrıca ticari ve sosyal faaliyetleri kurmak ya da bu faaliyetlere katkıda bulunmak isteyen kişilere gerekli bilgi ve temel becerileri sağlayacak bir kaynak işlevi görür. Girişimcilik eğitimi süreci etik değerlere farkındalık oluşturmakla birlikte iyi bir yönetimi teşvik eden unsurları barındırmalıdır. Global dünyada nitelikli insan gücü ihtiyacı, üretim sektöründe rekabetin hızla artması ve diğer pek çok faktör girişimci bireylerin önemini daha da arttırmış, dolayısıyla ülkelerin girişimci bireyler yetiştirmesini zorunlu hale getirerek girişimcilik eğitiminin devlet politikası haline gelmesine sebep olmuştur. Girişimci birey yetiştirmenin temeli eğitimden geçmektedir. Eğitim; ülke kalkınmasına artısı olan girişimci bireye yarar sağlamanın yanında, toplumsal alanda yarattığı etki sebebiyle de önemli bir unsurdur. Eğitim seviyesi arttıkça iktisadi verimliliğin arttığı, gelir dağılımının daha adil olduğu, demokrasinin güçlendiği ve suç oranının da azaldığı tespit edilmiştir (Morrison, 2001). Bu nedenle, Kalkınmayı sağlayacak olan girişimci bireyin geliştirilmesinde en temel unsur eğitimidir.

2.9. Girişimcilik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Bilinen ilk girişimciler, ticaret ve takasla uğraşan kişilerdir. Ticaretle ilk uğraşan insanların örneğine M.Ö. 17.000 yılında Yeni Gine'de, ok yapma amacıyla volkan camı alışverişi yapan yerlilerde rastlanmaktadır. Bu ilk girişimciler birbirleriyle mal değiş tokuşu yapmışlardır (Allis, 2013). Girişimcilik eğitimi ise daha yeni bir olgudur. 1938 yılında Japonya'nın Kobe üniversitesinde ilk defa girişimcilik eğitimi veren Shigeru Fijii girişimciliğin okullarda öğretilebileceğini ispatlamıştır (Alberti, 2004). 1940'larda küçük işletme dersleri vermeye başlanmıştır ve 1947'de Myles Mace Harvard işletme fakültesinde ilk girişimcilik dersini Amerika'da veren kişi olmuştur. İlk kez işletme yönetimi mastır programı Southern California üniversitesinde başlatılmıştır. Dünyada 1971 yılında girişimcilik üzerine ilk mastır

programı ve 1972’de ilk kez lisans eğitimi programının açılmasının ardından girişimcilik eğitimin içerisinde kök salmaya başlamıştır. 1980’lerin başında 300’ün üzerindeki üniversitede girişimcilik ve küçük işletme yönetimi dersi verilerken, 1990’larda bu sayı 1050’lere kadar artmıştır (Katz 2003). Avrupa’da girişimcilik eğitiminin genel olarak ilk, orta ve lise öğretimine entegrasyonu 2000’li yıllarda başlamıştır. Avrupa’da Girişimcilik Eğitimi Özel Stratejilerinin Ortaya Çıkışı Şekil 3’te gösterilmektedir.

Şekil 3: Avrupa’da Girişimcilik Eğitimi Özel Stratejilerinin Ortaya Çıkışı

2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Litvanya	Letonya İngiltere Galler	Macaristan Slovenya	Çek Cum. Hollanda Finlandiya	Belçika Letonya Slovakya	Danimarka Sırbistan Norveç Türkiye	İzlanda Estonya Polonya	Lihtenştayn Bulgaristan

Kaynak: Eurydice, 2012: 35’den uyarlanmıştır.

Avrupa’da ilk olarak Litvanya girişimcilik eğitimini, eğitimin tüm seviyelerine indirmek için stratejiler geliştirmiştir. Ardından bu ülkeyi İngiltere, Galler, Slovenya ve Macaristan izlemiştir. Türkiye, 2009 yılında öğretim programlarında yaptığı değişikliklerle girişimcilik eğitimini eğitim tüm kademelerinde programlarda kazanılması gereken bir beceri olarak tanımlamıştır. Bugün dünyada birçok üniversitede lisans, yüksek lisans veya doktora programı olarak girişimcilik eğitimi verilmektedir. Ülkeler ve ülkelerarası birlikler girişimciliği kendileri için bir stratejik hedef olarak belirledikleri için, girişimcilik eğitiminin en alt eğitim kademelerinden itibaren sürekli olarak daha yararlı hale getirilmeye çalışılması kaçınılmazdır. Girişimcilik eğitiminde Avrupa Birliği tarihinde atılmış en önemli adım 2003 yılında kabul edilen Avrupa Girişimcilik Yeşil Belgeleridir. Bu, aynı zamanda girişimciliğin bireylere kazandırılmasında en önemli faktörün eğitim olarak görüldüğü ilk eylem planıdır (Avrupa Komisyonu, 2004a:10). Daha sonra, 2006 yılında, AB’de milli, bölgesel ve kurumsal seviyelerde girişimcilik eğitiminin verimliliğini arttırmayı hedefleyen bir dizi öneriden oluşan Oslo Ajandası oluşturulmuştur. Aynı sene, Avrupa Konseyi tarafından tüm AB üyesi vatandaşları tarafından sahip olunması beklenen 8 yeterlilikten birisi girişimcilik ve inisiyatif alma olarak belirlenmiştir (Avrupa

Komisyonu, 2006). 2010 yılında *Girişimcilik Eğitiminde Daha Büyük Tutarlılığa Doğru* adlı politikası ile Avrupa Birliği girişimcilik eğitiminde sistematik ve ortak stratejilerin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmuştur.

2012 yılında yürürlüğe konulan *Girişimcilik 2020 Eylem Planı* 'nda girişimcilik Avrupa'da tüm vatandaşların 2020 yılına kadar sahip olması beklenen en temel yeterliliklerden birisi olarak görülmektedir ve ekonomik hedefleri gerçekleştirmek için en önemli 3 araçtan birisi girişimcilik eğitimi olarak ifade edilmektedir. 2012'de ayrıca Eurydice, Avrupa çapında girişimcilik eğitiminin öğretim programları ile bütünleştirilme sürecini ve girişimcilik eğitiminde izlenen farklı politikaları inceleyen bir çalışma yapmıştır. 2014 yılına gelindiğinde Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle oluşturulan tematik çalışma grubu hazırladığı raporda bölgesel ve milli yönetimlerin daha etkili girişimcilik uygulamaları geliştirmesine katkı sağlamayı amaçlamıştır (Avrupa Komisyonu Tematik Çalışma Grubu, 2014). Avrupa Konseyi de aynı yıl girişimcilik eğitiminin AB'ye üye tüm devletlerde ve yerel yönetimlerde eğitim ve öğretim sisteminin ayrılmaz bir parçası olması yönünde bir çağrıda bulunmuştur (Avrupa Komisyonu, 2014). 2015 yılında eğitim-öğretim yoluyla genç girişimciliğin teşviki konusunda Avrupa Parlamentosu'nun aldığı bir karar ile Avrupa Birliği üye devletlere genç girişimcilerin becerilerini teşvik etmeleri yönünde çağrıda bulunarak; bunu sağlamak amacıyla yapısal fonları aktif hale getirmiştir (Eurydice, 2016).

2.10. Girişimcilik Eğitiminin Amacı

Girişimcilik öğretilmektedir ve öğrenilmelidir (Bozkurt, 2013). Böylece toplum insanların potansiyellerinden eksiksiz yararlanabilir. Girişimcilik eğitimi istihdam, aktif vatandaşlık ve yeni iş sektörleri yaratmada tek çözüm olmasa da bu konularda sağladığı somut katkılar vardır (Avrupa Komisyonu, 2014). Girişimcilik eğitimi uluslararası ekonomik ve sosyal fırsatları değerlendirmeleri için bireylere yardım sağlayarak bireylerin ufkunu aydınlatmaktadır. Girişimsel eğitim sürecindeki toplumsal faaliyetler ve aktif vatandaşlık unsurları toplumun farklı kesimlerini bir araya getirmeye yaramaktadır. Girişimcilik eğitimi almış girişimciler toplumun girişimcilik zihniyetlerini değiştirerek toplumda daha girişimci bir kültürü inşa etmektedirler. Alberti'ye (2004) göre girişimcilik eğitimindeki amaç; bireylerin girişimcilik ruhunu, yetenek ve becerilerini tanımlamak ve teşvik etmek, bireylerde

girişimcilikle ilgili yetenek ve potansiyel ile ilgili farkındalık oluşturmak, yeni bir kariyer olanağı olarak bireylere girişimciliği sunmaktır. Balaban ve Özdemir (2008) ise girişimcilik eğitimindeki amacın bireyin girişimcilik potansiyeline yönelik olarak gizli kalmış bir takım özelliklerinin ortaya çıkmasını ve bireyin bunların farkına varmasını sağlamak olduğunu belirtmektedirler. Girişimcilik eğitimi girişimci niteliklere sahip olanların yanlış işler yapmalarını önlemektedir ve kaynakların daha verimli kullanılmasına katkıda bulunmaktadır.

2.11. İlkokulda Girişimcilik Eğitimi

Son zamanlarda daha fazla kadının ve azınlık gruplarının girişimciliği kendilerine kariyer olarak seçtiği ve gençlerin girişimcilik programlarına gitgide daha çok itibar gösterdiği belirlenmiştir (Gerber, 2013). Dünyada her üç girişimciden biri 30 yaşın altındadır ve 18-29 yaş aralığındaki gençlerden %60 ı girişimsel niyetlere sahiptir (Kuratko, 2005). Ancak girişimcilik çoğunlukla üniversitelerde ve özellikle işletme bölümlerinde öğretilmektedir (Neck ve Greene, 2011). Araştırmalar girişimcilik eğitiminin daha alt kademelerde verilmesi ile işe sahip olma oranının ve şirket verimliliklerinin artacağını; buna karşın iş kurma başarısızlıklarının azalacağını göstermektedir (Business Wire, 1999).

Günümüzde işçiler çoğunlukla belli bir süre zarfında aynı şirkette çalışmaktadırlar. Örneğin, son zamanlarda Amerika'da yapılan bir araştırma bireylerin aynı işyerinde ortalama 3 ila 5 sene çalıştığını göstermektedir (Bialik, 2010). Bu yeni ekonomik düzende, geçici olarak çalışmanın kısıtlamaları işçileri derinden etkilemektedir. Bu yüzden, günümüzde bireylerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olarak çevresinde olan bitenleri önceden planlama yeteneğine sahip olmaları oldukça önemlidir. Günümüzdeki iş dünyasının liderleri şirketlerinde girişimcilik kültürünü yerleştirmek için girişimcilik ruhuna sahip bireyler seçmektedirler (Dwyer ve Handler, 1994). Öte yandan, ilkokulda girişimcilik eğitiminin öğrencileri öğrenme sürecine dâhil etmesi ve öğrenmelerine yaptığı katkıların yanı sıra öğrencilerin genel okul performanslarını arttırdığı da tespit edilmiştir. Öğrenciler okulda gelecekteki kariyerlerini ilgilendiren ilgi çekici veya yaratıcılığını geliştirici bir konu ile uğraştıklarında ya da okuldan sonra kariyerlerini etkileyecek bir faaliyette bulduklarında okulda daha başarılı olmaktadır (Bandura, 1997). İlkokulda

verilecek girişimcilik eğitimi yalnızca geleceğin patronlarının beceri seviyelerini arttırmakla kalmaz, aynı zamanda yeni ekonomik düzende girişimsel bir kariyer peşinde koşmayan bireylere de iş hayatlarında gerekli becerileri kazandırır (Studdard ve Dawson, 2014). Bandura, öğrencilere ilkokulda girişimsel öz yeterlilik kazandırmanın öğrencilerin akademik başarısına, motivasyonuna, sosyal gelişimine ve belli alanlarda hobiler oluşturmaya olumlu etkiler yaptığını belirtmektedir (Bandura, 1997). Birçok farklı fikir ve becerileri öğrenen öğrencilerin ufku aydınlanmakta ve böylece onlar dünyayı farklı bir bakış açısıyla yorumlamaya başlamaktadırlar. Eğitimin ilk kademelerinde dünyayı farklı görmeye başlayan bireyler zamanla dünyadaki fırsatları daha var olmadan tespit etmeye başlar. Bu öngörü bireylerin kendisi ve yaşadıkları toplum adına güzel işleri yapmalarına destek olur. Geçmişten günümüze, bazı sosyal ve kültürel sebeplerden dolayı toplumdaki bazı azınlıklar ve kadınlar daha düşük oranda girişimsel faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu kesimlerin kurduğu girişimlerin ömrü genelde diğer şirketlerinkinden azdır (Singh vd., 2008). Eğitimin ilk kademelerinden itibaren verilecek girişimcilik eğitimi iş dünyasında yeterince temsil edilmeyen kadınların ve azınlıkların kendi işletmelerini kurarken ve yönetirken yaşadıkları sorunları çözmelerine yardım edebilir. Çünkü yapılan araştırmalar bir kişinin aldığı girişimcilik eğitimi süresi ile o kişinin girişimsel faaliyetlere girişme ve girişimsel faaliyette başarılı olma düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Charney ve Libecap, 2002).

2.12. Dünya’da İlkokul Kademesinde Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Yapılmış Önemli Araştırmalar

Dünya’da birçok ülkede girişimcilik eğitimi ilköğretimde ve hatta okul öncesinde bile çoğunlukla disiplinler arası bir yaklaşımla öğrencilere verilmektedir. Örneğin; İsveç Milli Eğitim Bakanlığı girişimsel öğrenmenin okul öncesinde bile teşvik edilmesini zorunlu kılmaktadır (Insulander, 2015). Bu yüzden birçok anaokulu girişimcilik eğitimini bilinçli bir şekilde kullanarak çocukların yaratıcılık ve karar verme mekanizmalarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Yeni Zelanda’da 1999 yılından beri ilkokullarda okutulan teknoloji dersi 2005 yılında 16 ilkokulda 2 senelik bir pilot uygulama ile girişimcilik eğitimini de kapsar hale gelmiştir (O’Sullivan, 2009). Pilot uygulamada öğrencilerin girişimsel yeterliliklerindeki değişimler gözlemlenmiştir ve daha geniş kitlelerce girişimsel faaliyetlerin tanıtılması hedeflenmiştir. Daha sonra

girişimcilik eğitimi Teknoloji dersi ile bütünleşik hale getirilerek tüm ilkokullarda verilmeye başlanmıştır. Girişimcilik eğitimindeki öncelik öğretmenlerin girişimcilik yeterliliklerini arttırmaktır. Çin’de yapılan bir araştırmaya göre ilköğretimde bilim ve matematik dersleri ile girişimcilik iç içe olması gereken alanlardır. (Ezeudu ve Ofoegbu, 2013) Bunun iki avantajı vardır. Birincisi öğrenciler yetişkin oldukları zaman kendi işlerini verimli bir şekilde yönetmeyi küçük yaşta öğrenmiş olmaktadır. İkincisi ise, geleneksel matematik ve bilim derslerinde öğrencilerin özgüvenleri düşük seviyede olduğu için girişimcilik eğitimi ile birlikte öğrencilerin özgüven ve öz yeterliliklerinde de bir artış olması beklenmektedir. Çin’de ilkokulda dâhil olmak üzere tüm eğitim kademelerinde girişimcilik matematik ve bilim derslerinin öğretim programlarına sarmal bir biçimde dâhil edilmiştir. İsrail’de 2010 yılında yapılan bir deneysel çalışmada ise bir ilkokulda standart ve geleneksel eğitim müfredatından farklı olarak girişimcilik eğitimi öğretim programı uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; iyi organize olmuş, yeniliği destekleyen bir okul kültürü, müdürün pro-aktivitesi ve hedefleri iyi belirlenmiş bir öğretim programı ile birleşince öğrencilerin girişimcilik bilgisi, becerisi ve tutumlarını olumlu etkileyerek onları girişimci davranmaya teşvik etmektedir. Araştırmaya göre girişimcilik tutumunun oluşması için en iyi dönem çocukluk dönemidir (Heilbrunn, 2010). Avustralya’da küçük köy okulları ile büyük şehir okulları arasındaki sosyal dezavantajları en aza indirmek için sosyal girişimcilik kavramı ilköğretim müfredatına dâhil edilmiştir. Böylece öğrencilerin var olan olanakları ve yeni fırsatları erken yaşlarda görebilmelerini sağlamak hedeflenmiştir (Anderson, 2011). Eğitim olarak dezavantajlı bölgelerdeki okul liderleri de girişimcilik eğitime tabi tutulmuş ve girişimciliğin bir kariyer olarak öğrencilere hissettirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Amerika’nın Kaliforniya eyaletinde 2010 yılında çıkartılan *Seçenekli Okul Bölgeleri Yasası* ile veliler ilkokul çağındaki çocuklarının ilgi ve yeteneklerine uyan, yenilikçi ve girişimci öğretim programlarına sahip okulları seçme hakkına sahip olmuşlardır (Kronholz, 2014). Veliler bu yasa ile kendi eğitim bölgeleri dışındaki okullara öğrencilerini serbestçe kaydettirme olanağına erişmişlerdir. Bu yasa okulların öğrencileri kendilerine çekebilmek için girişimcilik programlarını revize etmelerini ve girişimcilik eğitiminde etkili yöntem ve teknikleri kullanmalarını zorunlu kılmıştır.

Gelir dağılımının, cinsiyet eşitsizliği ve sermaye yetersizliğinin hat safhada olduğu Afrika'daki ilkokullarda girişimcilik eğitimi başta gelişmekte olan Nijerya, Uganda ve Kenya gibi ülkelerde olmak üzere öğretim programlarının ayrılmaz bir parçasıdır (Koko, 2009). İlkokul kademesinde yaş aralığı ülkeden ülkeye değişmekte olup genellikle 7-12 arasındadır. Afrika'da girişimcilik ilkokullarda başlı başına bir ders olmaktan çok Sosyal Bilgiler, Kültür, Yaratıcı Sanatlar, Ev Ekonomisi, Matematik ve Fen Bilimleri gibi derslerin bir ara disiplini olarak görülmektedir. Girişimcilik eğitiminin amacı öğrencileri alışlagelmiş mesleklerin dışındaki mesleklerin varlığından haberdar etmek, hazır bir mesleğe girmenin dışında iş kurarak diğer insanlara iş sağlamanın mümkün olduğunu sezdirmektir. İlköğretim kademesinde kullanılan başlıca öğretim yöntem teknikleri; tiyatrolar, keşfetme, oyunlar, alan gezileri, kavram haritaları ve tartışmadır. Bu süreçte öğretmen öğrencilerin yaratıcılığını geliştirecek hikâyeler anlatır ve oyuncaklar veya kartonlar vasıtasıyla onların satabilecekleri ürünleri sergilemelerini sağlar. Öğretmen, sınıfta öğrencilerin tasarladıkları ürünleri göstermelerini sağlayan mini bir pazar kurulmasını sağlar ve sergiledikleri ürünleri satarken öğrencilerin karşılaşabileceği güçlükler hakkında öğrencileri yönlendirir. Öğrenciler bu süreçte yaratıcı düşüncelerini kullanarak girişimlerini geliştirmek için fikirler üretirler. Örneğin, bir öğrenci lokantada satılan bir hazır yiyeceğin nasıl yapıldığını öğrenebilir ve bu süreci anlatan bir yazı yazabilir. Öğrenciler, fikirlerini oyun hamurları ya da posterler yoluyla sergileyebilmektedirler.

Dünya'da girişimcilik eğitimi konusunda yapılan ilk araştırmalarda girişimcilik, küçük işletme kavramı etkisiyle "bir iş yeri kurmak" , "yenilik ihtiyacı ve büyüme ihtiyacı" gibi algılanmıştır. Daha sonra girişimcilik kavramının "küçük işletme" kavramından uzaklaşarak gerçek anlamında kullanılmaya başlanmasıyla girişimciliğe bakışta ortaya çıkan farklılık, girişimciliğin bağımsız bir disiplin olarak fark edilmesini sağlamıştır (Tağraf ve Halis, 2008). Ronstadt (1987) girişimcilik eğitimi için farklı eğitim yöntem teknikleri öne sürmüştür. Tartışılan yöntemler arasında konferanslar, vaka çalışmaları ve fizibilite planları bulunmaktadır. Ayrıca Ronstadt, etkili bir programın; öğrencilere girişimci davranışının nasıl olacağını göstermekle ve başarılı olmuş girişimcilerle öğrencileri bir araya getirmekle mümkün olacağını ileri sürmüştür. Kuratko'ya (2005) göre girişimcilik eğitimi için önemli olduğu tespit edilen alanlar; iş kurma bilgi ve becerileri, girişim sermayesi kaynakları, fikir koruma,

belirsizlik toleransı, girişimci kişilik özelliklerini belirlemek ve girişimin her aşamasında karşılaşılabilecek zorluklara çözüm bulabilmektir. Öğrenme araçları: iş planları, iş kurma, girişimcilerle görüşme, bilgisayar simülasyonları, davranışsal simülasyonlar, çevre taramaları, canlı örnek olaylar, saha gezileri, video ve filmlerin kullanımındır. Girişimcilik eğitimi ile ilgili dünyada yapılan araştırmalar girişimcilik eğitiminin ilkökulda nasıl verilebileceğine odaklanmaktadır.

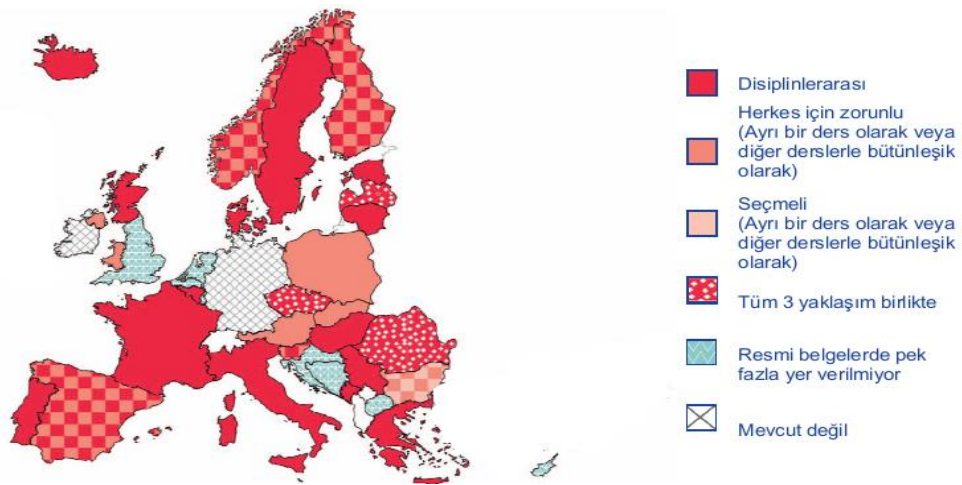
2.13. Avrupa'daki İlkokullarda Girişimcilik Eğitimi

İlkokul kademesi Avrupa'da UNESCO'nun uluslararası eğitim standartları sınıflandırmasına göre ISCED 1 olarak kategorize edilmektedir. İlkokul okuma, yazma ve temel matematik becerilerini ve kişisel becerileri destekleyerek öğrencileri üst öğretime hazırlamayı hedeflemektedir. İlkokul; tüm ülkelerde zorunlu olmakla birlikte çoğunlukla 5-7 yaşları arasında başlamakta ve genellikle 4-6 sene sürmektedir (UNESCO, 2011).

Girişimcilik eğitimi Avrupa Komisyonu'nca; öğrencilerin yaratıcı fikirlerini girişimsel eylemlere dönüştürecek bilgi, beceri ve tutumlarla donatılmaları süreci olarak tarif edilmektedir (Avrupa Komisyonu Tematik Çalışma Grubu, 2014). Girişimcilik, eğitimin her kademesinde tüm disiplinlerle ilişkilendirilmelidir. Çünkü girişimcilik yeterlilikleri kişisel gelişmeyi, aktif vatandaşlığı, sosyal faaliyetlere katılımı ve istihdam olanaklarını destekler. Bu yüzden, son yıllarda girişimcilik eğitimini eğitimin her kademesinde geliştirerek önemini arttırmak Avrupa Birliği ve üye devletler için en temel siyasi hedeflerden birisi olmuştur (Eurydice, 2016). Avrupa'da ilkökullarda girişimsel tutum hedefleri bireyin kendisine güvenmesi, gelecekle ilgili yüksek beklentileri olması, basit çözümlere yaratıcı çözümler önererek inisiyatif almasıdır. Girişimsel beceri kazanımları ise yaratıcılık, planlama, finansal okuryazarlık, kaynakları organize etmek, risk almak ve takım çalışmasını kapsar. Girişimsel bilgi kazanımları ise fırsatların farkına varmak, girişimci olmanın önemini anlamak ve girişimsel davranmanın farklı sebeplerini analiz etmektir. Hükümetler, genç vatandaşların içinde yaşayıp çalıştıkları hayat şartlarında sosyal veya ticari risk olarak girişimlere atılma ve bu girişimlerini geliştirme potansiyellerinin gitgide daha çok farkına varmaya başlamışlardır.

Eurydice (2016)'ın bulgularına göre AB'deki ülkelerin yarısı girişimcilik eğitimi tanımı için Avrupa temel yeterlilikler çerçevesini kullanmaktadır. Avrupa'daki ülkelerin üçte biri kendi milli tanımını kullanırken, yaklaşık on ülkede ise milli bağlamda uzlaşmaya varılmış bir girişimcilik eğitimi tanımı bulunmamaktadır. Girişimcilik eğitimi tanımı yapan ülkeler girişimcilik eğitiminin amacını sadece iş ve çalışma bağlamında değil bireyin hayatındaki yeterlilikleri bağlamında ele almışlardır. 2012 yılında yayınlanan Eurobarometer (Eurydice) ölçeğine göre, farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin %23'ü bireylerin fikirlerini eyleme ya da projeye dönüştürmelerine yarayan girişimcilik eğitimini okulda bir ders ya da bir aktivite olarak deneyimlediğini bildirmektedir. Aynı ölçek ilköğretim kademesindeki öğrencilerin diğer kademelere göre girişimcilik eğitimine katılımlarının 2 kat fazla olduğunu göstermektedir. 2012 PISA ölçeğine göre Avrupa'da hala 15 yaşındaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunda finansal okuryazarlık oranının düşük olduğunu göstermektedir (OECD, 2014). Küresel Girişimcilik İzleme Örgütü (GEM, 2014) ise girişimcilik yeterlilikleri ile girişimsel aktiviteye girişme arasında çok kuvvetli bir ilişki tespit etmiştir ki bu da eğitimin daha ilk kademelerde bile girişimsel yeterlilikleri geliştirmenin ne derece önemli olduğunun bir kanıtıdır. Öğretim programları olarak ele alındığında Şekil 4'te görüldüğü gibi Avrupa'da girişimcilik eğitiminin üç geniş yaklaşımla ele alındığı görülmektedir.

Şekil 4: Avrupa'da İlkokul Kademesinde Girişimcilik Eğitime Yönelik Öğretim Programları Yaklaşımları, 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı

Kaynak: Eurydice, 2016: 67

Öğretim programlarında en çok uygulanan model; farklı derslerle yatay veya dikey olarak girişimcilik eğitimi kazanımlarının vurgulandığı disiplinler arası yaklaşımdır. İkincisi ise girişimcilik eğitiminin zorunlu bir dersin parçası veya zorunlu ayrı bir ders olarak öğretildiği yaklaşımdır. Üçüncü yaklaşım ise girişimcilik eğitimi seçmeli bir ders veya seçmeli bir dersin parçası olarak gören yaklaşımdır. Avrupa'daki ülkelerin yarısına yakını ilkokullarda girişimcilik eğitimi kazanımlarını diğer derslerle yatay ve dikey olarak ilişkilendiren disiplinler arası yaklaşımı benimsemiştir. 14 ülkenin eğitim sisteminde girişimcilik eğitimi zorunlu bir ders veya zorunlu derslerin bir parçası haline getirilmiştir. Yalnızca 5 ülkede girişimcilik seçmeli bir ders veya seçmeli bir dersin parçasıdır. Çek Cumhuriyeti, Letonya, Malta ve Letonya'da ise girişimcilik her 3 yaklaşımı da destekler bir biçimde programlara yerleştirilmiştir. Şekil 4'te görüldüğü gibi girişimcilik eğitimi Avrupa'da programlarda önemle vurgulanmaktadır. Örneğin, İspanya'da yeni eğitim yasasına göre girişimcilik ve yurttaşlık tüm derslerde verilmesi gereken ara kazanımlardır. Benzer şekilde Slovenya'da da 2007'de yürürlüğe giren eğitim yasasına göre girişimcilik tutumlarını verimli, yaratıcı ve yenilikçi şekilde ilkokul programlarına dâhil etmek zorunlu hale gelmiştir. Girişimcilik başlı başına bir ders olarak ilkokul düzeyinde Avrupa'da sadece Romanya ve Bulgaristan'da verilmektedir. Diğer ülkelerde girişimcilik eğitimi genellikle Sosyal Bilgiler, İş Eğitimi ve Ev Ekonomisi dersleri ile bütünleştirilmiş halde sunulmaktadır. Belçika, Estonya, Letonya, Polonya ve Slovakya gibi birkaç ülkede girişimcilik Matematik ve Fen bilimleri dersinin bir ara disiplindir. Birleşik Krallık ve Çek Cumhuriyeti'ndeki ilkokullarda girişimcilik yeterlilikleri kazanımları Sosyal Bilgiler dersinin yanı sıra Kişisel Gelişim ve Etik derslerinde de bulunmaktadır.

2.14. Araştırmaya Konu Edilen Avrupa Ülkelerinde İlkokul ve Diğer Eğitim Kademelerinde Girişimcilik Eğitimi

2.14.1. Almanya'da Girişimcilik Eğitimi

Almanya'da girişimcilik eğitimi özel bir strateji olarak uygulanmamaktadır. Girişimcilik eğitimi daha çok seçmeli ders olan Ekonominin bir alt başlığı olarak verilmeye çalışılmaktadır. Özellikle ortaokulda öğrencilere girişimcilik eğitimi küçük uygulamalar ve modeller ile verilmeye çalışılmaktadır (Ulucan, 2015). Grundschule

adı verilen ilkokullarda girişimcilik özellikle Sosyal Bilgiler ve Ev Ekonomisi derslerinin bir ara kazanımıdır.

2.14.2. Avusturya’da Girişimcilik Eğitimi

Avusturya’da girişimcilik eğitimi için uygulanmış özel bir strateji bulunmamaktadır (Eurydice, 2012). Ancak, 2011 yılında Avusturya hükümeti tarafından kabul edilen “Avusturya Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi” ile girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir eğitim şekline dönüşmüştür. Avusturya’da ortaokulun son iki yılında girişimcilik eğitimi; hem zorunlu derslerde hem de mesleki derslerde yoğun bir kariyere ve mesleğe hazırlığın bir çerçevesi olarak öğretim programlarına dâhil edilmiştir. Lisede girişimcilik eğitimi ise; genel bir öğrenim hedefi olarak müfredatlarda Tarih, Sosyal Bilimler, Politika Eğitimi, Coğrafya ve Ekonomi gibi zorunlu derslerde bulunmaktadır. Girişimcilik ilkokulda Hayat Bilgisi (Sachunterricht) dersinin bir ara disiplinidir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı *Okul Tabanlı Girişimcilik Eğitimi Birimi* Avrupa Girişimcilik Eğitimi Ağı’na üyedir ve bu birim Avusturya’daki öğretmenlere eğitim ve materyal sağlamakla beraber, öğrenciler için de proje yarışmaları düzenlemektedir.

2.14.3. Belçika’da Girişimcilik Eğitimi

Belçika’da girişimcilik eğitiminin yasal belgelerde Avrupa temel yeterlilikler çerçevesindeki gibi yer aldığı görülmektedir. Belçika’nın hem Almanca hem de Fransızca konuşan toplulukları için belirlediği belirli bir milli strateji vardır. ‘Girişimcilik Eğitimi için 15 Etmen, 3 kademe’ isimli strateji ilkokuldan lisansüstü eğitime kadar her kademeyi içerir ve bu strateji Fransız Toplulukları Eğitim Bakanı, Alman Toplulukları Eğitim Bakanı, eğitim kurumları ve işletmeler tarafından uygulanmaktadır (EIPPEE, 2016). Değişimi başlatmak için yapılması gereken ilk iş bütün eğitim kademelerine girişimcilik ruhunu aşılmasıdır. Bunu yaparken öğretmenlerden yönlendirici, eğitici, teknoloji konusunda bilgili olmaları beklenmektedir. Öğretmen adaylarına ise işletme ve girişimcilik hakkında temel kavramlar bilgisi verilmekte ve her şeyden önce olumlu girişimsel tutumlar geliştirmeleri sağlanmaktadır. Bütün öğrenciler eğitimin bütün kademelerinde okulda veya okul dışında girişimsel aktivitelerle ilgilenmeye teşvik edilmektedir.

2.14.4. Birleşik Krallık 'ta Girişimcilik Eğitimi

İngiltere'de girişimcilik eğitimi resmi belgelere göre genç insanlara yaratıcı ve yenilikçi olmayı teşvik eden, risk alan ve aldığı risklerle azimle ve kararlılıkla başa çıkabilen bireyler yetiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (İngiltere Milli Eğitim Bakanlığı, 2015). Girişimcilik eğitimi, girişimsel beceriler ve tutumlar sağlamalıdır. Ayrıca, öğrencilerin finansal ve ekonomik bilgileri desteklenmelidir. İlkokulda öğrencilere para hakkında bilgiler verilmekte ve basit düzeyde işletme kurma fikirleri tanıtılmaktadır. İngiltere'de girişimcilik eğitimi milli öğretim programlarının bir parçası değildir ve girişimcilik eğitimi ile ilgili belirli bir strateji bulunmamaktadır. Okullar girişimcilik eğitimini öğretim programlarının bir parçası yapıp yapmamakta özgürdürler. Ancak; İngiltere Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Genç Girişimciler Örgütü pek çok proje ile genç girişimcileri desteklemektedir. Örneğin; *10 Pound Projesi* Genç Girişimciler Örgütünün başlattığı ve iş kurmak fikri olan lise öğrencilerine 10 poundluk yardımda bulunmayı amaçlayan bir projedir. *Girişimci Köy Projesi* okulların kendi küçük işlerini okulun yerleşim bölgesinde tanıtılmalarını amaçlayan bir projedir. *Geleceğe İlham Ver Projesi* toplumdaki genç girişimcilerin gönüllü olarak ilkokullara veya ortaokullara giderek kendi işlerini nasıl kurduklarını ve karşılaştıkları güçlükleri nasıl yendiklerini anlattıkları bir çalışmadır.

Galler'de girişimcilik eğitimi uygulamalı olarak gençlerin becerilerini sergilemelerine fırsat tanımak olarak algılanmaktadır (Business Wales, 2015). Galler'de 2004 yılında uygulamaya konulan Genç Girişimcilik Stratejisi ile 5 ila 25 yaş arasındaki tüm kişilerin girişimcilik yeterliliklerini kazanması hedeflenmektedir. Girişimcilik ilkokulda zorunlu Kişisel ve Toplumsal Eğitim dersinde verilmektedir ve öğrencilere bu derste finansal okuryazarlık bilgisi sunulmaktadır.

Kuzey İrlanda'da 2003 yılında kabul edilen *Girişimcilik ve Eğitim Eylem Planı* ile Eğitim ve Öğrenme Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı'yla mutabakat yaparak girişimciliğin tüm eğitim kademelerinde desteklenmesine karar vermişlerdir (Kuzey İrlanda Ekonomi Bakanlığı, 2015). İlkokul seviyesinde 4-11 yaş aralığındaki çocuklara zorunlu bir ders olarak okutulan *Kişisel Gelişim ve Karşılıklı Anlayış* dersi her çocuğun kişisel, sosyal ve duygusal olarak gelişmesini, hayatı boyunca aldığı

kararların sorumluluğunu üstlenmesini içeren, iş hayatıyla ve mali kaynaklarla ilgili temel prensipleri veren bir derstir.

İskoçya’da girişimcilik tıpkı aktif vatandaşlık, sürdürülebilir kalkınma, küresel eğitim ve yaratıcılık gibi ilkökul ve diğer kademelerde disiplinler arası yaklaşımla verilen bir beceridir (İskoçya Eğitim Birimi, 2014).

2.14.5. Danimarka’da Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitiminin hedefleri Danimarka’da tüm resmi eğitim belgelerinde ve öğretim programlarında açıkça belirtilmiştir. Bu eğitim ilkökulda başlar ve üst kademelerde devam eder. İlkokulda girişimcilik beceri ve tutumları disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmaktadır.

2.14.6. Fransa’da Girişimcilik Eğitimi

Fransa’da resmi belgelerde girişimcilik eğitimi başlı başına ele alınmaz ve bu konuda özel bir strateji yoktur . Girişimcilik eğitimi geniş bir kapsamda ele alınmaktadır ve girişimcilik öğrencilerin sorumluluğunu, bağımsız düşünmesini, yaratıcılığını, merakını ve risk alma eğilimini destekleyen bir olgudur. 2013-595 No.’lu Eğitim Kanunu’na göre öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmek okulların sorumluluğundadır. Okullar dışarıdan ortak okullar bularak, iş ziyaretleri ve stajlar organize ederek ve buna benzer aktiviteler yaparak öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini desteklemekle yükümlüdürler. İlkokul öğretim programlarında girişimcilik; bağımsız düşünerek hareket edebilme ve risk alma şeklinde yer almaktadır(Eurydice, 2016).

2.14.7. Hırvatistan’da Girişimcilik Eğitimi

Hırvatistan’da Milli Eğitim Kanunu ile girişimcilik anaokulundan üniversite eğitimine kadar disiplinler arası bir yaklaşımla verilmesi gereken bir ara disiplindir. Ancak, öğretim programlarının uygulamaya konulmasında hâlâ güçlükler yaşanmaktadır Ancak, Zagreb merkezli Güneydoğu Avrupa Girişimcilik Öğrenimi Merkezi (SEECCEL), Hırvatistan’daki okulların girişimcilik yeterliliklerini geliştirmek için onlara rehberlik eden; Balkanlar ve Türkiye gibi ülkelerdeki okullarla kültürel değişimler yaşatarak girişimci kültürü inşa etmeye çalışan bir örgüttür (SEECCEL, 2015).

2.14.8. İrlanda'da Girişimcilik Eğitimi

İrlanda'da girişimcilik eğitimi ulusal bir strateji olarak belirlenmemiştir. Ancak, ticaret odaları ve *İrlanda Genç Girişimciler Eğitim Vakfı* ilkökul eğitiminden itibaren öğretmenleri gerekli kaynaklarla desteklemektedir. Girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir hedef olarak ortaokul ve lise eğitiminde verilen diğer derslerin bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik eğitimi ortaokulda öğrencilerin yüzde altmışı tarafından alınan seçmeli işletme dersinin bir parçası olarak verilmektedir. Lisede ise öğrencilerin yüzde kırkı seçmeli işletme dersini alarak girişimcilik eğitimine katılmaktadır (İrlanda Girişimcilik Merkezi, 2014).

2.14.9. İspanya'da Girişimcilik Eğitimi

İspanya'da Eğitim Bakanlığı ve diğer farklı özerk topluluklar, girişimciliği destekleyen eğitimsel faaliyetlere destek ve sponsor olurlar. Buna ek olarak, Turizm, Enerji ve Endüstri Bakanlıklarının ortaklaşa hazırladıkları 2011 Girişimsel Destek Planı, girişimciliği desteklemek ve artırmak için gerekli olan bir eylem planıdır. Girişimsel kültürü yerleştirmek için oluşturulan yerel ve bölgesel stratejiler birçok girişimin oluşması için bölgedeki eğitim kurumlarına teşvikte bulunmaktadır. Bu teşvikler; girişimsel eğitim için gerekli olan eğitim materyallerinin ve metodolojilerinin paylaşılması; bölgesel örgütler, bakanlıklar, ticaret odaları, dernekler ve özel sektör ile işbirliği yaparak küçük ve orta çaplı girişimler ile genç girişimcileri desteklemeyi içermektedir. Girişimcilik ilkökulda öğretilmesi ve değerlendirilmesi gereken bir beceridir (Eurydice, 2016).

2.14.10. İsveç'te Girişimcilik Eğitimi

İsveç, 2009 yılında başlattığı, herhangi bir zaman ve eğitim kademesi sınırlaması olmayan *Girişimcilik Eğitim ve Öğretimi Stratejisi* ile daha çok insanın kendi işini kurmasını hedeflemektedir (Nordic Innovation, 2012). Girişimcilik ilkökulda bir ara disiplindir. Girişimcilik eğitimi için İsveç'in milli bir tanımı vardır. Buna göre girişimcilik eğitimi inisiyatif kullanma, sorumluluk alma ve fikirleri eyleme dönüştürme sürecidir. Bu süreç; merak, özgüven, yaratıcılık ve risk alma cesaretini içerir.

2.14.11. İtalya'da Girişimcilik Eğitimi

İtalya'da girişimcilik eğitimi inisiyatif alma ve girişimcilik adıyla ilkökul

öğretim programlarında disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmaktadır. İlkokul 5. Sınıfta ve ortaokulun son basamağında yapılan yeterlilik sertifika sınavlarında girişimcilik becerileri ölçülür (Eurydice, 2016). Öğrencilerden ilkokul seviyesinde basit projeleri orijinal bir şekilde uygulamaları beklenmektedir. Beklenmedik olaylar ve gelişmelerle başa çıkabilmek önemli görülmektedir.

2.14.12. Portekiz’de Girişimcilik Eğitimi

Portekiz’de ilkokulda ve ortaokulda girişimcilik eğitimi 2012 yılında çıkarılan 139 No.’lu yasa ile Vatandaşlık Eğitimi öğretim programına dâhil edilmiştir (Portekiz Eğitim Bakanlığı, 2012). Programda çerçeve şekilde yer alan girişimcilik, okuldan okula farklı uygulamalar ve projelerle desteklenmektedir. Portekiz’de girişimcilik bölgesel geri kalmışlıkları tersine çevirebilecek önemli bir anahtar olarak görülmektedir. Bu yüzden, Portekiz Avrupa’da farklı girişimcilik eğitimi yaklaşımlarının test edildiği pek çok projede yer almaktadır. Örneğin, Portekiz Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile Portekiz Girişimcilik Eğitimi Platformu’nun ortaklaşa yürüttüğü *Gençlik Girişimsel Değişimlere Başlıyor* adlı deneysel proje, AB üyesi 6 ülkede pilot uygulama ile test edilmektedir (Eurydice, 2016). Bu projenin esas amacı elde edilen uygulamalı girişimsel tecrübeleri zorunlu eğitime kanalize edebilmektir.

2.14.13. Romanya’da Girişimcilik Eğitimi

Romanya’da girişimcilik zorunlu derslerde bir ara disiplin olarak 1. ve 2. sınıfta Hayat Bilgisi dersinde, 3. ve 4. sınıfta Yurttaşlık Eğitimi dersinde, 5. Sınıftan 8. sınıfın sonuna kadar Teknoloji dersinde, 7. ve 8. sınıfta Yurttaşlık Kültürü dersinde, 11. sınıfta Ekonomi dersinde ve meslek okullarında Uygulamalı İşletmecilik dersinde bulunmaktadır (Zsuzsanna, 2008).

2.15. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi

Türkiye’de girişimcilik; tarihsel olarak Cumhuriyet öncesi dönem, Cumhuriyet döneminin ilk yılları, 1980 sonrası dönem olarak ayrı bölümlerde ele alınmaktadır (Cansız, 2007). Cumhuriyet dönemi öncesinde Ahilik teşkilatına dayalı Türk girişimciliği görülmektedir. İlk dönem Orta Asya toplumlarından beslenerek biçimlenen Türk ekonomisi yükselişini; Selçuklu Devleti ile sürdürmüş; geliştirilen

üretim biçimleri, sistemleştirilen ekonomik ilişkiler, çağına göre ileri düzeyde örgütlenmiş ve uzmanlaşmış ekonomik yapı Osmanlı İmparatorluğu'na kadar ulaşmıştır (Aydoğan, 2005:725). Ahilik Teşkilatına dayalı Türk girişimciliği, sanayi inkılabı ve sonrasında hızla artış gösteren kitle üretimine ayak uydurmakta güçlük çekmiştir. Tamamen el emeğine dayanan üretimle ayakta duran Ahilik girişimciliği, Batının kitle üretimi ile karşı karşıya kalmış ve maliyet, hızlı üretim gibi pek çok sebeple yerel girişimci, ithal ürünler yüzünden işine devam edememiştir. 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında henüz Türkiye'de Cumhuriyet ilan edilmeden önce İzmir'de toplanan 1. İktisat Kongresi'nin temel amacı toplumda girişimcilik kültürünü geliştirerek Türk insanını girişimci yapmaktır (Çoban, 2015). 1980'lerde uygulanan yoğun piyasa ekonomisi ile iyimser gelişmeler yaşanmış; Türk insanının başarılı birer girişimci olabileceği toplum tarafından kabul edilmeye başlanmış ve gençler arasında girişimci ve iş adamı olmak popüler bir kariyer seçeneği olmaya başlamıştır (Cansız, 2007). 1990 yılına gelindiğinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Türkiye'deki küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomideki rolünü ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini artırmak ve sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla bir kamu kurumu olarak kurulmuştur. Bunun dışında Türkiye'de şu anda girişimciliği geliştirmek ve girişimcileri desteklemek için kurulmuş pek çok kamu kuruluşu ve sivil toplum örgütü vardır. Bu kurumlardan başlıcaları; Türkiye Sanayicileri ve İş adamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TUGİAD), Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MUSİAD) ve Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)'dir. Bu örgüt ve kuruluşların ortak amacı girişimciliği destekleyerek Türkiye'yi mahalli ve evrensel değerleri koruyan, bölgesinde etkin, dünyada saygın, müreffeh bir ülke haline getirmektir.

Dünyanın en kapsamlı girişimcilik projelerinden birisi olan ve girişimciliğin ekonomik büyüme sürecindeki önemini ortaya koyan Küresel Girişimcilik Görüntüleme Örgütü'nün 2011 yılı Türkiye sonuçlarına göre Türkiye'de her 100 kişiden 35'i 3 yıl içinde girişimcilik faaliyetinde bulunmayı hedeflemektedir. 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfusun %39,8'i yeni bir işe başlamak için fırsat oluşacağına inanmaktayken; toplam yetişkin nüfusun %53'ü potansiyel girişimci özelliklerine

sahiptir. Bu da ülke nüfusunun yarısından fazlasının potansiyel girişimci olduğuna işaret etmektedir (Aktaran: Cin, 2015:54).

2.16. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi

1739 sayılı Türk Milli Eğitim kanununun 2. maddesinde kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek Türk Milli Eğitiminin genel bir amacı olarak belirlenmiştir. Aynı kanunun 3. maddesi ise şu şekildedir: ‘‘Türk Milli Eğitimi, toplumun bütün fertlerini ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamalarını amaçlamaktadır’’ (MEB, 1973). Bu amaçlara ulaşmak için girişimci nesil yetiştirmek çok önemlidir. Türkiye’nin girişimcilik eğitimini, eğitimin bütün kademelerinde sistematik olarak yerleştirmek için geliştirdiği bazı stratejiler: 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma planı, 2009 yılında uygulamaya konulan Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi, 2014-2016 yılları arasında geçerli olan Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı, Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı ve Talim Terbiye Kurulu yenilenmiş öğretim programlarıdır (Eurydice, 2016).

Öğretim programları kapsamında ele alındığında; 1-8. sınıflarda okutulan öğretim programları içerisinde öğrencilerde ulaşılmaya çalışılan sekiz temel yetkinlikten birisi de girişimciliktir. Öğretim programlarında ‘‘girişimcilik’’ bir ara disiplin olarak belirlenmiş olup, temel kazanımları bazı derslerle ilişkilendirilerek verilmektedir. Ayrıca haftada 2 ders saati okutulan ‘‘Girişimcilik ve İşletme Yönetimi’’ dersi ile öğrencilere bu dersi 11 veya 12. sınıflarda seçmeli olarak alabilme imkânı verilmiştir. 7-8. sınıflarda uygulanan teknoloji ve tasarım dersinde öğrencilerin tüm derslerde öğrendikleri bilgileri disiplinler arası yaklaşımla yaratıcı fikirler geliştirerek bir ürüne dönüştürmeleri teşvik edilmekte, öğrencilerin yenilikçilik ve girişimcilik becerilerinin eseri olan proje çalışmaları ulusal düzeyde sergilenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen hedefler arasında öğretmen eğitiminin gerçekleştirilmesi, öğretmen yeterliliklerinin hazırlanması ve uygulanmasında girişimcilik eğitimi verebilme özelliklerinin dikkate alınmasına yönelik çalışma yapılması, eğitim ve iş sektörleri arasında iş birliğine yönelik çalışma yöntemlerinin

geliştirilmesi ve girişimcilik eğitimine yönelik iyi uygulama örneklerinin Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı web sitesinde paylaşılması konuları bulunmaktadır (MEB, 2012a). Ayrıca, 25 Ocak 2012 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜBİTAK arasında “Girişimciliğin Geliştirilmesi İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Bu protokol çerçevesinde Türkiye genelinde 81 ilden en az birer öğretmen olmak üzere toplam 120 öğretmen ve 4 Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü programcısına beş günlük girişimcilik ve iki günlük yenilikçilik eğitimi verilmiştir. Eğitim alan öğretmenler illerindeki diğer öğretmenlerin eğitilmesi konusunda görev almışlardır. Bu kapsamda 2012 yılında 2000 öğretmen eğitilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı dışında KOSGEB, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, İŞKUR, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler gibi pek çok kurum ve kuruluşta girişimcilik eğitimleri vererek ya da girişimcilik projelerine destek olarak girişimcileri desteklemektedir. Ancak verilen eğitimler genelde orta öğretim ve sonrasında kapsamaktadır.

Türkiye’de on iki yıllık zorunlu eğitim sistemi 2012-2013 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Böylece, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yerine on iki yıllık zorunlu kademeli eğitim getirilerek on iki yıllık süre ilkököl, ortaokul ve lise şeklinde 3 kademeye ayrılmıştır (MEB, 2012b). Yalnızca ilkököl öğretim programları incelendiğinde Türkiye’de, ilkökulda okutulan Türkçe dersi genel amaçlarında girişimci bireyler yetiştirmek hedefinin olduğu belirtilmektedir (TTKB, 2015a). İletişim kurma, arkadaşlarıyla iş birliği yapma, tartışma, sorun çözme, ortak karar verme ve girişimcilik bu programın misyonları arasındadır. Girişimcilik Türkçe dersi öğretim programında ulaşılması hedeflenen bir beceri olarak görülmektedir ve programın vizyonunda da böyle yer almaktadır. Programın felsefesi boyutunda da öğrenci merkezli yaklaşım ve girişimciliği geliştirecek şekilde yapılandırıldığı belirtilmektedir. Program, girişimciliği ara disiplin olarak ilişkilendirmektedir. İlkokulun ilk üç yılında okutulan Hayat Bilgisi dersinde girişimcilik öğrencilere kazandırılması hedeflenen bir beceri olarak sunulmaktadır (TTKB, 2015b). Programda; günümüz bilişim çağında yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere ihtiyaç duyulduğundan ve Hayat Bilgisi dersinin misyonundan bir tanesinin bu ihtiyacı gidermek olduğundan bahsedilmektedir. Girişimcilik, Görsel Sanatlar dersinde ise bir ara disiplindir.

Örneğin, kişilerarası farklılıkları tanıırken program girişimcilik ara disiplininden yararlanır. İlkokul kademesinde 3. ve 4. Sınıflarda okutulan fen bilimleri dersi öğretim programında girişimcilik; bilimsel bilgiye ulaşılması ve bilimsel bilginin kullanılmasına ilişkin analitik düşünme, karar verme, yaratıcılık, iletişim ve takım çalışması gibi temel yaşam becerilerinden birisi olarak tarif edilmektedir (TTKB, 2015c). 4. Sınıfta okutulan Sosyal Bilgiler dersinde de girişimcilik ulaşılması beklenen bir beceri ve aynı zamanda bir ara disiplindir (TTKB, 2015d). Lisans düzeyinde öğretmen adaylarına verilen eğitimler içerisinde girişimciliğin zorunlu bir ders olarak okutulduğu tek branş Sosyal Bilgiler öğretmenliğidir (Eurydice, 2016). Bunun dışındaki branşlarda öğretmen adayları girişimciliği sadece seçmeli bir ders olarak görebilmektedirler. Bunun yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın tüm öğretmenlere ücretsiz yolladığı kılavuz kitaplar öğrencilerin girişimciliğini destekleyecek bilgi ve becerileri içermektedir. Öğretmenler isteğe bağlı olarak, girişimcilik, proje geliştirme, liderlik gibi pek çok konuda bakanlığa bağlı merkezi veya bölgesel hizmet içi eğitimlere katılabilmektedirler. Türkiye'de ilk ve ortaokullarda Mart ayının ilk haftası 'Girişimcilik Haftası' olarak kutlanmaktadır. Girişimcilik haftasında okullarda iş dünyası ve işadamlarını öğrencilere daha yakından tanıtmak ve gençleri girişimciliğe özendirme için çeşitli faaliyetler düzenlemek hedeflenmektedir.

2.17. Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Türkiye'de girişimcilik eğitimi üzerine yapılmış araştırmalar özellikle üniversite kademesine ve işletme alanına odaklanmaktadır. Ancak son zamanlarda girişimciliğin daha erken yaşlarda kazandırılması yönünde yapılmış bazı araştırmalarda mevcuttur. Örneğin; Coşkun'un (2015) yapmış olduğu araştırmada okul öncesi eğitimde sosyal girişimcilik eğitiminin hangi düzeyde verildiği ve bu eğitimin verilmesinde gönüllü kuruluşların rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bulguları okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitiminden haberdar olduklarını, çeşitli alanlarda uyguladıklarını ve gönüllü kuruluşlarla belirli alanlarda işbirliği yaptıklarını göstermektedir. Yapılan işbirliklerinin ise bazı alanlar için iyi, bazı alanlar için orta ve düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uğur'un (2015) yapmış olduğu araştırma ilkökul ve ortaokul düzeyinde girişimcilik derslerinin tasarlanıp, eğitim programlarına dâhil edilmesi ve böylece girişimcilik kültürünün

yaygınlaştırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. İn'in (2015) yaptığı araştırmada 1968'den 2012 yılına kadar 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında girişimcilik becerileri iletişimsel, kişisel ve ekonomik bağlamda incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarında, girişimcilerde bulunması gereken risk alabilme, fırsatları değerlendirme, azim, sıkı çalışma, inisiyatifi ele alma ve başarıma arzusu gibi kişisel becerileri anlatan metinler diğer girişimcilik yeterliliklerine göre daha az bulunmuştur ve aynı çalışmada bu becerilerin Sosyal Bilgiler kitaplarında daha çok bulunması gerektiği önerilmektedir.

İlkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerilerine ilişkin görüşlerini inceleyen Akyürek (2013) araştırmasında ilkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine katkı yapan ilk dersin Hayat Bilgisi olduğunu, bunu sırasıyla Fen ve Teknoloji, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Türkçe'nin izlediğini tespit etmiştir. Aynı araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun girişimcilik mesleki becerilerinin düşük olduğu; dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerilerini öğrencilere kazandırmada güçlük çektiği saptanmıştır. Ulucan (2015) araştırmasında azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma güçlüğü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma ve çalışma, aile desteği, hümanizm, başarı ihtiyacı, içsel kontrol odaklılığı ve dışsal kontrol odaklılığı faktörlerinin girişimcilik eğilimine etki ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin eğitim gördüğü okulların da öğrencilerin girişimcilik eğilimini anlamlı düzeyde etki ettiğini tespit edilmiştir.

Bayram'ın (2014) üniversite öğrencilerine yönelik araştırması girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik eğilimine etkisi olduğunu; fakat eğitimlerin eğilimleri açığa çıkarmada sadece heveslilik düzeyinde kaldığını ortaya koymaktadır. Eğitimin, üniversite döneminde girişimcilik eğilimini açığa çıkarmada tek başına yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Girişimcilik eğitiminin daha erken yaşlarda yapılması gerektiği önerilmektedir. Sonuç olarak, girişimcilik eğitimi üzerine yapılan araştırmaların çoğu lise ve üniversitede okutulan dersler ve yetişkin insanların girişimcilik eğilimleri hakkındadır. Ancak, son zamanlarda yapılan araştırmalarda ilkokul ve hatta anaokulunda bile girişimcilik eğitimi model önerileri yapıldığı belirlenmiştir.

3.0. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden “genel tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2006). Tarama modelinin türlerinden olan ve araştırmanın şekli olan genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006). Bu araştırmada bu modelin seçilmesinin temel sebebi araştırmanın bulgularının genellenebilir ve karşılaştırılabilir olması ve bunun yanında verilerin ölçek yoluyla hızlı bir şekilde toplanmasına olanak vermesidir

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı, ilkbahar döneminde Sakarya merkez ilçesi olan Adapazarı’ndaki ilkokul 4. sınıfa giden bütün öğrenciler oluşturmaktadır ($N= 6009$) (Adapazarı MEM., 2016). Araştırmaya tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak 384 kadın (%51,5) ve 362 erkek (%48,5) olmak üzere toplam 746 öğrenci ($n=746$) seçilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin ana sebebi, evrendeki bireylerin girişimcilik yeterliliklerinin coğrafi eğitim bölgelerine göre farklılık gösterebilecek olmasıdır. İlçede coğrafi olarak 6 farklı eğitim bölgesi ve 49 ilkokul bulunmaktadır (Adapazarı MEM., 2016). Her bir eğitim bölgesinden rastgele ikişer okul seçilmiştir. Tablo 2’de örneklem seçiminde bölgelere göre tabakalandırılmış okullar ve bu okullardaki araştırmaya katılan öğrenci frekansları görülebilmektedir.

Tablo 2: Örneklemdaki Bölgelere Göre Tabakalandırılmış Okullar ve Öğrenci Frekans ve Yüzde Değerleri

Adapazarı Eğitim Bölgesi-Okul Adı	f	Geçerli Yüzde (%)	İrtibat Kişisi
1.bölge-Atatürk İlkokulu	95	12,7	Müdür
1.bölge-Türk-iş İlkokulu	54	7,2	Müdür
2.bölge-21 Haziran İlkokulu	74	9,9	Müdür Yrd.
2.bölge-Mustafakemalpaşa İlkokulu	86	11,5	Reh. Öğrt.
3.bölge-Karaosman İlkokulu	44	5,9	Müdür Yrd.
3.bölge-Sakarya İlkokulu	49	6,6	Müdür Yrd.
4.bölge-Nejdet Islar İlkokulu	43	5,8	Müdür Yrd.
4.bölge-Orhangazi İlkokulu	97	13,0	İngilizce Öğrt.
5.bölge-Cengiz Topel İlkokulu	45	6,0	Müdür Yrd.
5.bölge -Şehit Mustafa Özen İlkokulu	66	8,8	Müdür Yrd.
6.bölge-Karaman İlkokulu	44	5,9	Sınıf öğrt.
6.bölge-Osmanbey İlkokulu	49	6,6	Müdür Yrd
Toplam= 12 Okul (6 bölge)	(n)=746	%100,0	

Not: Bu tablodaki eğitim bölgelerinde bulunan okullar, Adapazarı Milli Eğitim Müdürlüğü'nün resmi internet sitesinin 18 Nisan 2016 tarihindeki verilerine göre hazırlanmıştır.

Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni (EK 4) alındıktan sonra araştırmacı tek tek okullara gitmiş ve ölçeklerin uygulanması için irtibat kişisine teslim etmiştir. Ölçekler uygulamadan iki hafta sonra araştırmacı tarafından irtibat kişisinden teslim alınmıştır.

3.2.1. Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan geçerli 746 katılımcınının 362'sinin (%45.5) erkek, 384'ünün (%51.5) kız olduğu; 648'inin (%86.9) 10 yaşında olduğu, 98'inin (%13.1) 11 yaşında olduğu; 729'unun (%97.7) Türkiye'de doğduğu, 17'sinin (%2.3) yurtdışında doğduğu belirlenmiştir. Tanıdığı kişiler içerisinde kendi işini kuran bir tanıdığı olduğunu belirtenler 495 (%66.4) kişi iken kendi işini kuran bir tanıdığı olmayanlar 251 (33.6) kişidir. Şimdiye kadar okul dışında bir projede ya da bir etkinlikte bulunduğunu belirten 559 (%74.9) kişi bulunurken, 187 (%25.1) kişi ise şu ana kadar okul dışında herhangi bir etkinlik veya aktiviteye katılmamıştır.

3.3. ASTEE Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçme Aracı

Araştırmada Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen EK 1'deki; "ASTEE-Girişimcilik Eğitimi için Ölçme Araçları ve Göstergeler Geliştirme Projesi, İlkokul Kademesinde Girişimcilik Yeterliliklerini Ölçme Aracı" Türkçe 'ye uyarlanarak kullanılmıştır. Ölçme aracı "kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum" şeklinde puanlanan beşli Likert tipi bir ölçek ile demografik sorulardan oluşmaktadır. Ölçme aracını hazırlamak için İrlanda, Fransa, Portekiz, Almanya, Hırvatistan, Belçika ve Danimarka ülkelerinden girişimcilik eğitimi alanında uzman kişiler bir konsorsiyum kurmuşlardır. Bu yedi ülkenin oluşturduğu konsorsiyum, ilkokul kademesi için girişimcilik ölçeğinde bulunması gereken 5 boyutu, Avrupa Birliği girişimcilik eğitimi çerçevesinden yola çıkarak ve alandaki önemli araştırmaları inceleyerek şöyle belirlemişlerdir (ASTEE, 2014): *Girişimsel Beceriler, Girişimsel Tutumlar, Girişimsel Bilgi, Girişimcilik Eğitimi Verimliliği, Girişimcilik Niyetleri*. İlkokul seviyesindeki oluşturulan girişimcilik ölçeğinin uygulama sürecine daha sonra İsveç, Birleşik Krallık, Avusturya, İtalya ve Romanya'da katılmıştır. Bu araç 13 farklı ülkede 3 pilot uygulamadan geçirilmiştir. Sorular her bir pilot uygulamadan sonra bir çocuk psikoloğu eşliğinde çocukların seviyesine indirgenmiş ve 9 adet demografik soru dışında 39 soruya düşürülmüştür. Açımlayıcı faktör analizinde toplam varyansın % 58'ini açıklayan 39 madde ve 5 alt boyuttan oluşan ölçek formu elde edilmiştir. Ölçeğin orijinal halinde toplam iç tutarlık katsayısının. 92 olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar için iç tutarlılık katsayısı girişimcilik tutumları için. 91; girişimcilik eğitimi için. 89; girişimcilik bilgisi için. 87; girişimcilik becerileri için. 92 ve girişimcilik niyetleri için. 90 olarak bulunmuştur. Araştırmadaki ölçeğin orijinal hali için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi uyum indeksleri:

$\chi^2=1668.09$, (df:528), RMSEA= .040(.038; .042); CFI=.951; TLI=.942; SRMR=.032 olarak bulunmuştur (ASTEE, 2014). Ölçek, 2014'ün kış aylarında 13 ülkeden, 1362 ilkokul öğrencisine uygulanmıştır.

3.3.1. Ölçeği Türkçe 'ye ve Türk Kültürü'ne Uyarlama Süreci

Ölçeği Türkçe'ye uyarlama sürecinde araştırmacı öncelikle ASTEE Projesi Konsorsiyum Ekibi lideri Kare Moberg'ten ölçeği uyarlamak için e-posta yoluyla izin

almıştır (EK 2). Sonra, araştırmacı ölçeğin dilsel, kuramsal ve kültürel olarak tam ve sağlıklı bir adaptasyonunun sağlanması için Seçer'in (2015) ölçek uyarlama süreci önerilerini takip ederek 2 Türkçe uzmanı, 6 İngilizce uzmanı ve 2 alan uzmanından oluşan bir çeviri ekibi oluşturmuştur (EK 3). Ölçek birbirinden bağımsız olmak üzere, Türkçeye hâkim 2 İngilizce öğretmeni tarafından yazım dili olan İngilizce 'den Türkçe 'ye çevrilmiştir. Bu aşamada ölçeğin Türkçe çevirisi başka 2 İngilizce uzmanı tarafından dilsel olarak gözden geçirilmiştir. Türkçe dil uzmanları ise ifadelerin Türkçe'ye uygunluğunu denetleyerek gerekli öneri ve düzenlemelerde bulunmuşlardır. İşletme ve girişimcilik alanında uzman bir akademisyen maddelerin kuramsal olarak uygun olup olmadığını kontrol etmiştir. Bir Psikolojik Danışma ve Rehberlik uzmanı maddelerin öğrencilerin anlama seviyelerine uygun olup olmadığı ile ilgili dönütte bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe 'si elde edildikten sonra dil geçerliliğini sınamak için bir İngilizce uzmanı bu sefer Türkçe 'den orijinal dil olan İngilizce 'ye tekrar çevirme işlemi gerçekleştirmiştir. Bu işlemden sonra ölçeğin İngilizce 'ye sonradan çevrilmiş hali orijinal haliyle karşılaştırılmış ve önemli bir farklılık olmadığı tespit edilerek ölçeğin Türkçe 'ye çevirme işlemi tamamlanmıştır. Çeviri işlemleri ve dil geçerliliği sağlanan ölçeğin başına testle ilgili açıklayıcı bilgiler içeren yönerge eklenmiştir. Araştırmacı uyarladığı bu güncel ölçeği kâğıda basılı bir şekilde ilkökul öğrencilerine kendisi dağıtmıştır ve böylece sonuçları hemen analiz etme olanağına sahip olmuştur.

3.3.2. Pilot Uygulamalar

Ölçek uyarlama sürecinde; uygun örnekleme yoluyla 2 pilot uygulama yapılmıştır. İlk pilot uygulama dil geçerliliğini sağlamak için 2 farklı okuldan 107 erkek (%52), 99 kız (%48) olmak üzere 206 kişiye ($n=206$) uygulanmıştır. Öğrencilerin anlamakta zorluk çektiği maddeler Rehberlik ve Türkçe uzmanlarına danışılarak daha anlaşılır hale getirilmiştir. 2. pilot uygulama ise geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları için 97 (%48) erkek ve 104 kız (%52), olmak üzere 201 ($n=201$) öğrenciye uygulanmıştır. Bu uygulamada öğrencilerin maddeleri anlamakta zorlanmadıkları tespit edilmiştir. Bryman ve Cramer (2001) faktör analizinde katılımcı sayısı belirlenirken, ölçekteki madde sayısının beş ya da on ile çarpılmasıyla elde edilen değer ölçüt olarak alınması gerektiğini belirtmektedir. Kline (2011) ise faktör yapısının açık ve az sayıda olduğu durumlarda katılımcı rakamının 100'e kadar

indirilebileceğini belirtmektedir. Araştırmanın çalışma grupları göz önünde bulundurulduğunda hem geçerlilik hem de güvenilirlik analizleri için yeterli büyüklükte olduğu söylenebilir. Araştırmadaki öğrencilerin yaşları 10 ve 11'dir; çünkü ölçeğin orijinal hali bu yaş grubu için tasarlanmıştır. Bu yaş grubuna girmeyen 48 kişinin ölçekleri veri analizine dâhil edilmemiştir. Veri toplama araçları son haliyle 6 adet sorudan oluşan kişisel bilgiler formu ile 39 adet soru ve 5 alt boyuttan oluşan girişimcilik ölçeğinden oluşmaktadır.

3.3.3. Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin yapı geçerliği Açımlayıcı Faktör Analizi ile incelenirken faktör yapısıyla kültürel uyumu Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılarak belirlenmiştir. Meydan ve Şeşen (2011) DFA'yı araştırmacının elindeki verinin daha önceden keşfedilmiş olan orijinal yapıya uyup uymadığının test edilmesine olanak sağlayan bir yöntem olarak tanımlamaktadır. Faktör yapısı belirlenen ölçeğin güvenilirliği ise, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam korelasyonları analiz edilerek hesaplanmıştır.

Açımlayıcı faktör analizinde ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde maddelerin öz değerlerinin en az 1.00 ve madde faktör yük değerlerinin en az .30 olmasına; maddelerin tek bir faktörde yer almasına ve iki farklı faktör arasında yeterli faktör yük değerine sahip olan maddelerde ise en az .10 fark olmasına dikkat edilmiştir (Seçer, 2013). Açımlayıcı faktör analizinde maksimum olabilirlik tekniği ve Direct Oblimin döndürme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek için KMO ve Barlett testleri yapılmış ve KMO örneklem yeterlilik değeri ,849 ve Barlett Testi değeri ise 4172,61 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. KMO değerinin .60'dan yüksek, Barlett Testi değerlerinin de anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğu şeklinde değerlendirilmiştir (Pallant, 2005). EK 5'teki "Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeğinin Madde Faktör Yükleri, Alt Ölçeklerin Açıkladığı Varyanslar ve Madde Analizleri Matrisi" 'nde görüldüğü gibi girişimcilik yeterlilikleri için toplam varyansın %55,48'ini açıklayan 5 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörlerden 1-9. maddelerin girişimcilik tutumunun, 10-15. maddelerin girişimcilik eğitimi verimliliğinin, 16-18. maddelerin girişimcilik bilgisinin, 19-30. maddelerin girişimcilik becerilerinin, 31-39. maddelerin girişimcilik niyetlerinin alt

boyutları olduğu tespit edilmiştir. Ölçekteki madde faktör yük değerlerinin .496 ile .851 arasında sıralandığı gözlenmiştir. Ölçek uyarılama sürecinde madde faktör yük değerleri alt sınırı Tabachnick ve Fidell (2001) önerileri takip edilerek .32 olarak kabul edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin beş faktörlü yapısının madde faktör yük değerlerinin yeterli düzeyde olduğu bulunmuştur. Ölçeğin toplam varyans değeri olan %55,48'in % 18,31'ini girişimcilik becerileri alt boyutu, %8,19'unu girişimcilik bilgisi alt boyutu, %12,90'sini girişimcilik niyetleri alt boyutu, %9,01'ini girişimcilik eğitimi memnuniyeti alt boyutu, %7,04'ünü girişimcilik tutumları alt boyutu oluşturmaktadır. Ölçeğinin madde geçerliliğini incelemek için düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarına bakılmıştır. Madde toplam korelasyonlarının .339 ile .589 arasında sıralandığı görülmüştür. Madde toplam korelasyon değerinin yorumlanmasında bütün maddelerin değerinin .30 ve üzerinde olduğu ve ölçülecek faktörleri ayırt etme açısından yeterli kabul edildiği ve ölçek toplamı ile uyumlu olduğu varsayılmaktadır (Büyüköztürk, 2013). Bu yüzden, bu araştırmada yer alan ölçekteki tüm maddelerin ölçek toplam puanı ile orta ya da yüksek düzeyde ilişkili olduğu ve madde geçerliliğinin sağlandığı tespit edilmiştir.

5'li faktör yapısı belirlenen ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha modeli kullanılarak tespit edilmiştir. Alpha değeri ölçeğin tamamı için .879; girişimcilik tutumları için .894; girişimcilik eğitiminden duyulan memnuniyet düzeyi için .892; girişimcilik bilgisi için .932; girişimcilik becerileri için .919; girişimcilik niyetleri için .904 olarak bulunmuştur. Tablo 3'de girişimcilik ölçeğinin örtük yapısı madde toplam korelasyon değerleri ve Cronbach Alpha katsayıları göz önüne alınarak ortaya çıkarılmıştır.

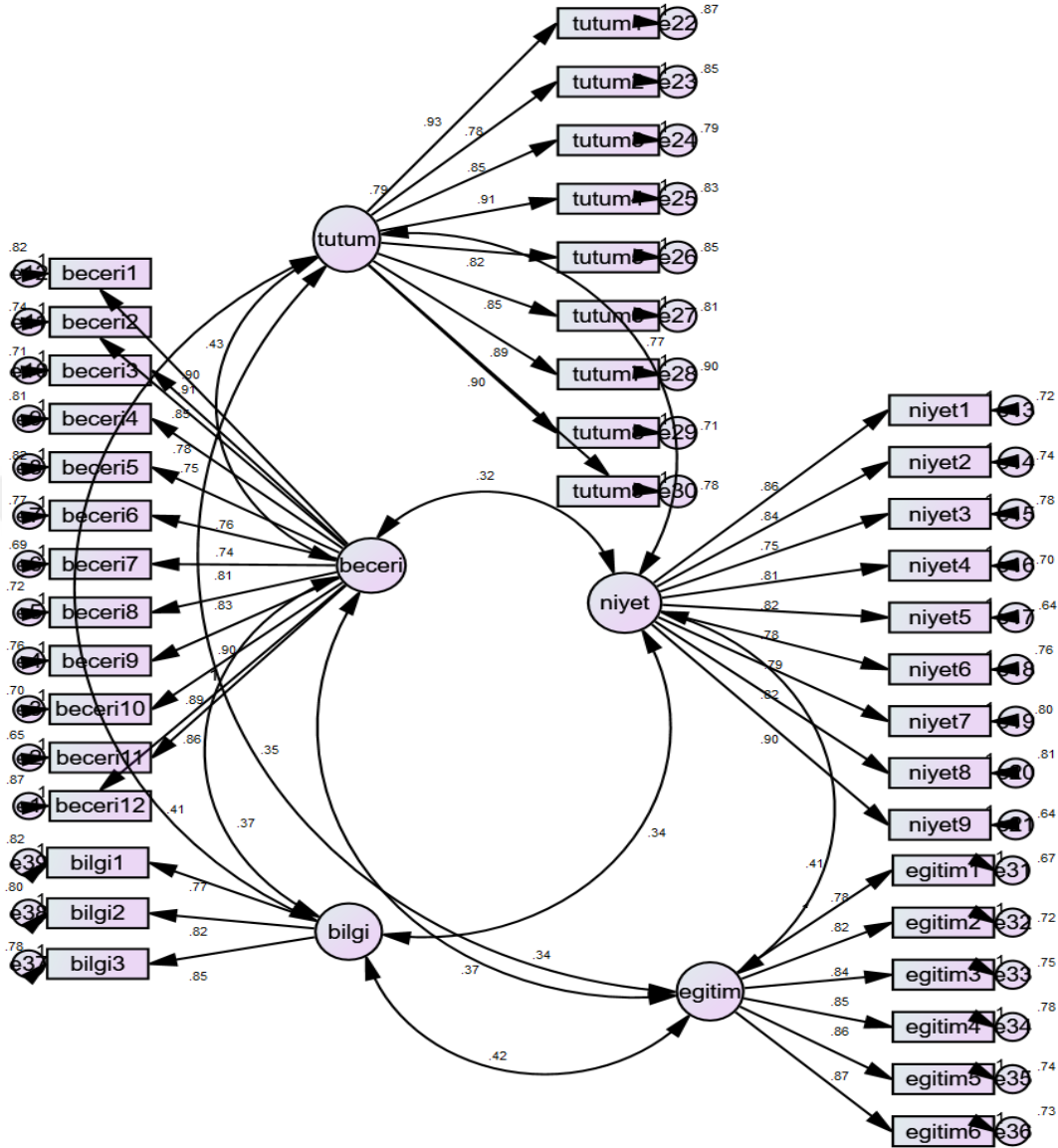
Tablo 3: Girişimcilik Ölçeği Alt Boyutları, Madde Sayısı ve α Değerleri

Girişimcilik Yeterlilikleri Alt Faktörleri	Madde Sayısı	α güvenilirlik katsayısı (r)
Girişimcilik Tutumları	9	.894
Girişimcilik Eğitiminden Duyulan Memnuniyet Düzeyi	6	.892
Girişimcilik Bilgisi	3	.932
Girişimcilik Becerileri	12	.919
Girişimsel Niyetler	9	.904
Toplam=	39	.879

Ölçek uyarlama süreçlerinde birçok araştırmacı tarafından güvenilirlik katsayısı (r) .70 ve üzerinde olan ölçekler güvenilir kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2013; Hambleton ve Patsula, 1999). Bu bağlamda, girişimcilik ölçeğinin güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeğinin Türk Kültürü'nde model uyumu birinci düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde elde edilen 5'li faktör modelinin uyum değerlerini incelemek için Şekil 5'teki path diyagram modeli oluşturulmuştur.

Şekil 5: Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı

Girişimcilik ölçeğinin 39 madde ve 5 faktörden oluşan yapısının ki-kare uyum değerinin ($\chi^2=943,256$, $Sd=692$, $p=.00$) anlamlı olduğu ve model uyumuna ilişkin olarak χ^2/df değerinin 1,363 olduğu bulunmuştur. Uyum indeks değerleri ise RMSEA: .046, RMR: .071, CFI: .93, NFI: .90, GFI: .88 olarak bulunmuştur. Girişimcilik ölçeğinin 5 faktörlü yapısının model uyumunu değerlendirmek için Tablo 4'te gösterilen model uyum indeksleri takip edilmiştir.

Tablo 4: Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Uyum İndeksleri

İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
χ^2/df	0-2	2-3	1,363	Mükemmel Uyum
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$.046	Mükemmel Uyum
RMR	$\leq .05$	$\leq .08$.071	Kabul Edilebilir
CFI	$\geq .95$	$\geq .90$.93	Kabul Edilebilir
NNFI	$\geq .95$	$\geq .90$.93	Kabul Edilebilir
IFI	$\geq .95$	$\geq .90$.95	Mükemmel Uyum
RFI	$\geq .95$	$\geq .90$.93	Kabul Edilebilir
GFI	$\geq .90$	$\geq .85$.88	Kabul Edilebilir
AGFI	$\geq .90$	$\geq .85$.87	Kabul Edilebilir

Not: Bu tablo, Hu ve Bentler'in (1999) "Yapısal Eşitlik Modellemesi İçin Kesit Kriterleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeğinin model uyum indekslerinin yeterli düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizindeki bulgular, Açıklayıcı Faktör Analizinde ortaya çıkan modelin kabul edilebilir ve mükemmel uyum düzeylerinde olduğunu doğrulamıştır. Bu bulgulara dayanarak araştırmada kullanılacak ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, istatistik paket programları yardımıyla yapılmıştır. Araştırma problemlerine göre uygun analiz tekniklerini seçerken öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir. Huck (2008)'a göre çarpıklık (skewness) değerlerinin +1 ile -1 arasında ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ise +2 ile -1 arasında olması normallik sınırlarını karşılamaktadır. Bu araştırmada toplanan verilerin çarpıklık değeri -.85, basıklık değeri ise .48 olarak tespit edilmiştir. Bu bilgilere dayalı olarak parametrik hipotez testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Verilen analizinde, yüzde, frekans, t-testi, korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde alt problemlere ait bulgulara ve bu bulgulardan elde edilen yorumlara yer verilmiştir.

4.1. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Adapazarı örneklemindeki ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeyleri toplam puanlar ve alt faktörlere ait puanlar baz alınarak oluşturulan Tablo 5'deki betimsel istatistik tablosunda gösterilmektedir.

Tablo 5: Girişimcilik Yeterliliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Girişimcilik Yeterlilikleri Değişkenleri	N	\bar{X}	%	SS
Girişimcilik Tutumları	746	3,99	79,8	0,699
Girişimcilik Eğitimi Faaliyetleri Memnuniyeti	746	4,39	87,8	0,698
Girişimcilik Bilgisi	746	4,16	83,2	1,035
Girişimcilik Becerileri	746	4,20	84	0,707
Girişimcilik Niyetleri	746	3,72	74,4	0,526
Girişimcilik Yeterlilikleri Toplam Puanı	746	4,07	81,4	0,427

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan 746 (N=746) öğrencinin girişimcilik yeterliliklerini oluşturan alt faktörlerden girişimcilik tutumlarına sahip olma seviyeleri ortalama 3,99 (%79,8) ile yüksek düzeydedir. Öğrencilerin okulda aldıkları girişimcilik eğitimi faaliyetlerine yönelik memnuniyet seviyeleri ise 4,39 ortalama (%87,8) ile çok yüksek düzeydedir. Öğrencilerin girişimcilik ile ilgili basit kavramları bildiklerini ifade eden girişimcilik bilgisi düzeyi 4,16 (%83,2) oran ile çok yüksek düzeydedir. Öğrencilerin girişimcilik becerilerini yordayan sorulara verdikleri cevapların ortalaması 4,20 (%84)'tür ve bu oran öğrencilerin çok yüksek düzeyde girişimcilik becerilerine sahip olduklarını göstermektedir. Girişimcilik niyetlerine

sahip olma seviyeleri ise 3,72 (%74,4) ile yüksek düzeydedir. Öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini yordayan 5 faktör arasında öğrencilerin en fazla katıldıkları faktörün okulda gördükleri eğitiminden duydukları memnuniyet olduğu söylenebilir. Öğrencilerin en az katıldıkları faktör ise gelecekle ilgili girişimsel niyetlere sahip olup olmadıklarını yordayan sorulardır. Standart sapma değerlerinin küçük olması bütün boyutlara verilen cevapların ortalamaya yakın dağıldığını ifade etmektedir. Girişimcilik yeterliliklerini yordayan ölçeğin toplam puan ortalaması 4,07 (%81,4) olarak bulunmuştur. Bu oran öğrencilerin çok yüksek düzeyde girişimcilik yeterliliklerine sahip olduklarını göstermektedir.

Bulgular ışığında, öğrencilerin çok yüksek düzeyde girişimcilik bilgi ve becerilerine sahip olmaları; bunun yanında ilkökul kademesinde okulda gördükleri derslerde yapılan girişimsel faaliyetlerinden çok yüksek düzeyde memnun kalmaları geleceğin girişimcilerini yetiştirme hedefi olan eğitim bilimleri için umut verici olumlu sonuçlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimsel yeterliliklerinin yüksek düzeyde çıkmasını kültürle açıklamak mümkündür. Kültür, çocukluktan itibaren, hatta özellikle ergenlik öncesi dönemde edinilen değer, inanç ve varsayımları kapsamaktadır (Hill, 2008). Girişimcilikle kültür arasında yakın bir ilişki olduğunu ileri süren Morrison (2001), kültürün girişimciliğe dönük tutumları ve girişimsel niyetleri önemli ölçüde belirlediğini ifade etmektedir. Morrison'a göre, kültür, girişimciliği başlatan, harekete geçiren güdülere bünyesinde yer vermektedir. Örneğin, demokratik kültürler, kişileri yenilikleri denemeye, teşebbüse geçmeye teşvik eder. Bu toplumlarda, yeni şeyler yapma, değişiklik ve teşebbüste bulunma kültürel bir gerekliliktir. Bir ülkede girişimcilik değerlerine önem veren insan sayısının yüksek olmasının, o ülkede girişimsel tutum ve niyetlere sahip kişi sayısını da yükselttiği gözlemlenmiştir (Davidson, 1995). Girişimciye daha yüksek bir sosyal statü biçilen ve eğitim sisteminde girişimciliğe önem verilen ülkelerde girişimsel tutum ve niyet düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Etzioni, 1987).

4.2. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Farklı Değişkenlere Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine Dair Bulgular

Bu bölümde ilkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeylerinin:

- Cinsiyet,
- Okul dışında bir aktiviteye ya da projeye katılma,
- Tanıdıkları kişiler arasında kendi iş yerine sahip olanların bulunması,

faktörlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenecektir.

a) İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine Dair Bulgular

İlkokul 4. Sınıfa giden öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerine sahip olma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: İlkokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Yeterlilikleri	Kız	384	4,08	0,407	744	1,121	0,788
	Erkek	362	4,07	0,449			
p< .05							

Erkek ve Kız grupların varyanslarının homojen olduğu Levene testi ile tespit edilmiştir (F=1,656; p= 0,198>0,05). Girişimcilik yeterliliklerinin toplam puanı dikkate alınacak olursa cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (t=1,121; p>0,05). Bu bulgu erkeklerin girişimcilik yeterliliklerinin daha baskın olduğu yönündeki birçok araştırma ile çelişir (Poonam, 2008; Doğan, 2013). Ancak, alan yazındaki araştırmaların çoğu eğitim kademelerinin ilkokul sonrası kısmında girişimciliği incelemektedir.

b) İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterlilikleri Okul Dışında Bir Aktivite veya Projeye Katılma Durumlarına Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine Dair Bulgular

İlkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterlilikleri toplam puan ortalamalarının, okul dışında herhangi bir aktivite veya projeye katılanlarla katılmayanlar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız örneklem t-testinin bulguları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: İlkokul Öğrencilerinin Okul Dışında Bir Aktivite veya Projeye Katılma Durumuna Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

		Okul Dışında Herhangi bir Proje veya Aktiviteye Katıldım	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Yeterlilikleri	Evet		559	4,11	0,416	744	4,219	0,000
	Hayır		187	3,96	0,443			
			p< .05					

Okul dışında herhangi bir aktivite veya projeye katılan grup ile katılmayan grubun varyanslarının homojen olduğu Levene testi ile tespit edilmiştir ($F= .900$, $p>0,05$). Okul dışında bir aktivite ya da projeye katılan 559 kişi ile katılmayan 187 kişinin girişimcilik yeterlilikleri toplam puan ortalamalarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($t=4,219$; $p<0,05$). Okul dışında herhangi bir aktivite veya projeye katılanlar, katılmayanlara göre ortalama %3,7 oranında daha yüksek girişimsel yeterliliklere sahiptir. Bu bulguya göre öğrencileri okul dışındaki projelere veya etkinliklere yönlendirmek onların girişimcilik yeterliliklerini desteklemektedir. Benzer şekilde ASTEE (2014) projesi raporunda okul dışında bir proje veya aktiviteye katılanların katılmayanlara göre girişimcilik yeterliliklerinin anlamlı ölçüde daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

c) İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterlilikleri, Tanıdıkları Kişiler Arasında Şirket Sahibi Olanların Bulunması Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine Dair Bulgular

İlkokul öğrencilerinin girişimcilik yeterlilikleri genel ortalamalarının tanıdıkları kişiler içerisinde şirket sahibi olanlarla olmayanlar arasında anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Bağımsız örneklem t-testine ait bulgular Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8: İlkokul Öğrencilerinin Tanıdıkları Arasında Kendi İş Yerini Kurma Değişkenine Göre Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Tanıdığı Kişiler Arasında Kendi İşini Kuran Var mı?	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Yeterlilikleri	Var	495	4,11	0,393	422,638	2,792	0,005
	Yok	251	4,01	0,482			
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir (F=11,337; p=0,001<0,05). Bu yüzden t-testi verilerinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Diğer faktörlere göre Serbestlik Derecesi (Sd)’nin düşüş göstererek 422,638 olarak bulunması, bu faktörün gruplar arasında varyanslarının homojen çıkmaması ile açıklanabilir. Tablo 8’deki verilere göre tanıdıkları arasında kendi iş yeri olan 495 kişi ile olmayan 251 kişi arasındaki genel girişimcilik yeterlilikleri ortalamaları arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur (t=2,983; p<0,05). Bulgular, ortalaması 4,11 olarak bulunan tanıdıkları kişiler arasında kendi iş yeri sahibi olan öğrencilerin girişimcilik yeterlilik düzeylerinin, ortalaması 4,01 olarak bulunan tanıdıkları içerisinde kendi iş yeri bulunmayan kişilere göre %2,4 daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bulgulara dayanarak öğrencilerin işletmeci veya iş dünyası liderleriyle tanıştırmalarının onların genel girişimsel yeterlilik düzeylerini pozitif yönlü arttıracığı söylenebilir. Benzer şekilde, Küçük (2014) Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde yaptığı çalışmada kişilik özelliklerinin girişimcilik davranışına etkisini inlemiş ve 1. derece akrabaları arasında girişimci işveren bir tanıdığı olan üniversite öğrencilerinin tanıdığı olmayan öğrencilere kıyasla girişimsel davranış sergileme potansiyellerinin anlamlı ölçüde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

4.3. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Yeterlilikleri Toplam Puanları ve Alt Boyutların Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Bu bölümde Adapazarı örnekleminin ölçümleri ASTEE projesinin 2014 yılında yayınladığı rapordaki ölçümler esas alınarak, 13 AB ülkesindeki akran öğrencilerle karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

4.3.1. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Yeterlilikleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Türk öğrencilerin girişimcilik yeterlilikleri ile AB ülkelerinde yaşayan öğrencilerin girişimcilik yeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Yeterlilikleri	Adapazarı	746	4,07	0,427	2102	56,257	0,000
	AB ülkeleri	1362	2,63	0,748			
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir ($F=3,069$; $p=0,000<0,05$). Bu yüzden t-testi verilerinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Tablo 9’da görüldüğü üzere, grupların girişimcilik yeterlilikleri toplam puanları arasındaki fark istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($t=56,257$; $p<0,05$). Adapazarı örnekleminin girişimcilik yeterliliklerinin ortalaması AB ülkesi akranlarından %54,7 oranında daha yüksektir.

Bu bulgulara benzer şekilde Eurydice (2012) raporuna göre AB ülkelerindeki bireylerin %30’u gelecek 5 yıl içinde kendini istihdam etmenin yapılabilir bir seçenek olduğunu düşünürken, %70’i finansman zorluğu ve diğer nedenlerle bu fikri yapılabilir

bulmamaktadır. Türkiye’de bu fikri yapılabilir bulma oranı % 37’dir. Türkiye’de ankete katılanların % 36’sı finansmanın problem olacağını, % 16’sı ise mevcut ekonomik durumun engel teşkil ettiğini düşünmektedir. AB ülkelerinde girişimciliği tercih edilebilir bir kariyer olarak görenlerin oranı %35 iken Türkiye için bu oran %66 olarak bulunmuştur. Herhangi bir iş kurmuş, devralmış veya kurmak üzere olanların oranı AB ülkelerinde % 23 iken Türkiye’de % 28 olarak bulunmuştur. AB ülkelerinde daha önce hiç iş kurmamış kişilerin % 58’i iş kurmayı hiç aklından geçirmezken, Türkiye’de iş kurmayı hiç düşünmeyenlerin oranı %33’tür. AB ülkelerinde saygı duyulan meslekler: mimar, doktor, avukat gibi profesyoneller için % 57, girişimciler için % 53, üst düzey yöneticiler için % 25’tir. Türkiye’de saygı duyulan meslekler; mimar, doktor, avukat gibi profesyoneller için % 52, girişimciler için % 53, üst düzey yöneticiler için % 41’dir. AB ülkelerinde okul eğitiminin girişimcilik becerisi kazandırdığını düşünenler % 50; okul eğitiminin girişimcinin toplumdaki rolünü anlamaya katkı yaptığını düşünenler % 47’dir. AB ülkelerinde okul eğitiminin iş kurma becerisi kazandırdığını düşünenler % 41 iken okul eğitiminin iş kurma cesareti verdiğini düşünenler % 28’dir. Türkiye’de okul eğitiminin girişimcilik becerisi kazandırdığını düşünenler % 69, okul eğitiminin girişimcinin toplumdaki rolünü anlamaya katkı yaptığını düşünenler % 67’dir. Türkiye’de okul eğitiminin iş kurma becerisi kazandırdığını düşünenler % 61 iken okul eğitiminin iş kurma cesareti verdiğini düşünenler % 59’dur. Eurydice’in bu çalışmasındaki sonuçlar bu araştırmadaki bulgularla paralellik göstermektedir ve Türk insanının Avrupalılardan daha girişimci bir ruha sahip olduğunu ifade etmektedir.

Adapazarı örneğinde ilkökul öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerinin Avrupa’da yaşayan akranlarına göre büyük oranda yüksek olmasının ve bunun Türkiye lehine olmasının farklı sebepleri bulunmaktadır. Bunlar kültürel, ekonomik, aile ve eğitim şeklinde kategorize edilebilir. Girişimcilik kültürel bir olgudur. Örneğin; David Mc Clelland’ın 1950’li yıllardaki araştırmalarını kapsayan ve 1961 yılında yayımlanan “Achieving Society” adlı eserinde 42 ülkenin insanları, başarı güduları ve girişimcilik kabiliyetleri açısından sıralanmışlardır (Aktaran: Hoy ve Miskel, 2008: 45-86). Burada 3.62 puanla Türkiye ilk sırayı alırken, Fransa ve İngiltere’nin sıralaması 1.71 ve 1.52’lik puanlarla ancak 27. ve 28. sıralar olmuştur. Türkiye, çok farklı yaşam tarzlarını benimsemiş farklı kültürlerin bir arada bulunduğu karmaşık bir

kültürel yapıya sahiptir. Bu durumun ortaya çıkmasında geçmişinde imparatorluklar kuran bir milletin son asırda Anadolu'ya sıkışması önemli bir etkidir (Topkaya, 2013).

Türk girişimcilik kültürünün temel yapıtaşları; inanç, gelenek ve göreneklerden oluşmaktadır. İslam dini de girişimciliği desteklemektedir. Seyid Abul-Ala Mawdudi , Sayyid Qutb ve Muhammad Baqir al-Sadr gibi İslam bilginlerinin çalışmalarıyla ortaya çıkan İslamcılık genel olarak İslamiyet'in girişimciliği teşvik ettiğini kabul etmektedir. İslam yaratıcı deneysel faaliyetleri cesaretlendirmektedir (Kuran, 2010). İslam dininde ticaret peygamberlerinde yaptığı bir gelenek olarak görülerek teşvik edilir. Türk toplumunda girişimcilerin toplumda yüksek statüde kabul edilmesi de Adapazarlı öğrenciler için motive edici bir unsur olabilmektedir. Ancak, Avrupa'da girişimci olmak, güvensiz ve riskli bir tercih olarak görülmektedir. Geleneksel mesleklere göre girişimcilik sosyal açıdan daha az fayda getirir görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2004). Avrupa Komisyonu'nun (2006) 33 numaralı iletişim raporu, girişimcilik eğitiminin yaygınlaştırılması üzerine yazılmıştır. Topluluğun Lizbon programının uygulamaya geçirilmesini amaçlamaktadır. Söz konusu iletişim raporu, girişimcilik kültürünün oluşturulmasının önemine atıf yaparak; girişimciliğin temel özellikleri olan yaratıcılık ve kendi başına iş yapma gibi konularda eğitimin ilkokuldan itibaren başlatılması ve böylece gençler arasında bir girişimcilik kültürünün oluşturulması yönünde maddeler içermektedir (Avrupa Komisyonu, 2007).

Küresel ekonomi açısından girişimcilik yeterliliklerini değerlendirmek gerekirse, girişimcilik hakkında uluslararası karşılaştırmalı değerlendirmelerde bulunan ve 1997 yılında, London School of Business (UK) ve Babson College'ın (USA) ortak araştırma programı olarak başlatılan Küresel Girişimcilik İzleme (GEM) Raporunu, Dünya Girişimcilik Platformu verilerinden yararlanarak açıklamak uygun olacaktır. Araştırma çalışmaları her yıl yürütülmekte ve çalışmaya dâhil olan ülkelerin karşılaştırmalı raporları yılsonunda yayınlanmaktadır. Bu bağlamda 2011 yılı araştırmasına 54 ülke katılmış, 140.000 kişi üzerinde araştırma yapılmıştır. GEM 2012 Küresel Raporu (2012)'nda yer alan bilgilere göre 18-64 yaş arasındaki nüfustan yeni iş kuran girişimci, işyeri sahibi veya yöneticisi yüzdesini ifade eden girişimcilik aktivitesi; Türkiye'de 2006 yılında 6.1, 2011 yılında 11.9 olup 2012 yılında 12.22'ye

yükselmiştir. Bu durum girişimcilik tablosunun daha dengeli bir hal kazandığını, eğitim seviyesi yüksek kesimlerde de girişimciliğin arttığını göstermektedir. Bu oran 2012 yılında G8 üyesi Avrupa Ülkelerinden İngiltere’de 7.3 ve Fransa’da 5.7 olarak ölçülmüştür. 18-64 yaş arasındaki nüfustaki potansiyel girişimcilerin yüzdesini ifade eden Potansiyel Girişimci Oranı; Türkiye’de 2006 yılında % 2.2 iken, 2011 yılında % 6.3’e çıkmıştır. 2012 yılında ise %7.25’e çıkmıştır Bu oran 2012’de Almanya’da 3.4, İngiltere’de 4.7, Fransa’da 4.1 olarak ölçülmüştür. 18-64 yaş arasındaki nüfustaki yeni girişimci oranı, Türkiye’de 2006 yılında % 4.0 iken 2011 yılında % 6.0’a çıkmıştır. Bu oran 2011’de Almanya’da 2.4, İngiltere’de 2.6, Fransa’da 1.7 olarak ölçülmüştür. Türkiye’deki büyüme odaklı girişimci oranı da, verimlilik odaklı ekonomilere sahip ülkeler arasında yüksek sıralarda yer almıştır. Bütün bu ekonomik göstergeler Türkiye’de girişimciliğin ekonomik bir değer kazandığına işaret etmektedir. Aynı şekilde Mazgal da (2013) Türkiye’de insanların gitgide artan bir şekilde kendi işlerini kurmaya, iş gören taraftan işveren tarafına geçmeye başladığını belirtmektedir.

İnsanların mesleki yönelimlerinde önemli bir süreç olan 0-25 yaş arası dönemde bireyler başarılı olabilecekleri, severek yapabilecekleri bir meslek arayışı içindedirler ve bu dönemde anne – babanın finansal kaynaklarının hatta ailenin kariyerinin, kariyer seçiminde etkili olduğu tespit edilmiştir (Kök ve Halis, 2007).

Eğitim açısından; girişimcilik, 1-8. sınıflarda okutulan öğretim programları içerisinde öğrencilerde ulaşılmaya çalışılan sekiz temel yetkinlikten birisidir. Öğretim programlarında “girişimcilik” bir ara disiplin olarak belirlenmiş olup, temel kazanımları bazı derslerle ilişkilendirilerek verilmektedir. Bu bakımdan özellikle son yıllarda revize edilmiş öğretim programlarının işlevsel olduğu, öğrencilere girişimsel yeterlilikleri kazandırdığı söylenebilir. Öte yandan Eurdice (2016) raporunda belirtildiği gibi Avrupa’da henüz ortak bir girişimcilik eğitimi tanımı benimsenmemesi, ülkelerin öğretim programlarında farklı yöntem teknikleri benimseyerek sorumluluğun çoğunu öğretmen ve okullara yüklemesi, girişimcilik eğitimini değerlendirecek ortak araçların henüz tam anlamıyla geliştirilememiş olması Adapazarı’ndaki öğrencilerin girişimsel yeterliliklerinin AB ülkelerine göre daha yüksek çıkmasının sebepleri arasında gösterilebilmektedir.

Sonuç olarak Eurydice, OECD, GEM gibi birçok araştırma raporlarında bu araştırmanın bulgularına benzer şekilde Türkiye'nin girişimcilik indekslerinde Avrupa'nın üstünde olduğunu göstermektedir. Ancak, Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi (GEDİ)'nin 2012 yılında yayınladığı Türkiye raporuna göre Türkiye kalkınma endeksi bakımından 79 ülke arasında 36. sıradadır. Araştırmaya göre Türkiye'de fonlar, teknoloji, inovasyon ve ar-ge konularında Avrupa ülkelerinden daha düşük seviyelerdedir. Türkiye sahip olduğu girişimcilik yeterliliklerini ve genç nüfusu ile sahip olduğu girişimcilik potansiyelini kullanarak 2023 yılına kadar kalkınmışlık seviyesinde de Dünya'da ilk 20'ye girmeyi hedeflemektedir (GİSEP, 2013).

4.3.2. Adapazarı Örneklemi ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Bilgilerine Sahip Olma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Hangi grubun girişimcilik bilgisinin daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemek için bağımsız örneklem t-test yapılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Bilgilerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Bilgisi Düzeyleri	Adapazarı	746	4,16	1,035	1115,6	44,018	0,000
	AB ülkeleri	1362	2,3	0,690			
p<.05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir ($F=2,250$; $P=0,000<0,05$) ve t-testinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Tablo 10'daki verilere göre Adapazarı örnekleminin girişimcilik bilgisine sahip olma düzeyleri AB ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=44,018$; $p<0,05$). Ortalamalara bakılacak olunursa Adapazarı örnekleminin girişimcilik bilgisine sahip olma düzeyinin Avrupalı akranlarına göre

%80,8 daha yüksek olduğu görülmektedir. Bulgular, Adapazarı'ndaki öğrencilerin kendi işini kurmanın önemini ve sebeplerini Avrupa'daki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde bildikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.3.3. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Becerilerine Sahip Olma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Adapazarı'ndaki ilkököl 4. sınıf öğrencileri ile Avrupalı akranlarının girişimcilik becerilerine sahip olma düzeylerini karşılaştırmak için yapılan bağımsız örneklem t-testine ait bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerine Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimcilik Becerilerine Sahip Olma Düzeyleri	Adapazarı AB ülkeleri	746	4,20	0,707	1175,9	38,301	0,000
		1362	2,87	0,847			
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir (F=1,435; p=0,000<0,05) ve t-testinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Adapazarı örnekleminin girişimcilik becerilerine sahip olma düzeyleri AB ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir (t=38,301; p<0,05). Ortalamalara bakılacak olunursa Adapazarı örnekleminin girişimcilik becerilerine sahip olma düzeyinin Avrupalı akranlarına göre %46 daha yüksek olduğu görülmektedir. Adapazarı'ndaki öğrencilerin ölçeklere verdikleri cevaplarla yaratıcılık, planlama, belirsizliklerle başa çıkabilme ve takım çalışmasından oluşan girişimcilik becerilerine Avrupalı akranlarından daha yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar bütün derslerin öğretim programlarında kazandırılması beklenen ortak bir beceri olan girişimciliğin öğrenciler tarafından kazanıldığını ve mevcut öğretim programlarının işlevsel olduğunu göstermektedir.

4.3.4. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimsel Niyetlere Sahip Olma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Adapazarı'ndaki ilkokul 4. sınıf öğrencileri ile Avrupalı akranlarının girişimsel niyetlere sahip olma düzeylerini karşılaştırmak için yapılan bağımsız örneklem t-testine ait bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimsel Niyetlere Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimsel Niyetlere Sahip Olma Düzeyleri	Adapazarı	746	3,72	0,526	1955	44,192	0,000
	AB ülkeleri	1362	2,50	0,730			
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir ($F=1,926$; $p=0,000<0,05$) ve t-testinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Tablo 20'deki verilere göre Adapazarı örnekleminin girişimsel niyetlere sahip olma düzeyleri AB ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=44,192$; $p<0,05$). Ortalamalara bakılacak olunursa, Adapazarı örnekleminin girişimsel niyetlere sahip olma düzeyinin Avrupalı akranlarına göre %48,8 daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Adapazarlı öğrencilerin girişimciliği bir kariyer olarak görmeleri; kendilerini Avrupalı akranlarına göre gelecekte daha girişimci görmeleri Türkiye'nin ekonomik kalkınması için gelecek açısından umut verici olarak yorumlanabilir.

4.3.5. Adapazarı Örnekleme ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Adapazarı'ndaki ilkokul 4. sınıf öğrencileri ile Avrupalı akranlarının girişimsel tutumlara sahip olma düzeylerini karşılaştırmak için yapılan bağımsız örneklem t-testine ait bulgular Tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 13: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri	Adapazarı	746	3,99	0,699	1608,5	39,678	0,000
	AB ülkeleri	1362	2,70	0,740			
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir ($F=1,121$; $p=0,03<0,05$) ve t-testinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Tablo 13'teki verilere Adapazarı örnekleminin girişimsel tutumlara sahip olma düzeyleri AB ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=39,678$; $p<0,05$). Ortalamalara bakılacak olunursa, Adapazarı örnekleminin girişimsel tutumlara sahip olma düzeyinin Avrupalı akranlarına göre %47,7 daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak Adapazarlı öğrencilerin Avrupalı öğrencilere göre problemleri daha yüksek düzeyde kendi başına çözmeyi denedikleri ve çevresindeki fırsatlardan daha fazla haberdar oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, Adapazarlı öğrenciler Avrupalı öğrencilere kıyasla hayatta başarılı olacaklarından daha fazla emindirler ve yeteneklerinin daha çok farkındadırlar.

4.3.6. Adapazarı Örneklemini ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Girişimcilik Eğitimi Faaliyetlerinden Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Var Olup Olmadığına Dair Bulgular

Girişimcilik 4. Sınıfta Avrupa'daki çoğu ülkede ve Türkiye'de başta Sosyal Bilgiler dersi olmak üzere çoğu derste öğretilmesi beklenen bir ara disiplindir. Adapazarı'ndaki ilkökul 4. sınıf öğrencileri ile Avrupalı akranlarının okulda gördükleri derslerde bir ara kazanım veya bir beceri olarak gördükleri girişimcilik eğitiminden duydukları memnuniyet düzeylerini karşılaştırmak için yapılan bağımsız örneklem t-testine ait bulgular Tablo 14'te sunulmaktadır.

Tablo 14: Türkiye ve AB Ülkelerindeki Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimi Memnuniyet Düzeylerindeki Farklılaşmaya Yönelik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup Adı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Girişimsel Eğitimi Faaliyetlerinden Duyulan Memnuniyet Düzeyleri	Adapazarı AB ülkeleri	746	4,39	0,698	1610	49,872	0,000
p< .05							

Grupların varyanslarının homojen olmadığı Levene testi ile tespit edilmiştir ($F=1,124$; $p=0,03<0,05$) ve t-testinde varyansların eşit olmadığı değerler esas alınmıştır. Tablo 14'teki bulgulara dayanarak Adapazarı örnekleminin girişimsel eğitimi faaliyetlerinden duydukları memnuniyet düzeyleri AB ülkelerindeki akranlarından istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği söylenebilir ($t=49,872$; $p<0,05$). Ortalamalara bakılacak olunursa, Adapazarı örnekleminin okuldaki girişimcilik eğitimi faaliyetlerinden duydukları memnuniyet düzeyinin Avrupalı akranlarına göre %58,4 daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak Adapazarlı öğrencilerin karşılaştırıldığı Avrupalı öğrenci grubuna göre okulda daha çok yaratıcı düşüncelere, yeni fikirlere ve inovasyona teşvik edildiği ve fikirlerini gerçeğe dönüştürmesi için daha çok teşvik edildiği anlaşılmaktadır. Adapazarlı öğrenciler Avrupalı akranlarına göre öğretmenlerinin fikirlerini daha çok dinlediğini, hataya karşı daha toleranslı olduklarını ve öğrencileri ders dışı aktivitelere katılmaları için daha çok teşvik ettiklerini belirtmektedirler.

4.4. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Bilgileri, Girişimcilik Becerileri ve Girişimsel Tutumlara Sahip Olma Düzeylerinin Girişimsel Niyetlerini Yordama Gücüne İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin girişimcilik bilgileri, girişimcilik becerileri ve girişimsel tutumlara sahip olma düzeylerinin girişimsel niyetlerini yordama gücü çoklu doğrusal regresyon modeli oluşturularak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Girişimcilik Bilgi, Beceri ve Tutum Düzeylerinin Girişimcilik Niyetlerini Yordama Gücüne Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p
Sabit	3,234	0,143	3,172	8,839	0,000
Girişimcilik Becerileri	0,406	0,132	0,411	9,265	0,000
Girişimcilik Tutumları	0,261	0,245	0,264	7,478	0,000
Girişimcilik Bilgisi	0,172	0,120	0,177	4,441	0,000
R=0,580		R ² =0,336			
F ₍₃₎ =25,024		p=0,000< .05			

Adapazarı örneklemindeki öğrencilerin girişimcilik bilgi, beceri ve tutum düzeylerinin bu öğrencilerin girişimcilik niyetlerini anlamlı düzeyde yordadığı (R= .580; R²= .336) bulunmuştur (F₍₃₎=25,024; p< .05). Girişimcilik bilgi, beceri ve tutum düzeyleri, girişimcilik niyetlerindeki varyansın yaklaşık %34'ünü açıklamaktadırlar. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bu üç değişkenin girişimcilik niyetleri üzerindeki görece önem sırasının girişimcilik becerileri (β=.411); girişimcilik tutumları (β=.264) ve girişimcilik bilgisi (β=.177) şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerden üçünün de (p<.05) düzeyinde girişimcilik niyetinin anlamlı yordayıcıları olduğu görülmektedir.

Oluşturulan çoklu doğrusal regresyon modelinde girişimcilik bilgi, beceri ve tutumlarının, girişimsel niyetleri yordama gücü $y_i = \beta_0 + \beta_1 \cdot x_1 + \beta_2 \cdot x_2 + \beta_3 \cdot x_3 + \epsilon$ formülü kullanılarak şu şekilde açıklanmıştır:

$$\text{Girişimcilik Niyetleri Düzeyleri} = 3,172 + 0,411 * \text{girişimcilik becerileri} + 0,264 * \text{girişimcilik tutumları} + 0,177 * \text{girişimcilik bilgisi} + 0,143$$

Bu bulgulara dayanarak öğrencilerin girişimcilik niyetlerine sahip olma seviyesini çok yüksek düzeye getirmek için etki büyüklüğü bakımından sırasıyla öğrencilerin girişimcilik becerileri, tutumları ve bilgileri desteklenmeli ve

geliştirilmeye çalışılmalıdır. Çünkü girişimcilik beceri, tutum ve bilgilerinin girişimsel niyetlere etkilerinin pozitif yönlü ve orta düzeyde olduğu ve bu bağımsız değişkenlerin girişimcilik niyetlerini anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Akşit'te (2003) farklı kültürlerde yaptığı araştırmasında girişimcilik becerileri ile girişimsel niyetler arasında yüksek düzeyde bir ilişki tespit etmiş ve bireylerin girişimcilik niyetlerini geliştirmek için girişimsel becerilerini geliştirmek gerektiğini öne sürmüştür.

5.SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Girişimcilik eğitimi, bir kişinin hayatındaki fırsatları görebilme yeteneğini, yeni fikirler üretme, fırsatları takip etme becerisini ve gerekli kaynakları bulma yeteneğini, yeni bir firma kurma ve işletme yeteneğini, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünme becerilerini içermektedir. Bu yüzden girişimcilik eğitiminin önemi tüm dünyada her geçen gün artmaktadır. Avrupa Birliği 2006 yılından beri girişimciliğin geliştirilmesi için farklı stratejiler belirleyerek, girişimciliği 2020 yılına kadar üye ülkelerin sahip olması gereken 8 temel yeterlilikten birisi olarak belirlemiştir. Bu yüzden Avrupa'daki ülkeler girişimcilik eğitimini ilkökul seviyesine indirgemek için farklı stratejiler belirlemişlerdir. Türkiye'de de milli eğitimin temel hedeflerinden birisi olan müteşebbis insan yetiştirmek amacıyla girişimcilik eğitimi ilkokullarda bir ara disiplin ya da kazandırılması gereken bir beceri olarak öğretilmektedir. Girişimcilik eğitiminin ilkokullarda yaygınlaştırılması Türkiye'nin Onuncu Kalkınma planındaki eğitim hedeflerinden biridir. Bu yüzden girişimci tutumların oluşmasında önemli bir dönem olan ilkökul çağındaki öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini ölçmek ve ölçümleri Avrupa ülkelerinkilerle kıyaslamak, Türkiye'nin ilkökul girişimcilik eğitimi hedeflerine ne kadar yakın olduğunu görmek açısından önemlidir. Bu araştırma Türkiye'nin Sakarya ili merkez ilçesi olan Adapazarı'nda okuyan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik yeterlilikleri düzeylerini tespit etmiş ve bulguları ASTEE projesinin 2014 yılında Avrupa Birliği üyesi 13 farklı ülkedeki akran öğrencilerde gerçekleştirdiği ölçümlerle kıyaslayarak analiz etmiştir. Bunu yapmak için geçerliliği ve güvenilirliği farklı istatistiksel yöntemlerle, pilot uygulamalarla ve uzman görüşleriyle tespit edilmiş ASTEE girişimcilik yeterlilikleri ölçeği Türkçe 'ye ve Türk kültürüne uyarlanmıştır. Araştırmada incelenen girişimcilik yeterliliklerinin boyutları; girişimsel tutumlar, girişimcilik eğitimi memnuniyeti, girişimcilik bilgisi, girişimcilik becerileri ve girişimsel niyetlerdir.

Araştırmada, Adapazarı'ndaki öğrencilerin girişimcilik yeterlilikleri toplam puanlarının ve tüm alt boyutlara sahip olma düzeylerinin AB üyesi ülkelerindeki akranlarından anlamlı ölçüde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları Eurydice (2012) araştırması ile paralellik göstermektedir. Bu araştırma, 27 AB üyesi

ülkenin yanı sıra Hırvatistan, İzlanda, İsrail, Norveç, İsviçre, Türkiye, Brezilya, Rusya, ABD, Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore'yi kapsamaktadır. 2012 yılında, 40 ülkeden 42.000 kişi ile gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre 27 AB ülkesindeki bireylerin %58'i istihdam edilmek isterken; % 37'si kendisi istihdam etmek istemektedir. Türkiye'de istihdam edilmek isteyenlerin oranı %18 iken kendisi istihdam etmek isteyenlerin oranı % 85'tir. Bu oranla Türkiye araştırmaya katılan ülkeler arasında birinci sırada yer almaktadır.

Araştırmada incelenen girişimcilik bilgi, beceri ve girişimcilik eğitiminden duyulan memnuniyet, girişimsel tutumlar ve niyetler bireylerin kişiliğini oluşturan özelliklerdendir (Köknal, 1985). Bu özelliklerden girişimsel bilgi düzeyinin çok yüksek düzeyde çıkmasını bazı araştırmacılar biyolojik faktörlerle açıklamışlardır. Örneğin, Minnesota Üniversitesi tarafından 350 ikiz üzerinde gerçekleştirilen bir araştırma neticesinde edinilen bilgiler de genetik unsurların girişimci kişiliğe ve zekâya etki ettiğine dair bulgulara destek verdiği görülmektedir (Nair, 2010: 137). Başka bir çalışmada ise kişinin zekâ seviyesi ve tipi ile kişilik özellikleri ve bilgi düzeyleri arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur (Aydın, 2000). Bu yüzden Adapazarı'ndaki öğrencilerin girişimcilik bilgilerinin çok yüksek düzeyde çıkmasını onların zekâ seviyesi ve kalımsal mirasları yoluyla açıklamak mümkündür. Diğer taraftan, girişimsel beceriler üzerine yapılan bazı araştırmalarda kişilerin girişimsel becerileri ile aile ve sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Örneğin, Çetin ve Beceren (2007) kişilerin sosyal hayatta karşılaştıkları ilk gruptan bir tanesi olan ailenin, çocukluk dönemindeki kişilerin girişimsel becerilerini diğer dönemlere göre anlamlı ölçüde daha yüksek düzeyde etkilediğini tespit etmişlerdir. Yılmaz ve Eroğlu da (2008) kişilerin içinde yer aldıkları toplumsal yapı ve toplumsal sınıfların, kişilerin girişimcilik becerilerini önemli ölçüde geliştirdiğini ifade etmektedirler. Bunun yanı sıra, öğrencilerin okulda aldıkları girişimcilik eğitimi faaliyetlerinden çok yüksek düzeyde memnun kalmaları ilköğretim programlarında bir ara disiplin veya bir beceri olarak aktarılan girişimciliğin öğrenciler tarafından olumlu biçimde algılandığı şeklinde yorumlanabilir. Girişimcilik eğitimi sayesinde öğrenciler eğitimleri ve eğitimlerinin amacını daha iyi anlamaktadırlar. Okula bağlılık ve öğrenci-öğretmen ilişkileri gibi unsurların sağlık,

devamsızlık, akademik başarı ve sosyo-ekonomik statü gibi değişkenler üzerinde önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir (Fredericks, 2004).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimsel yeterliliklerinin yüksek düzeyde çıkmasını kültürle açıklamak mümkündür. Kültür, çocukluktan itibaren, hatta özellikle ergenlik öncesi dönemde edinilen değer, inanç ve varsayımları kapsamaktadır (Hill, 2008). Girişimcilikle kültür arasında yakın bir ilişki olduğunu ileri süren Morrison (2001), kültürün girişimciliğe dönük tutumları ve girişimsel niyetleri önemli ölçüde belirlediğini ifade etmektedir. Morrison'a göre, kültür, girişimciliği başlatan, harekete geçiren güdülere bünyesinde yer vermektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin girişimcilik bilgi, beceri ve okulda gördükleri girişimcilik eğitiminden duydukları memnuniyet düzeyleri çok yüksek bulunurken girişimcilik niyetlerine ve girişimsel tutumlara sahip olma seviyelerinin daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin girişimsel tutumlarını destekleyerek yüksek düzeye getirmek için öğrencilerin girişimcilik zihniyetini destekleyici, başarı hissini tadabilecekleri, tek başına sorumluluk alabilecekleri, yeteneklerini fark ederek problemlere çözüm önerebilecekleri eğitim ortamları hazırlanabilir. Çünkü bu etkenler yapılan faktör analizinde girişimsel tutumlar ile ilişkili bulunmuştur.

Araştırmadaki örneklemin girişimcilik yeterlilikleri arasında en az düzeyde sahip olduğu yeterlilik girişimcilik niyetleri olarak bulunmuştur. Bu yüzden çoklu doğrusal regresyon modeli oluşturularak girişimcilik bilgi, beceri ve tutumlarının, girişimsel niyetlerini yordama gücü tespit edilmiştir. Girişimcilik beceri, tutum ve bilgilerinin girişimsel niyetlere etkilerinin pozitif yönlü ve orta düzeyde olduğu ve bu bağımsız değişkenlerin girişimcilik niyetlerini orta düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin girişimcilik niyetlerine sahip olma seviyesini, araştırılan bağımsız değişkenler içerisinde en çok girişimcilik becerilerinin etkilediği ve onu sırasıyla girişimcilik tutumları ve girişimcilik bilgilerinin takip ettiği tespit edilmiştir.

Girişimcilik yeterliliklerinin genel ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgu erkeklerin girişimcilik yeterliliklerinin daha baskın olduğu yönündeki birçok araştırma ile çelişir (Poonam, 2008; Doğan, 2013). Ancak alan yazındaki

araştırmaların çoğu eğitim kademelerinin ilkokul sonrası kısmında girişimciliği incelemektedir.

Okul dışında herhangi bir aktivite veya projeye katılan öğrencilerin katılmayanlara oranla; tanıdıkları arasında kendi iş yeri bulunan öğrencilerin bulunmayanlara oranla girişimcilik yeterlilikleri genel ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar; ASTEE (2014) bulguları ile paralellik göstermektedir. Araştırmaya göre; öğrencilerin okul dışında bir proje veya aktiviteye katılmaya zaman bulmalarını sağlamak ve bunlara öğrencileri teşvik etmek öğrencilerin girişimcilik yeterlilik düzeylerini arttırmaktadır.

Örneklemin girişimcilik bilgisine sahip olma düzeyinin Avrupalı akranlarına göre anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu görölmektedir. Adapazarı'ndaki öğrenciler kendi işini kurmanın önemini ve sebeplerini Avrupa'daki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde bilmektedirler. Ayrıca; Adapazarı'ndaki öğrencilerin yaratıcılık, planlama, belirsizliklerle başa çıkabilme ve takım çalışmasından oluşan girişimcilik becerilerine Avrupalı akranlarından daha yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar hemen hemen bütün derslerin öğretim programlarında kazandırılması beklenen bir beceri olan girişimciliğin öğrenciler tarafından kazanıldığını ve mevcut öğretim programlarının işlevsel olduğunu göstermektedir. Bu bulgu Baysal'ın ilköğretim ders kitaplarında girişimcilik alt becerilerinden inovasyonun yeterince desteklenmediği yönündeki bulgusu ile çelişmektedir (Baysal, 2009).

Adapazarlı öğrencilerin, karşılaştırıldığı Avrupalı öğrenci grubuna göre okulda yaratıcı düşünelere, yeni fikirlere ve yaratıcılığa daha çok yönlendirildiği ve fikirlerini gerçeğe dönüştürmesi için daha çok teşvik edildiği tespit edilmiştir. Adapazarlı öğrenciler Avrupalı akranlarına göre öğretmenlerinin fikirlerini daha çok dinlediğini, hataya karşı daha toleranslı olduklarını ve öğrencileri ders dışı aktivitelere katılmaları için daha çok teşvik ettiklerini belirtmektedirler. Bayram (2014) öğrencilerin girişimcilik becerileri ile aldıkları girişimcilik eğitimleri arasında anlamlı bir korelasyon tespit etmiştir. Bu yüzden, girişimcilik eğitiminden yüksek düzeyde memnuniyet duyan öğrencilerin girişimsel becerilere de Avrupa'daki akranlarından daha yüksek düzeyde sahip olmaları normal karşılanabilir.

Sonuç olarak; bu araştırmada Türkiye’de son yıllarda yenilenen ğretim programlarında girişimcilik eğitimi revizyonlarının işe yaradığı ve öğrencilerin ilkokul seviyesinde girişimcilik yeterliliklerinin Avrupalı akranlarından istatistiki olarak anlamlı lde daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bulgular, Türkiye’nin ilerleyen yıllardaki iktisadi ve eğitimle ilgili hedeflerine ulaşması yolunda umut vericidir.

5.2. neriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak ilkokul kademesindeki öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerini arttırmaya ilişkin öneriler uygulamaya ve araştırmacılara yönelik olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik neriler

- İlkokul ğrencilerine eğitimleri vasıtasıyla girişimciliğin bir kariyer seçeneği olarak önlerine sunulması ve girişimsel zihniyet oluşturmaları için farklı etkinlikler yapmalarına teşvik edilmesi önerilmektedir.

- Öğretim programları tasarlayıcıları ve milli eğitim siyasetçileri, ilkokul ğrencilerinin girişimcilik beceri düzeylerinin Avrupalı öğrencilerden daha yüksek seviyelerde kalmasını devam ettirmek için öğrencileri hata yapmaktan korkmayan, belirsizliklerle başa çıkabilen ve yüksek başarma duygusu olan girişimci bireyler yetiştirmeye yönelik sürekli yeni politikalar geliştirmelidirler.

-Öğretmenler, idareciler ve eğitim alanındaki tüm paydaşlar öğrencileri okul dışında bir aktive ya da proje yapmaya teşvik ederek onların girişimsel yeteneklerini destekleyebilirler.

-Okullara toplumdaki önemli girişimciler davet edilerek öğrencilerin girişimsel niyetleri ve potansiyelleri arttırılabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

-Gelecek araştırmacılar, ilkokul sonrası dönem için cinsiyetin girişimsel yeterlilikleri ne şekilde etkilediğini inceleyebilirler.

-Gelecek araştırmacılar farklı değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik niyetlerine nasıl etki ettiğini araştırabilirler.

-Araştırma, Adapazarı Örnekleme ve ilkokul seviyesi ile sınırlıdır. Bu konu üzerine çalışacak olan araştırmacılar bu araştırmadaki ilkokul girişimcilik ölçeğini farklı seviyedeki örneklem grupları için kullanabilir veya yeniden düzenleyebilirler.

6. KAYNAKÇA

- Adapazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü. (2016). *Adapazarı İlçesi 4. Sınıf Öğrenci Sayıları*, 79429052/44 E. No'lu belge.
- Akşit, G. (2003). *Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi.
- Akyürek, Ç. (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. EKEV Akademisi Dergisi,57-51-68.
- Alberti, F. (2004). *Entrepreneurship Education: Notes on an Ongoing Debate*. 14. Yıllık Uluslararası Girişimcilik Konferansı Bildirisi, Napoli Üniversitesi, İtalya.
- Allis, R. (2013). *The History of Entrepreneurship*. Startup Guide, Amerika.
- Anderson, M. (2011). Entrepreneurship for small schools, *Australian Journal of Education*,55,50-61.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- ASTEE Proje Konsorsiyumu. (2014). How to assess and evaluate the influence of entrepreneurship education, *Astee Proje Raporu*. <http://asteeproject.eu/results> adresinden 15 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN> sitesinden 9 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Avrupa Komisyonu. (2004a). *Action Plan: The European agenda for Entrepreneurship*. s.10, Brüksel.
- Avrupa Komisyonu. (2004b). *Helping to Create an Entrepreneurial Culture, A Guide On Good Practices In Promoting Entrepreneurial Attitudes And Skills Through Education, Enterprise Policy*, s.5, Brüksel.
- Avrupa Komisyonu. (2006). *Implementing the Community Lisbon Programme: Fostering Entrepreneurial Mindsets Through Education and Learning*.COM. 33 Final, 2006.
- Avrupa Komisyonu. (2007). *Key Competences for Lifelong Learning – A*

European Framework. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Avrupa Komisyonu. (2013). *Entrepreneurship 2020 Action Plan - Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe*. Brussels, COM, 795 final.

Avrupa Komisyonu. (2014). *Innovation Union Scoreboard 2014*. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm adresinden 21 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.

Avrupa Komisyonu Tematik Çalışma Grubu Final Raporu. (2014). *Final Report of the Thematic Working Group on Entrepreneurship Education* ec.europa.eu/entrepreneurship-report-2014_en.pdf adresinden 15 Aralık 2015 tarihinde indirilmiştir.

Aydın, A. (2000). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul, Alfa Yayınları.

Aydoğan, M. (2005). *Antik çağdan Küreselleşmeye Yönetim Gelenekleri ve Türkler*. Umar Yayınları, İzmir.

Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18:101-102.

Badal, S. and Streur, J. (2012). *The Behavioral Traits Of A Successful Entrepreneur*. <http://www.forbes.com/sites/groupthink/2012/06/04/the-behavioral-traits-of-a-successful-entrepreneur/#6e7efb955198> adresinden 10 Ekim 2015 de indirilmiştir.

Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, s. 133–147

Bandura. A. (1997). *Self-efficacy The exercise of control*. W.H. Freeman and Company: New York.

Baron, R. (2012). *Entrepreneurship: An evidence-based guide*. Edward Elgar Publishing. Cheltenham, İngiltere.

Bayram, G. N. (2014). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Baysal, H. (2009). *Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü*. *Uluslararası Davraz Kongre Bildirisi*, Isparta.

- Bialik, C. (2010). *Seven Careers in a Lifetime? Think Twice, Researchers Say*. The Wall Street Journal. September 4, 2010.
- Bird, B. J. (1989). *Entrepreneurial Behavior*, Illinois: Foresman and Company.
- Bozkurt, Ö. (2007). “*Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi*”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 93–111.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi, Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Marmara Üniversitesi Yayın No.733, İstanbul.
- Bryman, A. and Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows*. London: Routledge Press.
- Business Wales. (2015). *Youth Entrepreneurship Strategy*. 2-10. Galler.
<https://businesswales.gov.wales/bigideas/youth-entrepreneurship-strategy>
adresinden 16 Ocak 2016 tarihinde indirilmiştir.
- Business Wire. (1999) *Study contends that a focus on entrepreneurial education would accelerate rate of entrepreneurship in America*, 1, Kauffman, New York.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Casson, M. (1991). *The Entrepreneur: An Economic Theory*. www.econlib.org
adresinden 14 Mayıs 2016’da indirilmiştir.
- Castrogiovanni, G. (1996). Pre-startup planning and the survival of new small businesses: theoretical linkages. *Journal of Management* 22(6), 801-822.
- Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Charney, A. H and Libecap, G. D. (2002). *The contribution of entrepreneurship education: An analysis of the Berger Program*. International Journal of Entrepreneurship Education, 1: 385-418.
- Cin, E. (2015). *Türkiye’nin 2014 Küresel Girişimcilik Endeksi Sonuçları*. Girişimhaber Dergisi, 1-4, İstanbul.

- Coşkun, E. (2015). *Gönüllü Kuruluşların Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimindeki Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Çetin, N. ve Beceren, E. (2007). *Lider Kişilik Gandhi*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 3, 5: 110.
- Çoban, H. (2015). *Türkiye’de Girişimcilik*. <http://www.iktisadi.org/turkiyede-girisimcilik.html> adresinden 10 Mart 2016 tarihinde indirilmiştir.
- Davidsson, P. (1995). *Culture, structure and regional levels of entrepreneurship*. *Entrepreneurship & Regional Development*, 7: 41-62.
- Doğan, N. (2013). *Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Drucker, P. (1985). *Innovation and Entrepreneurship*, Practise and Principles. Elsevier Publishing.
- Dwyer, W. G. and Handler W. (1994). *Entrepreneurship and family business: Exploring the Connections*. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 19(1), 71
- Eccles, M., Miller, B. and Reuman, F. (1993). *Development during adolescence: The impact of stage-environment fit on young adolescent experience in school and in families*. *American Psychologist*, 48, 90–101.
- EIPPE. (2016). Belgium Education and Training Department: Belgium System. www.eippe.eu adresinden 18 Mayıs 2016’da indirilmiştir.
- Elsbach, K. D. (2003). How to pitch a brilliant idea. *Harvard Business Review*, 81(9), 117–123.
- Erdoğan, N. (2007). *Aile İşletmeleri Yönetim Yetki Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi*. İGİAD Yayınları, İstanbul.
- Etzioni, A. (1986). *Entrepreneurship, Adaptation and Legitimation*. George Washington University, Washington, ABD.
- Eurydice, (2012). *Entrepreneurship Education at School in Europe, National Strategies, Curricula and Learning Outcomes*. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/135_en.pdf adresinden 18 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Eurydice, (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 36.
- Ezeudu, F. ve Ofoegbu, T. (2013). *Restructuring STM Education for*

Entrepreneurship. US-China Education Review,3,27.

Fayolle, A. and Gailly B. (2013). The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Attitudes and Intention. *Journal of Small Business Management*. www.onlinelibrary.wiley.com dan 16 Nisan 2016'da indirilmiştir.

Fayolle, A. and Klandt, H., (2006). *International Entrepreneurship Education: Issues and Newness*, Edward Elgar Publishing.

Foss, N. and Klein, P. (2012). *Organizing entrepreneurial judgment: A new approach to the firm*. Cambridge University Press. Birleşik Krallık.

Fredericks, J. A. and Blumenfeld, P. (2004). *School engagement: Potential of the concept, state of the evidence*. Michigan Üniversitesi, ABD.

Gagliardi, D., Muller, P. and Caliandro, C. (2010). A Recovery on the Horizon? – *Annual Report on European SME*. European Commission. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supportingdocuments/2013/annual-report-smes-2013_en.pdf adresinden 15 Eylül 2014 tarihinde indirilmiştir.

Gartner, W. and Carter N. (2003). *Entrepreneurial behaviour and firm organizing processes, Handbook of entrepreneurship research*. Boston: Kluwer, 195-221.

GEDI. (2013). Global Entrepreneurship and development index; Turkey report, 18 Mayıs 2016 tarihinde www.thegedi.org/downloads adresinden indirilmiştir.

GEM. (2011). *2014 Global Report*, 54, Global Entrepreneurship Research Association. <http://www.babson.edu/Academics/centers/blank-center/global-research/gem/Documents/GEM%202014%20Global%20Report.pdf> adresinden 16 Mart 2016'da indirilmiştir.

Gorman, G., Hanlon, D. and King, W. (1997). Some Research Perspectives On Entrepreneurship Education Enterprise Education And Education For Small Business Management: A Ten Year Literature Review. *International Small Business Journal*, 15, 56-77

Gerber, S. (2013). *How entrepreneurship can fix young America*.

<http://business.time.com/2012/03/05/how-entrepreneurship-can-fix-young-america/> retrieved sitesinden 12 Ocak 2016'da indirilmiştir.

- GİSEP. (2013). *Türkiye Girişimcilik Stratejisi Eylem Planı; 2014-2016*. Kalkınma Bakanlığı.
- Hambleton, R.K. and Patsula, L. (1999). *Increasing the validity of adapted tests: myths to be avoided an guidelines for improving test adaptation practices*. <http://www.testpublishers.org/journal.html> adresinden 1 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Haşiloğlu, S. ve Kaya, D. (2010). *E-Girişimcilik Araçları ve Türkiye'de e-girişimciler Üzerine bir Uygulama*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, 1.
- Heilbrunn, S. (2010). *Advancing Entrepreneurship in an Elementary School: A Case Study*. International Education Studies, 3, 174-184 Canadian Center of Science and Education, Kanada.
- Hill, C. (2008). Principles of Management. TataMcGraw Publishing, Washington, ABD.
- Hisrich, R. D. and Peters M. P. (2002), Entrepreneurship, Fifth Edition, McGraw-Hill Irwin, ABD.
- Honig, B. (2004). *Entrepreneurship education: Toward a model of contingency-based business planning*. Academy of Management Learning and Education, 3(3), 258-273.
- Hoy, K. and Miskel, G. (2008). *Structure in Schools*. Mcgraw-Hill, s. 45-86, New Jersey, ABD.
- Hu, L. and Bentler, P. M. (1999). *Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives*. Structural Equation Modeling, Routledge:Londra, 6, 1-55.
- Huck, S.W. (2008). *Reading Statistics and Research* (5th ed.). New York: Addison Wesley Longman, ABD.
- İlhan, S. (2005), Bazı Değişkenler Açısından Elazığ'da Girişimci Profili, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (15), 1, 217-248.
- İN, N. (2015). *1968-2012 Yılları Arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi*

Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

İngiltere Milli Eğitim Bakanlığı, *Evaluation of enterprise education in England Report*, 35-45, <https://www.gov.uk/government/publications/evaluation-of-enterprise-education-in-england> adresinden 12 Şubat 2016'da indirilmiştir.

Insulander, E. (2015). *Entrepreneurial Learning in Swedish Preschools: Possibilities for and Constraints on Children's Active Participation*. *Early Child Development and Care*, 185, 1545-1555, Philadelphia, ABD.

İrlanda Girişimcilik ve Yenilikçilik Merkezi, *Entrepreneurship Rocks*, 7-8, <http://www.ie.edu/entrepreneurship/the-experience/> adresinden 15 Şubat 2016'da indirilmiştir.

İskoçya Eğitim Birimi. (2016). *İskoçya Yapabilir Projesi*, 12-15, <http://www.gov.scot/Publications/2013/11/7675> adresinden 7 Ocak 2016'da indirilmiştir.

Johannisson, B. (2010). *The agony of the Swedish school when confronted by entrepreneurship*. Tapir Academic Press, Trondheim, Norveç.

Jones, B. and Iredale, N. (2010). Enterprise education as pedagogy. *Education and Training*, 52(1), 7-19.

Lundvall, B. (1992). *Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. Pinter, Londra, İngiltere.

Katz, J. (2003). *The Chronology and Intellectual Trajectory of American Entrepreneurship Education 1876-1999*. *Journal of Business Venturing* 18, 283-300.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 14. Basım, Nobel Yayın, Ankara.

Kline, R. B. (2011). *An easy guide to factor analysis*. The Guilford Press, NewYork.

Koko, M. (2009). Managing Entrepreneurship Education in Nigerian Schools. *African Journal of Educational Research and Development*, 3,2, Nijerya.

Kök, S. B. ve M. Halis. (2007). *Kariyer Yönetimi*. Ankara: Orion Yayınevi.

Köknal, Ö. (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi.

Korkmaz, S. (2000). *Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Hacettepe Üniversitesi,

- İİBF Dergisi, 18(1), s.163–180.
- Kronholz, J. (2014). *California's Districts of Choice*, 14, 38-45, Education Next, Stanford Üniversitesi, Stanford, Kaliforniya, ABD.
- Kuran, T. (2010). *The Invention of Enterprise, Entrepreneurship From Ancient Mesopotamia To Modern Times*. Princeton University Press, New Jersey, ABD.
- Kuratko, D. F. (2005), The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577–598.
- Kutunis, Ö. ve Hancı, A. (2004). Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları. Osmangazi Üniversitesi, *İİBF.3 Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, s. 457-464.
- Kuzey İrlanda Ekonomi Bakanlığı. (2015). *Northern Ireland Innovation Strategy*, <https://www.economy-ni.gov.uk/articles/northern-ireland-innovation-strategy> adresinden 16 Ocak 2016'da indirilmiştir.
- Küçük, K. (2014). *Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışlarına Etkisi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 89, Bolu.
- Landis, J. and Koch, G. (1977): The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33,159.
- Martin, B ., McNally, J ., and Kay, M. (2013). Examining the formation of human capital in entrepreneurship: A meta-analysis of entrepreneurship education outcomes, *Journal of Business Venturing*, 28(2), 211-224.
- Mauer, R., Neergaard, H. and Kirketerp, A. (2009). *Self-Efficacy: Conditioning the Entrepreneurial Mindset. Understanding the Entrepreneurial Mind: Opening the Black Box*. Springer, 233-257.
- Mazgal, S. (2013). *Girişimciliğin Bir Kariyer Olarak Tercih Edilmesinde Dışsal Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Meydan, C.H., ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1973). *1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu*, 1-2, Resmi Gazete,

Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2012a). *12 Yıl Zorunlu Eğitim, Soru ve*

Cevaplar.www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf adresinden 10 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2012b)

MEB 2010-2014 Stratejik Planı.sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf adresinden 12 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir

Moberg, K. (2014). Two Approaches to Entrepreneurship Education: The Different Effects of Education For and Through Entrepreneurship at the Lower Secondary Level, *The International Journal of Management Education*, 102-104.

Morrison, A. (2001). *Entrepreneurship; an international perspective*, Heinemann, Frankfurt, Almanya.

Mueller, R. and Thomas, A. S. (2001). *Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness*. Florida International University, Miami, National Academy of Management, *Journal of Business Venturing*, 1(16), 51-75.

Müftüoğlu, M. ve Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Nair, S.R. (2010). *Organizational Behaviour*. Mumbai, Himalaya Publishing House.

Neck, H. and Greene, P. (2011). Entrepreneurship education: Known worlds and new frontiers. *Journal of Small Business Management*, 49(1): 55-70.

Nordic Innovation. (2012). *Entrepreneurship education in the Nordic countries*.

www.nordicinnovation.org/Global/_Publications/Reports/2013/pdf adresinden 7 Ocak 2016'da indirilmiştir.

O'Sullivan, G. (2009). *Technology Education in New Zealand: The Connected Curriculum*. Design and Technology Education Association, s. 33, Birleşik Krallık.

OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü). (2014). *PISA 2012 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Mathematics, Reading and Science (Volume I, Revised edition, February 2014)*, PISA, OECD Publishing.

- Pallant, J. (2005). *SPSS Survival Manual*. Maidenhead, PA: Open University Press.
- Peredo, A. M. and Mclean, M. (2006). *Social Entrepreneurship: A Critical Review of the Concept*, *Journal of World Business*, 41, 58.
- Pittaway, L. and Edwards, C. (2012). *Assessment: examining practice in entrepreneurship education*. *Education + Training*, 54(8), 778-800.
- Poonam, P. (2008). Impact of Motivational Factors and Role Stress on Women Entrepreneurs in Jammu. *Indian Research Journal of Extension Education*, 8, 2-3.
- Portekiz Eğitim Bakanlığı. (2012). *Decreto-Lei 139*. S 4-8.
http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Basic/Legislacao/dl_139_2012.pdf
 adresinden 3 Ocak 2016'da indirilmiştir.
- Raposo, M. and Paço, A. (2011), *Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity*, *Psicothema*, 23(3), 453-457.
- Ronstadt, R. (1987). The Educated Entrepreneurs: A New Era of Entrepreneurial Education is Beginning, *American Journal of Small Business*, 11(4), pp. 37-53.
- Sarasvathy, S. (2001). Causation and effectuation: toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, 26 (2): 243–263.
- Schumpeter, J. (2008) *The Theory of Economic Development*, 75, Harvard Economic Studies, ABD.
- Seçer, İ. (2015), *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci*, 1: 66-75, Anı Yayıncılık, Ankara.
- SEECCEL. (2016). *Towards Entrepreneurial Higher Education Institutions in Turkey and Europe*. www.seecel.hr adresinden 15 Ocak 2016'da indirilmiştir.
- Seyfullahoğulları, A. (2011), *Türk Girişimcilerinin İş Ve Yaşam Değerlerinin Demografik Değişkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Bursa İli Uygulaması*, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (1), 1, 155–175.
- Singh, R., Knox, E. and Crump, M. (2008). *Opportunity Recognition differences between black and white nascent entrepreneurs: A test of bhavé's model*. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 13(1): 59-75.
- Studdard, N. and Dawson, M. (2014). *Fostering Entrepreneurship and Building Self-*

Efficacy. <https://www.academia.edu/7139173> sitesinden 12 Ocak 2016 tarihinde indirilmiştir.

- Tabachnick, B. and Fidell, L. (2001). *Using Multivariate Statistics*. Needham Heights, ABD.
- Tağraf, H. ve Halis, M. (2008). *Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin Girişimsel Öz Yetkinlik Algısı Üzerindeki Etkisi*. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s.91–111.
- Talim Terbiye Kurulu. (2013). İlköğretim Kurumları Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 3 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Talim Terbiye Kurulu.(2015a). İlköğretim Kurumları Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 3 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Talim Terbiye Kurulu. (2015b). İlkokul Kurumları Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 3 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Talim Terbiye Kurulu. (2015c). İlkokul Kurumları Sosyal Bilgiler Dersi 4.ve 5. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>adresinden 3 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Talim Terbiye Kurulu. (2015d). İlköğretim Kurumları Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 3 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Topkaya, Ö. (2013). *İstihdama Katkısı Bakımından Girişimcilik: Güney Marmara Örneği*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s.62-69. İstanbul Üniversitesi.
- Tutar, H. ve Küçük, O. (2003). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2016). *Girişimcilik*. www.tdk.gov.tr adresinden 5 Mart 2016'da indirilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı. (2015). <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx>adresinden 8 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.

- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Stratejik Yönetim Birimi. (2015). *Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-18*
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/n4JRw+GISEP_2015-2018_.pdf adresinden 7 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete. (2015). *Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018)*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150701-9.htm> adresinden 29 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2013). *Girişimcilik verileri*,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21501> adresinden 28 Ekim 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Uğur, B. (2015). *Girişimcilik Eğitimin Programlara Konulması Yönünde Model Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, 74-75, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ulucan, S. (2015). *Girişimcilik Eğiliminin ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen faktörlerin Analizi. Yönetim Organizasyon Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, s. 25, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- UNESCO Institute for statics. (2011). *International Standard Classification of Education*. 40-78, Montreal, Kanada.
- Wang, C. and Wong, P. (2004). *Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. Technovation*, 24, 162-164.
- World Economic Forum. (2009). Educating the Next Wave of Entrepreneurs. Unlocking entrepreneurial capabilities to meet the global challenges of the 21st Century. *World Economic Forum Global Education Initiative*, Switzerland.
- Wennekers, S. (2005). *Nascent Entrepreneurship and the Level of Economic Development*. *Small Business Economics*, 3, 294.
- Yılmazer, A. ve Eroğlu, C. (2008). *Davranış Bilimleri ve Örgütsel Davranış*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Zsuzsanna, S. (2008). *Entrepreneurship training in education and its impact to the SMEs competitiveness*. Uluslararası Girişimcilik Konferansı. 3-6, Romanya.

7. EKLER

EK 1: Araştırmada Uyarlanarak Kullanılan Ölçme Aracı

GİRİŞİMCİLİK YETERLİLİKLERİ ÖLÇME ARACI

Değerli öğrenciler;

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplarla; sizinle ilgili bilgi edinmeyi ve sizin okulunuzla, gelecek kariyerinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmeyi amaçlıyoruz.

Araştırmacı:
Özkan ATASEVEN
Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

A BÖLÜMÜ: KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

1. Cinsiyetin: Kız Erkek
2. Kaç yaşındasın? _____
3. Hangi ülkede doğdun? _____
4. Okulunun adı nedir?

5. Tanıdığın kişiler arasında kendi işini kuran var mı?
 Var Yok
6. Okul dışında, bir projede ya da bir etkinlikte sorumluluk üstlendiğin oldu mu?
(örneğin; spor, müzik, tiyatro vb.)
 Evet Hayır

B BÖLÜMÜ: GİRİŞİMCİLİK YETERLİLİKLERİ ÖLÇEĞİ (ARAŞTIRMACILAR İÇİN)

Aşağıdaki ifadelere hangi oranda katıldığınızı gösteren uygun kutucuğu işaretleyiniz

	1-Kesinlikle Katılmıyorum.	2-Katılmıyorum.	3-Kararsızım.	4-Katılıyorum.	5-Kesinlikle Katılıyorum.
1. FAKTÖR GİRİŞİMCİLİK TUTUMLARI (9 MADDE)					
1. Genellikle, bir probleme çözümü ilk öneren ben olurum.	1	2	3	4	5
2. Bir probleme çözüm bulana kadar denemeye devam ederim.	1	2	3	4	5
3. Başkalarının sorun olarak gördüklerini ben yeteneklerimi göstermek için fırsat olarak görürüm.	1	2	3	4	5
4. Hayatta başarılı olacağımdan eminim.	1	2	3	4	5
5. Bir iş için gayret gösterdiğim zaman genellikle o işte başarılı olurum.	1	2	3	4	5
6. Üzerime düşen görevlerimi başarılı bir şekilde tamamlarım.	1	2	3	4	5
7. Genel olarak kendi yeteneklerimin farkındayım.	1	2	3	4	5
8. Hayatımla ilgili kararları tek başıma alabileceğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
9. Problemlerimin çoğuyla tek başıma başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5
2. FAKTÖR GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ (6 MADDE)					
10. Okulda bana yaratıcı bir şekilde nasıl düşüneceğim öğretildi.	1	2	3	4	5
11. Okulda bana yeni fikirler üretebileceğim öğretildi.	1	2	3	4	5

12. Okulda fikirlerimi gerçeğe dönüştürebileceğim öğretildi.	1	2	3	4	5
13. Öğretmenlerim ders dışı etkinliklere katılmam için beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5
14. Öğretmenlerim fikirlerimi dinler.	1	2	3	4	5
15. Öğretmenlerim hata yapmanın sorun olmadığını söyler.	1	2	3	4	5
3. FAKTÖR GİRİŞİMCİLİK BİLGİSİ (3 MADDE)					
16. Biliyorum ki kendi işini kurarak iş sahibi (patron) olmak mümkündür.	1	2	3	4	5
17. İnsanların iş kurmalarının farklı sebepleri olduğunu biliyorum.	1	2	3	4	5
18. Biliyorum ki bazı iş fikirleri başarılı olur; bazıları ise başarılı olmaz.	1	2	3	4	5
4. FAKTÖR GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİ (12 MADDE)					
19. Yeni fikirler üretebilirim.	1	2	3	4	5
20. Bir şeyi başarmak için başka insanlarla birlikte çalışabilirim.	1	2	3	4	5
21. Farklı çözümler üretebilirim.	1	2	3	4	5
22. Grup içinde çalışırken kendi fikirlerimi ve düşüncelerimi başkalarına rahatlıkla anlatabilirim.	1	2	3	4	5
23. İşleri yapmanın farklı yollarını bulabilirim.	1	2	3	4	5
24. Takım çalışmasına faydalı bir şekilde katılabilirim.	1	2	3	4	5
25. Bir proje planı oluşturabilirim.	1	2	3	4	5
26. Ani değişimlerle ve sürprizlerle baş edebilirim.	1	2	3	4	5
27. Projedeki görevleri düzenleyebilirim.	1	2	3	4	5
28. Karşılaştığım güçlüklerle rağmen işime devam edebilirim.	1	2	3	4	5

29. Proje hedeflerini belirleyebilirim.	1	2	3	4	5
30. Baskı ve stres altında çalışabilirim.	1	2	3	4	5
5.FAKTÖR GİRİŞİMCİLİK NİYETLERİ (9 MADDE)					
31. Problemleri farklı yöntemlerle çözmeme yardımcı olan bir iş sahibi olmak isterim.	1	2	3	4	5
32. Kendi fikirlerimi uygulayabileceğim bir iş isterim.	1	2	3	4	5
33. Görevlerimi kendim belirleyebileceğim bir iş isterim.	1	2	3	4	5
34. Çoğu zaman bir iş kurmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5
35. Para kazanmak için birçok fikrim var.	1	2	3	4	5
36. Hedefim kendi işimin patronu olmaktır.	1	2	3	4	5
37. İş kurmak genelde değersizdir.	1	2	3	4	5
38. İş kurmak genelde sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
39. İş kurmak genelde iyi bir şeydir.	1	2	3	4	5

-Bitti, Teşekkür ederiz-

EK 2: Ölçek Uyarlama İzin Belgesi

From: Kåre Moberg (kaare@ffe-ye.dk)
 Sent: Monday, January 04, 2016 11:51:58 AM
 To: ozkanataseven54@hotmail.com (ozkanataseven54@hotmail.com)
 Cc: Susanne Kærn Christiansen (susanne@ffe-ye.dk)

Dear Özkan,

You are much welcome to use the ASTEE tool. We have just developed an assessment App based on the ASTEE tool, but currently the only version is for second grade students. How old are your students? It might be possible for you to use the App with some adjustments. You can check it out hear: www.octoskills.com And, if you have any questions you are welcome to contact me

//Kåre

From: ozkan ataseven [mailto:ozkanataseven54@hotmail.com]
 Sent: 29 de dezembro de 2015 20:14
 To: ASTEE <astee@peep.pt>
 Subject: Permission request to adapt and use Astee tool

Dear Sir/madam,

I am an English teacher in Turkey and also doing a masters degree on social sciences, department of education, curriculum development field at Duzce University. Currently, I am doing a research for my thesis, which is about "Comparing Turkish and European Union primary school students' levels of owning entrepreneurship competencies"

I would like to ask you and your Project partners' permission to adapt Astee measurement tool for primary level in Turkish and use as part of my research and there will be a reference to your project work.

I am looking forward to hearing from you.
 Thank you and Merry Christmas

Özkan ATASEVEN
 Düzce University, TURKEY
 Email: ozkanataseven54@hotmail.com

EK 3: Ölçek Uyarlama Komisyonu

ÖLÇEK UYARLAMA KOMİSYONU

ASTEE İlkokulda Girişimcilik Ölçeğini İngilizce 'den Türkçe 'ye uyarlama çalışmalarında görev alan komisyon ekibi ve görevleri aşağıda belirtilmiştir.

Ölçeğin Türkçe 'ye çevrilmesinde görev alan çevirmenler:

Çeviriyi Yapan uzmanlar:

1-Özkan ATASEVEN; 1. Çeviriyi yapmıştır. Noter yeminli tercümandır ve 6 senedir İngilizce öğretmenliği yapmaktadır. Aynı zamanda tezin yazarıdır.

2-Orhan ATAMAN; 2. Çeviriyi yapmıştır. Adapazarı'nda İngilizce öğretmenliği yaptıktan sonra Düzce Üniversitesi'nde okutmanlık yapmaktadır. Halen Sakarya Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri alanında yüksek lisans yapmaktadır.

Çevirileri İncelemede görev alan uzmanlar:

3-Raşit AYDIN, 5 senedir İngilizce öğretmenliği yapmaktadır. Aynı zamanda program geliştirme üzerine yüksek lisans yapmıştır. Çevirisi yapılan ölçeklerin Türkçesini İngilizcesi ile karşılaştırarak değerlendirmiştir.

4-Hasan Emin ÇELİK; İngilizce öğretmenidir. 7 senedir Düzce'de bir lisede İngilizce öğretmenliği yapmaktadır. Aynı zamanda program geliştirme alanında yüksek lisans yapmaktadır. Çevirisi yapılan ölçeklerin Türkçesini İngilizcesi ile karşılaştırarak değerlendirmiştir.

5-Orhan Taşpınar; Uzman rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenidir. Halen Adapazarı Orhangazi İlkokulu'nda görev yapmaktadır. Ölçek maddelerinin ilkokul çağındaki çocukların psikolojisine uygunluğunu inceleyerek dönüt vermiştir.

6-İ. Taner Akkoç, İşletme Fakültesi mezunu olup, pazarlama alanında yüksek lisans yapmış bir öğretim görevlisidir. Ölçeğin çevirisinin alan yazınına doğru ifade edip etmediğini kontrol etmiştir.

7-Gürol ARI, Türkçe öğretmenidir. Tarih alanında yüksek lisans yapmıştır. Ölçeğin Türkçe 'sinin dil geçerliliğini kontrol etmiştir.

8-Selim Kara; Türkçe öğretmenidir. Adana'da bir devlet okulunda çalışmaktadır. Ölçeğin Türkçe 'sinin dil geçerliliğini kontrol etmiştir.

Türkçe 'den tekrar orijinal dile çevirirken görev alanlar:

9-Ahmet İlhan: İngilizce öğretmenidir. Türkçeye çevrilen ölçeği Türkçeden tekrar İngilizceye çevirmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini inceleyen:

10- Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sapancı: Tez danışmanıdır. Düzce Üniversitesinde görev yapmaktadır. Ölçeğin tamamını yapısal açıdan incelemiştir. Açımlayıcı faktör analizi ve güvenilirlik çalışmalarına yardım etmiş ve yol göstermiştir.

EK 4: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Olur Yazısı

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 53920820-730.08.03-E.4343097
Konu: Anket İzni

18.04.2016

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

Düzce Üniversitesi Rektörlüğü, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim tezli yüksek lisans programı öğrencisi Özkan ATASEVEN'in "Türkiye ve AB Ülkelerinde İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Yeterliklerinin Karşılaştırılması" konulu anket çalışmasını, İlimiz Adapazarı ilçesinde bulunan ilkokul öğrencilerine uygulama talebi, Düzce Üniversitesi Rektörlüğü, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 29/03/2016 tarihli ve 8805 sayıları ile bildirilmiştir

Söz konusu anket çalışmasının, Adapazarı ilçesindeki tüm ilkokul öğrencilerine uygulanması, yasal gerekliliğin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirmesi kaydıyla Şube Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmekte ise de;

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ahmet ALTIN
Şube Müdürü

OLUR
18.04.2016

Mevlüt KUNTOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Anket Örneği (2 Sayfa)

Resmî Daireler Kampüsü
B Blok 54290 Adapazarı / SAKARYA
[http:// www.meb.gov.tr](http://www.meb.gov.tr) - Sosyal-Kültürel-Sporif Faaliyetler

Ayrıntılı bilgi için: Arzu AKINCI
Tel: 0 264 251 36 14 - 15 - 16
Faks: 0 264 251 36 04

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c781-42a7-3966-b376-6a0e kodu ile teyit edilebilir.

EK 5: Girişimcilik Ölçeğinin Madde Faktör Yükleri, Alt Ölçeklerin Açıkladığı Varyanslar ve Madde Analizleri Matrisi

Toplam Varyans: % 55,48	1.Faktör %18,31	2.Faktör %8,19	3. Faktör %12,90	4.Faktör %9,01	5.Faktör %7,04	Madde Toplam Korelasyonu
Madde 20	,813					,514
Madde 26	,815					,510
Madde 29	,779					,486
Madde 27	,747					,430
Madde 30	,718					,446
Madde 19	,702					,456
Madde 23	,698					,398
Madde 24	,696					,401
Madde 28	,683					,416
Madde 21	,598					,356
Madde 25	,571					,364
Madde 22	,496					,342
Madde 18		,836				,589
Madde 17		,798				,536
Madde 16		,768				,517
Madde 39			,713			,467
Madde 32			,819			,553
Madde 34			,750			,459
Madde 31			,729			,445
Madde 36			,685			,378
Madde 38			,677			,398
Madde 33			,672			,402
Madde 37			,646			,408
Madde 35			,643			,409
Madde 14				,851		,562
Madde 13				,826		,554
Madde 12				,741		,494
Madde 15				,733		,487
Madde 10				,729		,467
Madde 11				,690		,435
Madde 9					,765	,492
Madde 8					,801	,520
Madde 6					,775	,409
Madde 4					,776	,408
Madde 5					,707	,403
Madde 1					,686	,397
Madde 3					,660	,395
Madde 2					,558	,342
Madde 7					,536	,339